

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ “ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΝΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ :
Η ΥΠΕΡΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Επιβλέπων καθηγητής: Κ. Στεφάνου
Συνεργάτης: Ι. Φίλος

Εκπονήθηκε από την: Κρητικού Μ. Ιωσηφίνα
A.M. 1202M041

ΑΘΗΝΑ , 15/11/2004

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	σελ.4
Συντομογραφίες	σελ.5

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1. Μετασηματισμοί επιχειρήσεων: Έννοια και μορφές.....	σελ.6
1.2. Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) και κατά την ελληνική νομοθεσία.....	σελ.8
1.3. Η έννοια και διακρίσεις της υπεραξίας της επιχείρησης.....	σελ.11

2. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ (ΔΛΠ)

2.1. Η καθιέρωση και τα πλεονεκτήματα εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ).....	σελ.16
2.2. Η αντιμετώπιση της υπεραξίας (goodwill) κατά τα ΔΛΠ.....	σελ.19
2.2.1. Προσδιορισμός της υπεραξίας της επιχείρησης κατά την εξαγορά επιχείρησης και την συνένωση δικαιωμάτων.....	σελ.21
2.2.1.1. Μέθοδοι αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων	σελ.23
2.2.2. Η απόσβεση της υπεραξίας της επιχείρησης.....	σελ.24
2.2.3. Μεταγενέστερες μεταβολές του κόστους και της αξίας των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων (σχετικό παράδειγμα).....	σελ.25
2.2.4. Προσδιορισμός της υπεραξίας της επιχείρησης με αλληπάλληλες αγορές μετοχών.....	σελ.26
2.3. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών.....	σελ.27
2.3.1. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών κατά την εξαγορά- Βασική & Εναλλακτική μέθοδος.....	σελ.27
2.3.2. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών κατά την συνένωση δικαιωμάτων.....	σελ.30
2.3.3. Λογιστική αντιμετώπιση των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις.....	σελ.31
2.3.4. Λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας κατά την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής σε άλλη εταιρία.....	σελ.34
2.4. Οι σημαντικότερες αλλαγές στις ενοποιήσεις με το IFRS 3.....	σελ.38
2.5. Συμπερασματικές κρίσεις κεφαλαίου.....	σελ.39

3. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Ε.Γ.ΛΣ.) ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

3.1. Η αντιμετώπιση της υπεραξίας (goodwill) κατά το Ε.Γ.ΛΣ.....	σελ.40
3.1.1. Η έννοια της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.ΛΣ.....	σελ.40
3.1.2. Μέθοδοι υπολογισμού της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.ΛΣ.....	σελ.41
3.1.3. Η λογιστική της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.ΛΣ.....	σελ.42
3.2. Η απόσβεση της υπεραξίας	σελ.44

3.2.1. Η απόσβεση της υπεραξίας που προέρχεται από εξαγορά εταιρίας με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 1297/1972.....σελ.45	σελ.45
3.2.2. Η απόσβεση της υπεραξίας που προέρχεται από εξαγορά εταιρίας με βάση τις διατάξεις του Ν.2166/1993.....σελ.45	σελ.45
3.2.3. Η απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς με την χρησιμοποίηση αποθεματικού.....σελ.45	σελ.45
3.2.4. Η απόσβεση της υπεραξίας κατά την εξαγορά της επιχείρησης και η απόφαση του Σ.τ.ε.....σελ.46	σελ.46
3.2.5. Η απόσβεση της υπεραξίας κατά τις σύγχρονες αντιλήψεις.....σελ.47	σελ.47
3.3. Η φορολογία της υπεραξίας.....σελ.48	σελ.48
3.3.1. Η φορολόγηση της εξαφανιζόμενης εταιρίας.....σελ.48	σελ.48
3.3.2. Η φορολόγηση της εξαγοράζουσας/απορροφώσας εταιρίας.....σελ.49	σελ.49

4. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΣΤΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Ε.Γ.ΛΣ.) ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

4.1. Η έννοια και οι διακρίσεις των συμμετοχών σε άλλες επιχειρήσεις.....σελ.50	σελ.50
4.2. Τρόπος προσδιορισμού και λογιστική απεικόνιση των διαφορών ενοποίησης σελ.53	σελ.53
4.3. Η Ενοποίηση των Ιδίων Κεφαλαίων θυγατρικής.....σελ.55	σελ.55
4.3.1. Ο προσδιορισμός της υπεραξίας με τη μέθοδο της αγοράς (σχετικό παράδειγμα).....σελ.55	σελ.55
4.3.2. Μεταβολή στις επόμενες χρήσεις του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου (σχετικό παράδειγμα).....σελ.59	σελ.59
4.3.3. Μη κατανομή της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης και εμφάνιση σε ιδιαίτερο λογαριασμό (σχετικό παράδειγμα).....σελ.60	σελ.60
4.3.4. Απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης.....σελ.61	σελ.61
4.3.5. Κατανομή πιστωτικής διαφοράς ενοποίησης στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής.....σελ.62	σελ.62
4.4. Η Ενοποίηση των Ιδίων Κεφαλαίων υποθυγατρικής.....σελ.64	σελ.64
4.4.1. Η ενοποίηση ιδίων κεφαλαίων κατά τις μεταγενέστερες χρήσεις.....σελ.68	σελ.68
4.5. Η απαλοιφή των αμοιβαίων απαιτήσεων και υποχρεώσεων.....σελ.70	σελ.70
4.6. Η ενοποίηση των λογαριασμών αποτελεσμάτων χρήσης.....σελ.71	σελ.71
4.7. Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις και η εμφάνιση τους στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις (σχετικό παράδειγμα).....σελ.73	σελ.73
4.7.1. Η έννοια της συγγενούς επιχείρησης.....σελ.73	σελ.73
4.7.2. Η Αποτίμηση των συμμετοχών με σχετικό παράδειγμα.....σελ.74	σελ.74
4.8. Συμπερασματικές κρίσεις κεφαλαίων 3 και 4.....σελ.75	σελ.75

5. ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (CASE STUDIES) ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

5.1. Η περίπτωση της εταιρίας «ALTEC ABEE».....σελ.76	σελ.76
5.2. Η περίπτωση της εταιρίας «Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ».....σελ.85	σελ.85

6. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ σελ.88	σελ.88
---------------------------------------	--------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....σελ.91

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η επιτυχημένη δράση της επιχείρησης αυξάνει καθημερινά την φήμη της, την πελατεία της, εξειδικεύει το προσωπικό της στις ιδιορρυθμίες του κλάδου, βελτιώνει τα προϊόντα της, κλπ., σε βαθμό που τα κέρδη της να υπερβαίνουν τα «κανονικά» κέρδη που πραγματοποιούν οι άλλες επιχειρήσεις. Το επιπλέον του κανονικού κέρδους, αποτελεί την υπεραξία.

Η λογιστική φιλολογία έχει αναπτύξει και η πράξη εφαρμόζει πολλές μεθόδους υπολογισμού της υπεραξίας. Τα αποτελέσματα των διαφόρων μεθόδων είναι δυνατό να διαφέρουν μεταξύ τους, αποτελούν όμως μια ένδειξη της αξίας της υπεραξίας, που λαμβάνουν σοβαρά υπόψη οι διαπραγματευόμενοι την αγοροπωλησία μιας επιχείρησης, σε μια περίοδο που οι συγχωνεύσεις και εξαγορές εταιριών με σκοπό την σύσταση μεγάλων συγκροτημάτων για την επέκταση ή την διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους σε νέες αγορές ή σε νέα προϊόντα έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις (σε βαθμό που να χαρακτηρίζεται ως «μανία εξαγορών και συγχωνεύσεων» (mergermania)).

Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι συγχωνεύσεις είναι πανάκεια απέναντι στις νέες προκλήσεις της αγοράς. Το εγχείρημα της «μεγασυγχώνευσης» (megamerger) ανάμεσα στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και την Alpha Bank αποδεικνύει ότι στον πυρήνα της επιτυχίας ή όχι, μιας συγχώνευσης-ιδίως αν πρόκειται για τόσο μεγάλης αξίας και σημασίας για την εθνική οικονομία εκτός από τις αναλύσεις κόστους-οφέλους και δημιουργίας υπεραξίας, βρίσκονται οι αξίες και οι κώδικες που διαμορφώνουν δυναμικά την ανθρώπινη συμπεριφορά στο εσωτερικού ενός οργανισμού.

Σε αυτό λοιπόν το νέο περιβάλλον, ο προσδιορισμός της αξίας και της υπεραξίας των επιχειρήσεων καθίσταται επιτακτικός και άκρως απαραίτητος για όλες τις ομάδες συμφερόντων (διευθυντές, μέτοχοι, επενδυτές, εργαζόμενοι, πιστωτές, πελάτες).

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι η παρουσίαση των πιο σημαντικών θεμάτων της αποτίμησης της υπεραξίας των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, η παρούσα εργασία απαρτίζεται από τα ακόλουθα τέσσερα μέρη:

Στο πρώτο μέρος παρατίθενται εισαγωγικές παρατηρήσεις, προκειμένου να γίνουν γνωστές κάποιες στοιχειώδεις έννοιες που έχουν άμεση σχέση με την υπεραξία της επιχείρησης.

Στο δεύτερο μέρος, εξετάζεται η υπεραξία της επιχείρησης από την πλευρά των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, από άποψη νομική, λογιστική και φορολογική.

Στο τρίτο μέρος, εξετάζεται σαφώς το ίδιο θέμα με βάση το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και την ελληνική νομοθεσία.

Στο τέταρτο μέρος, σκοπός μου είναι η συγκριτική θεώρηση των παραπάνω τριών μερών της εργασίας και ο προσδιορισμός της υπεραξίας της επιχείρησης μέσα από τα παραδείγματα της εταιρίας ALTEC AEBE και του Π.Κωτσόβολου AEBE.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ	= Ανώνυμη Εταιρία
ΑΚ	= Αστικός Κώδικας
ΑΠ	= Απόφαση
Α.Ρ.Β.	= Accounting Principles Board (ΗΠΑ)
Βλ.	= Βλέπε
ΔΛΠ	= Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο
Εφ.	= Εφετείο
Ε.Γ.Λ.Σ.	= Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο
Ε.Π.Ε.	= Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
IASC	= International Accounting Standards Committee
IASB	= International Accounting Standards Board
IAS	= International Accounting Standards
Κ.Θ.	=Καθαρή θέση
Μ.Α.Ε.	=Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών.
Ν.	= Νόμος
Ν.δ.	= Νομοθετικό Διάταγμα
Πολ.	= Πολυγραφημένη Διαταγή της Διοίκησης
Σ.τ.ε.	= Συμβούλιο Επικρατείας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1. Μετασχηματισμοί επιχειρήσεων: Έννοια και μορφές

Όπως είναι γνωστό, για την διεξαγωγή των εργασιών της, κάθε επιχείρηση διαθέτει διάφορα οικονομικά αγαθά που έχουν χρηματική αξία και τα οποία καλούνται *περιουσιακά στοιχεία*. Στην λογιστική ορολογία, τα περιουσιακά στοιχεία συγκροτούν το καλούμενο ενεργητικό της επιχείρησης (assets)¹. Τα κεφάλαια που απαιτήθηκαν για την απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων είτε εισφέρθηκαν στην επιχείρηση από τους φορείς της (μετόχους, εταίρους, επιχειρηματία), τα οποία καλούνται *ίδια κεφάλαια*, είτε οφείλονται σε τρίτους και τα οποία καλούνται *υποχρεώσεις προς τρίτους*. Τα ίδια κεφάλαια και οι υποχρεώσεις προς τρίτους συνιστούν το καλούμενο παθητικό της επιχείρησης, ενώ ως πραγματικό παθητικό θεωρούνται μόνο οι υποχρεώσεις προς τρίτους.

Τα ίδια κεφάλαια συνιστούν την καλούμενη *Καθαρή Περιουσία* ή *Καθαρή Θέση* της επιχείρησης και είναι η διαφορά μεταξύ ενεργητικού και υποχρεώσεων προς τρίτους κατά το ακόλουθο σχήμα:

$$\boxed{\text{ΚΑΘΑΡΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ}} = \boxed{\text{ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ}}$$

Κάθε επιχείρηση-εταιρία από τον χρόνο ίδρυσης της μέχρι την στιγμή της τελικής λύσης της είναι δυνατό να διέλθει από διάφορα στάδια στην οικονομική και νομική της δραστηριότητα. Ένα από τα στάδια αυτά, με αναμφισβήτητο οικονομικό υπόβαθρο και νομικό αποτέλεσμα, μπορεί να αποτελέσει και η υπεισέλευση της εταιρίας στη διαδικασία του μετασχηματισμού. Τα είδη των μετασχηματισμών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο επιχειρήσεων και εταιριών είναι τα ακόλουθα²:

1. Μετατροπή εταιριών

Η μετατροπή συνιστά μεταβολή του νομικού τύπου, του μανδύα μιας εταιρίας χωρίς περάτωση ή αλλοίωση της νομικής προσωπικότητας και χωρίς διαδοχή περιουσιακών στοιχείων.

2. Συγχώνευση εταιριών

Η συγχώνευση των εταιριών αποτελεί την κύρια μορφή συγκέντρωσης μεταξύ των επιχειρήσεων. Από οικονομική άποψη, συνίσταται σε οικονομική ενσωμάτωση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων υπό ενιαία βούληση³. Νομικά, η φύση της συγχώνευσης βρίσκεται υπό διχογνωμία, αλλά κατά την κρατούσα άποψη η συγχώνευση είναι η διαδικασία με την οποία επιτυγχάνεται η απόκτηση με οιονεί καθολική διαδοχή περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας ή εταιριών, που λύνονται χωρίς εκκαθάριση από άλλη νεοϊδρυθείσα ή ήδη λειτουργούσα εταιρία.

Με βάση λοιπόν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αναγνωρίζονται δυο μορφές συγχώνευσης των εταιριών:

- Η συγχώνευση μέσω απορρόφησης, όταν μια ή περισσότερες εταιρίες μεταβιβάζουν σε άλλη το σύνολο της περιουσίας τους, ενεργητικό και

¹ Οι περισσότεροι από τους συγγραφείς δέχονται ότι στην έννοια των περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνονται και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τρίτους. Βλ. Σακέλλης Εμμ., *ο ισολογισμός της Α.Ε. και Ε.Π.Ε.*, σελ.84.

² Β.Αντωνόπουλος, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, σελ.37

³ Εμμ. Σακέλλης-Ι Αναστασιάδη, *Φορολογία και Διάθεση των κερδών των εταιριών*, σελ.636

παθητικό, διαθέτοντας στους μετόχους μετοχές της άλλης εταιρίας ή ενδεχομένως ένα συμψηφιστικό ποσό σε μετρητά όχι πέραν του 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών που αποδίδονται και αθροιστικά με την αξία των μετοχών αυτών την αξία της καθαρής θέσης της εισφερόμενης περιουσίας αυτών των εταιριών⁴.

- Η συγχώνευση με σύσταση νέας εταιρίας, όταν περισσότερες εταιρίες μεταβιβάζουν σε άλλη που συνίσταται για πρώτη φορά το σύνολο της περιουσίας τους, ενεργητικό και παθητικό, διαθέτοντας στους μετόχους τους μετοχές της νέας εταιρίας ή ενδεχομένως ένα συμψηφιστικό ποσό σε μετρητά όχι πέραν του 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών που αποδίδονται⁵.

Η τρίτη Οδηγία 78/855/ΕΟΚ αφορά αποκλειστικά την συγχώνευση ανωνύμων εταιριών και ειδικότερα την συγχώνευση ανωνύμων εταιριών που έχουν την έδρα τους στο ίδιο κράτος μέλος. Η Τρίτη οδηγία καθορίζει ως μορφές συγχώνευσης των εταιριών την συγχώνευση μέσω απορρόφησης και την συγχώνευση με σύσταση νέας εταιρίας, ενώ περιέχει ειδικές διατάξεις και για την απορρόφηση εταιρίας από άλλη η οποία κατέχει πλέον του 90% του εταιρικού κεφαλαίου της απορροφώμενης⁶.

Δεδομένου ότι η συγχώνευση συνιστά το σημαντικότερο τρόπο συγκέντρωσης επιχειρήσεων και λόγω της μεγάλης συχνότητας εμφάνισης της στην οικονομική πράξη, έχει ιδιαίτερη σημασία να αναφερθούν τα αποτελέσματα που την συνοδεύουν. Έτσι, με την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγχώνευσης επέρχεται καθολική μεταβίβαση της περιουσίας των απορροφώμενων εταιριών και υποκατάσταση στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις αυτών. Η απορροφώσα αποκτά την κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων της απορροφώμενης και καθίσταται δικαιούχος των απαιτήσεων, ευθύνεται δε απεριόριστα για τα χρέη της. Οι μέτοχοι των απορροφούμενων εταιριών γίνονται μέτοχοι της απορροφώσας εταιρίας και οι απορροφώμενες εταιρίες παύουν να υπάρχουν, χωρίς όμως να μεσολαβήσει διαδικασία εκκαθάρισης αυτών.

3. Εξαγορά εταιρίας

Η εξαγορά αποτελεί περίπτωση συγχώνευσης με απορρόφηση στο πλαίσιο της οποίας οι μέτοχοι της απορροφούμενης δε θα λάβουν μετοχές της απορροφώσας, αλλά μόνο χρήματα. Η εξαγορά στα πλαίσια του μετασχηματισμού υπό στενή έννοια δε θα πρέπει να συγχέεται με την απλή εξαγορά μετοχών μιας εταιρίας, η οποία δεν έχει καμία επίπτωση στη νομική μορφή της επιχείρησης. Εξάλλου η εξαγορά θα πρέπει να διακρίνεται και από την εξαγορά των μετοχών μιας εταιρίας κατά την διαδικασία της δημόσιας πρότασης προς εξαγορά μετοχών μιας επιχείρησης, η οποία συνήθως αποτελεί προστάδιο της συγχώνευσης δυο εταιριών.

Η εξαγορά κατά τον ελληνικό νόμο και την οδηγία 78/855/ΕΟΚ θεωρείται πράξη που εξομοιώνεται με την συγχώνευση ενώ παλαιότερα θεωρούνταν πράξη μορφής συγχώνευσης. Ειδικότερα, για την οδηγία 78/755, η εξαγορά παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της συγχώνευσης αλλά το συμψηφιστικό ποσό υπερβαίνει το 10%. Το άρθρο 79 του Ν. 2190/1920 το οποίο αναφέρεται στην

⁴ Άρθρο 68, παρ.2, Κωδ.Ν.2190/1920.

⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 80 του κωδ.Ν.2190/1920 τα άρθρα 69-77 του ίδιου νόμου εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 4^α του ίδιου νόμου και στην συγχώνευση με σύσταση νέας εταιρίας. Για την εφαρμογή αυτής της διάταξης σαν απορροφούμενες εννοούνται οι εταιρίες που εξαφανίζονται και σαν απορροφώσα εταιρία εννοείται η νέα εταιρία.

⁶ Ο Κανονισμός 2157/2001 επιτρέπει την συγχώνευση μεταξύ εταιριών οι οποίες έχουν συσταθεί κατά το δίκαιο διαφορετικών κρατών-μελών, προκειμένου να σχηματισθεί η Ευρωπαϊκή Εταιρία.

διαδικασία εξαγοράς μεταξύ ανωνύμων εταιριών κάνει παραπομπή στις διατάξεις περί συγχώνευσης.

Εντούτοις, αν και οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι τα αποτελέσματα της συγχώνευση και εξαγοράς ταυτίζονται, υπάρχουν δυο σημαντικές διαφορές. Στο σχέδιο της σύμβασης εξαγοράς, δεν προσδιορίζεται σχέση ανταλλαγής και οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης δεν καθίστανται μέτοχοι της εξαγοράζουσας, καθώς λαμβάνουν μετρητά. Για αυτό τον λόγο το ενεργητικό της εξαγοράζουσας δεν αυξάνεται καθώς καταβάλλει από το ταμείο της και όχι από τα ίδια κεφάλαια την αξία της περιουσίας που αποκτά.

4. Διάσπαση εταιριών

Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για κατακερματισμό της περιουσίας της εταιρίας που λύεται και την μεταβίβαση της σε δυο τουλάχιστον υφιστάμενες ή νεοϊδρυόμενες εταιρίες με την μορφή της μερικής οιονεί καθολικής διαδοχής.

5. Απόσχιση κλάδου

Η απόσχιση συνίσταται σε αποκοπή τμήματος της περιουσίας μιας εταιρίας, το οποίο εισφέρεται σε άλλη εταιρία με ειδική διαδοχή. Κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη, με την οποία επιλύεται η διχογνωμία που επικρατούσε στην νομολογία για το θέμα αυτό, στην απόσχιση κλάδου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις για την διάσπαση⁷.

Οι μετασχηματισμοί εν γένει χρησιμοποιούνται για τον σκοπό της επέκτασης ή εξυγίανσης μιας επιχείρησης. Σε ειδικότερο επίπεδο, για κάθε μορφή μετασχηματισμού μπορεί να προβληθούν ποικίλες σκοπιμότητες. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η μετατροπή πηγάζει συνήθως από την βούληση των εταίρων να εκμεταλλεύονται τα νομικά ή φορολογικά πλεονεκτήματα που παρέχουν οι διάφοροι εταιρικοί τύποι. Με την συγχώνευση επιτυγχάνεται η κάθετη ή οριζόντια συγκέντρωση σε ενιαίο φορέα όλων των παραγόντων (κεφάλαια, εργασία, τεχνικά μέσα), με τους οποίους οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην οικονομική ζωή και των επιμέρους υλικών ή άυλων περιουσιακών στοιχείων, με τελικό σκοπό την ενίσχυση της θέσης των επιχειρήσεων στην αγορά⁸.

1.2. Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) και κατά την ελληνική νομοθεσία

Όταν αναφερόμαστε σε όμιλο επιχειρήσεων, μιλάμε για συνδεδεμένες επιχειρήσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από απώλεια της οικονομικής τους αυτοτέλειας, υπάγονται σε καθεστώς ενιαίας διεύθυνσης αλλά παραμένουν νομικά ανεξάρτητες. Κρίσιμο στοιχείο για τον χαρακτηρισμό αποτελεί το είδος και ο βαθμός σύνδεσής τους.

⁷ Η έννοια της απόσχισης απαντάται μόνο στο Ν.2166/1993 και δεν επιτυγχάνεται με μέσα του εταιρικού αλλά κοινού δικαίου.

⁸ Ο έλληνας νομοθέτης με το Ν.Δ.2197/1972, το Ν.2166/1993 και το Ν.2578/1998 (ενσωματώνει στο εσωτερικό την Οδηγία 90/434) έχει δημιουργήσει ένα πλέγμα σημαντικών φορολογικών ελαφρύνσεων και κινήτρων σε περίπτωση μετασχηματισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται η απαλλαγή από το φόρο μεταβίβασης των ακινήτων που μεταβιβάζονται και η απαλλαγή των πράξεων του μετασχηματισμού από τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις. Σημαντικό πλεονέκτημα σε περίπτωση μετασχηματισμού συνιστά επίσης η δυνατότητα διατήρησης αφορολόγητων αποθεματικών.

Πρωταρχικό χαρακτηριστικό του ομίλου είναι ότι αν και αποτελεί μια οικονομική ενότητα δεν έχει νομική προσωπικότητα και συνεπώς δεν είναι υποκείμενο δικαίου. Υποκείμενα δικαίου αποτελούν οι επιμέρους επιχειρήσεις οι οποίες είναι αυτοτελή νομικά πρόσωπα.

Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι νομικά ανεξάρτητα μεταξύ τους πρόσωπα οι οποίες καθίστανται συνδεδεμένες από την στιγμή που υπάρχει δημιουργία νομικού δεσμού μεταξύ τους. Συνηθέστερη μορφή σύνδεσης αποτελεί η δημιουργία σχέσης μητρικής- θυγατρικής.

Συνεπώς, οι έννοιες «όμιλος επιχειρήσεων» και «συνδεδεμένες επιχειρήσεις» δεν είναι ταυτόσημες. Ο όμιλος αποτελείται πάντα από συνδεδεμένες επιχειρήσεις ενώ οι συνδεδεμένες δεν αποτελούν πάντα όμιλο. Ο όμιλος προϋποθέτει πραγματική άσκηση ενιαίας διοίκησης και όχι απλή δυνατότητα άσκησης αυτής ώστε να παρουσιάζεται ως μια ενιαία οικονομική οντότητα.

Ο πρώτος όμιλος εταιριών δημιουργήθηκε στις ΗΠΑ το 1832 αλλά η πρώτη δημοσίευση από μέρος των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων πραγματοποιήθηκε στην δεκαετία του 1890. Η εταιρία US Steel ήταν αυτή που έθεσε τις προδιαγραφές κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων το 1900, παραθέτοντας αθροισμένα το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της μητρικής εταιρίας και των θυγατρικών της. Επιπλέον, η ίδια εταιρία παρουσίασε για πρώτη φορά τα κέρδη των θυγατρικών επιχειρήσεων της και όχι μόνο τα μερίσματα που έλαβε η μητρική από αυτές. Στην Αυστραλία το 1938 θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά η υποχρεωτικότητα σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, των οποίων η μορφή παρουσίαζε σημαντική ποικιλία. Με την έκδοση του λογιστικού προτύπου SSAP 14 το 1978, οριστικοποιήθηκε η μορφή της ενοποίησης των λογαριασμών για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων ομίλων εταιριών.

Στην Ευρώπη, οι εξελίξεις ήταν ακόμα βραδύτερες. Οι Γερμανικές εταιρίες δεν υποχρεούνταν στην σύνταξη ενοποιημένων ισολογισμών μέχρι το 1965, ενώ μόνο 22 Γαλλικές εταιρίες δημοσίευαν, μέχρι το 1967, ενοποιημένους ισολογισμούς. Η 7^η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έθετε τις γενικές γραμμές για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων ομίλων εταιριών και η ενσωμάτωση της στους εθνικούς νόμους των κρατών-μελών καθόρισε για πρώτη φορά νομοθετικά τόσο τις ποσοτικές μεθόδους για την σύνταξη των ενοποιημένων καταστάσεων όσο και το περιεχόμενο τους.

Μέχρι το 1947, το μέγεθος των ομίλων αυξάνονταν μέσω της απόκτησης εταιριών στις οποίες μπορούσε να ασκηθεί σημαντική επιρροή και όχι απόλυτος έλεγχος. Η λογιστική αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων συμφωνήθηκε για πρώτη φορά το 1971 στο Ηνωμένο Βασίλειο μέσω της έκδοσης του πρώτου λογιστικού προτύπου, το οποίο πρόκρινε την μέθοδο της Αξίας των Ιδίων Κεφαλαίων (equity method), προσέγγιση που βρίσκεται μεταξύ της προσέγγισης της παρουσίασης του κόστους της επένδυσης στις θυγατρικές εταιρίες (cost method) και του άλλου άκρου που είναι η ενοποίηση των λογιστικών καταστάσεων.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται όταν μια εταιρία (μητρική) συμμετέχει σε μια άλλη εταιρία με ποσοστό μεγαλύτερο του 50% ή έχει τον έλεγχο της διοίκησης της άλλης εταιρίας. Τα κονδύλια των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων προκύπτουν, καταρχήν, ως αθροίσματα των ομοειδών κονδυλίων των ατομικών οικονομικών καταστάσεων. Στα εξής όμως σημεία επιβάλλεται ειδική αντιμετώπιση:

- ✓ Στην ενοποίηση των Ιδίων Κεφαλαίων (χωρίς την παρουσία Δικαιωμάτων Μειοψηφίας).

- ✓ Στην ενοποίηση των καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης (χωρίς την παρουσία Δικαιωμάτων Μειοψηφίας).

Εξαιρετικής σημασίας είναι και το γεγονός της απαλοιφής των διεταιρικών σχέσεων που επηρεάζουν αμοιβαία το ενεργητικό της μιας εταιρίας και το παθητικό της άλλης. Μετά την τακτοποίηση αυτή, έχουμε αντικατάσταση του υπολοίπου του λογαριασμού Συμμετοχές στον Ισολογισμό με όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων αυτής. Το αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτού του γεγονότος είναι ότι οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, μετά την απάλειψη των ενδοεταιρικών συναλλαγών παρουσιάζουν την πραγματική περιουσία του ομίλου, καθώς και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις συναλλαγές με τους εκτός ομίλου τρίτους. Επίσης, αντικατάσταση πρέπει να γίνει του υπολοίπου του λογαριασμού Έσοδα από συμμετοχές στην κατάσταση αποτελεσμάτων, με όλα τα έσοδα και έξοδα της εταιρίας αυτής.

Στο παρελθόν, προκειμένου να δούμε την πραγματική περιουσιακή κατάσταση ενός ομίλου, η εκάστοτε χρηματιστηριακή επιχείρηση στο τέλος της χρήσης εξέδιδε δυο τιμολόγια παροχής υπηρεσιών προς δυο θυγατρικές της επιχειρήσεις με αποτέλεσμα το ζημιολόγο αποτέλεσμα της χρήσης να μετατρέπεται σε κερδοφόρο, οι μέτοχοι να λαμβάνουν μέρισμα και η τιμή της μετοχής στο χρηματιστήριο παρέμενε σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο.

Βασικό όμως θέμα, που χαρακτηρίζει τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είναι ο λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας (των διαφορών ενοποίησης) που αναλύουμε παρακάτω.

Με το Π.Δ. 498/1987 προσαρμόστηκε η Ελληνική Νομοθεσία προς την 7^η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Π.Δ. 498/1987 πρόσθεσε στον Κωδ. Νόμο 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών ένα νέο κεφάλαιο περί «ενοποιημένων λογαριασμών ή ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων»⁹ βάσει των οποίων οι επικεφαλής των ομίλων μητρικές επιχειρήσεις υποχρεούνται από την 1/7/1990 και μετά να συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Στην συνέχεια με το Π.Δ.367/1994 προστέθηκε στον Ν.2190/1920 το άρθρο 130 σχετικά με την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων από τις τράπεζες.

Μέχρι να εκδοθούν τα άνω Π.Δ., ορισμένοι όμιλοι επιχειρήσεων δημοσίευαν προαιρετικά ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, βασιζόμενοι στα λογιστικά πρότυπα των διεθνών ελεγκτικών εταιριών.

Από την 1/7/1990 οι μητρικές επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν να συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για τον όμιλο των επιχειρήσεων στον οποίο είναι επικεφαλής, ενώ οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών επικεφαλής του ομίλου επιχειρήσεων υποχρεούνται από το φθινόπωρο 1997 κάθε τρίμηνο να δημοσιεύουν ετήσιες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες από 1/1/2003 πρέπει να έχουν συνταχθεί βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων¹⁰.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι λογιστικοί τρόποι αντιμετώπισης του θέματος της λογιστικής των ομίλων εταιριών δεν συμβάδισαν με τις αλλαγές που έγιναν στο επιχειρησιακό περιβάλλον με αποτέλεσμα οι προτάσεις που υπάρχουν σήμερα να μην είναι τίποτα άλλο από ανακυκλώσεις γνωμών που προέρχονται από διαμάχες που χρονολογούνται από το 1920.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο (ΔΛΠ) 27, που διέπει την σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και την λογιστική επενδύσεων σε θυγατρικές, επιβάλλει

⁹ Βλ. σχετικά άρθρα 90-103, Ν. 2190/1920.

¹⁰ Βλ. άρθρο 1, Ν.2992/2002

σε μια μητρική εταιρία που συντάσσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, να περιλαμβάνει όλες ανεξαιρέτως τις θυγατρικές της, εγχώριες ή αλλοδαπές. Έτσι επιτρέπει σε αντίθεση με ότι ισχύει σήμερα στην Ελλάδα, να μη περιληφθεί μια θυγατρική στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αποκλειστικά και μόνο όταν ο έλεγχος είναι προσωρινός (π.χ. η θυγατρική πρόκειται να εκποιηθεί) και όταν η θυγατρική λειτουργεί κάτω από μακροπρόθεσμους περιορισμούς, που εμποδίζουν σημαντικά την δυνατότητα της να μεταφέρει κεφάλαια στην μητρική. Βέβαια σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να υπάρχει η προσδοκία ότι η «μεταπώληση» του ελέγχου της θυγατρικής, που προσωρινά εξαγοράστηκε, θα γίνει εντός ενός έτος από την εξαγορά. Διαφορετικά, πρέπει να κρίνεται κατά πόσο βρέθηκε ο αγοραστής, ή ότι η μητρική επιδιώκει ενεργά να εντοπίσει αγοραστή και ότι η επέκταση της παραπάνω προθεσμίας πέρα του έτους δικαιολογείται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις που αφορούν το γενικότερο οικονομικό κλίμα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Πρότυπο επιβάλλει ρητά και την ενοποίηση θυγατρικών που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς επιχειρηματικούς κλάδους, με το σκεπτικό ότι έτσι παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, παρουσιάζοντας τις επιδόσεις του ομίλου στους διαφορετικούς επιχειρηματικούς κλάδους, όπως επιβάλλεται εξάλλου από το ΔΛΠ 14, περί παροχής οικονομικής πληροφόρησης ανά κλάδο (Reporting Financial Information By Segment).

Μ' αυτόν τον τρόπο γίνεται πιο σαφής η μεγάλη σημασία κάθε κλάδου στους ομίλους των επιχειρήσεων. Έτσι, η συχνή τακτική στην Ελλάδα της πολλές φορές επιλεκτικής-μη ενοποίησης θυγατρικών που δραστηριοποιούνται σε κλάδους ουσιαστικά διαφορετικούς από την δραστηριότητα της μητρικής, καταργείται με την εφαρμογή των ΔΛΠ. Αντίθετα, εισάγεται η διακριτή παρουσίαση της οικονομικής κατάστασης και των εργασιών ενός ομίλου ανά κλάδο δραστηριότητας και γεωγραφική διασπορά, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο ΔΛΠ 14.

Επιπλέον, το ΔΛΠ 27 επιβάλλει τα δικαιώματα μειοψηφίας που παρουσιάζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό διακριτά, τόσο από τις υποχρεώσεις όσο και από τα Ίδια κεφάλαια.

1.3. Η έννοια και διακρίσεις της υπεραξίας της επιχείρησης

Ως επιχείρηση νοείται κατά τις γενικές αρχές του δικαίου των συναλλαγών το σύνολο πραγμάτων, δικαιωμάτων, αύλων αγαθών ή πραγματικών καταστάσεων (όπως πελατεία, φήμη, πίστη στις συναλλαγές, κ.λ.π) που έχουν οργανωθεί σε οικονομική ενότητα από τον επιχειρηματία¹¹.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 361, 479 και 513 του Αστικού Κώδικα, συνάγεται ότι με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, οι συμβαλλόμενοι μπορούν να συμφωνήσουν την πώληση ολόκληρης της επιχείρησης¹² ή και μέρους αυτής π.χ σε περίπτωση πώλησης υποκαταστήματος αυτής¹³.

¹¹ Εφ. Θεσ/νικής 2955/1997, *Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε* 1998,σελ.438 και Α.Π. 736/2002 *Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε* 2003, σελ.534.

¹² Αληφαντής Στ.Γ., Η λογιστική του αποτελέσματος από πώληση θυγατρικής επιχείρησης, *Λογιστής* 2001, σελ.1098

¹³ Εφ. Θεσ/νικής 2955/1997, *Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε* 1998,σελ.438

Κατά την πώληση της επιχείρησης σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις καταβάλλεται τίμημα πώλησης μεγαλύτερο της πραγματικής αξίας της επιχείρησης. Η θετική αυτή διαφορά έχει επικρατήσει να λέγεται στην διεθνή βιβλιογραφία «goodwill» και «fonds de commerce» και στην χώρα μας «υπεραξία της επιχείρησης», «υπερπρόσοδος» ή «υπερκέρδος»¹⁴ ή «φήμη και πελατεία» ή κατά τα συναλλακτικά ήθη «αέρας».

Οι επιχειρήσεις δαπανούν συνήθως σημαντικά ποσά με στόχο την δημιουργία υπεραξίας ή με την ελπίδα ότι θα δημιουργήσουν σ' αυτές κάποιο πλεονέκτημα που δεν έχουν οι ανταγωνιστές τους. Επειδή όμως δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί η άμεση σχέση μεταξύ των δαπανών αυτών και της δημιουργούμενης υπεραξίας, οι δαπάνες αυτές θεωρούνται ως έξοδα της τρέχουσας περιόδου και βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσης στην οποία πραγματοποιούνται. Γίνεται γενικά δεκτό, ότι η δημιουργούμενη από την κερδοφόρα πορεία της επιχείρησης υπεραξία δεν απεικονίζεται στα λογιστικά βιβλία και στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης για δυο βασικούς λόγους:

1. Δεν πραγματοποιούνται άμεσες και αναγνωρίσιμες δαπάνες για την δημιουργία υπεραξίας, όπως και στην περίπτωση των άλλων στοιχείων, π.χ. των στοιχείων που αγοράζονται ή κατασκευάζονται από την επιχείρηση και
2. Στην έκταση που πραγματοποιούνται δαπάνες (κόστος προώθησης) που είναι δυνατό έμμεσα να δημιουργούν υπεραξίας, οι δαπάνες αυτές θεωρούνται έξοδα της χρήσης στην οποία πραγματοποιούνται, γιατί κάθε προσπάθεια διαχωρισμού αυτών σε τρέχοντα έξοδα και σε κόστος κτήσης υπεραξίας θα οδηγούσε σε αυθαιρεσία.

Η διάρκεια της υπεραξίας εξαρτάται από την ποιότητα των άυλων στοιχείων που την δημιουργούν. Εάν η υπεραξία απορρέει από εφευρέσεις που έχουν κατοχυρωθεί με διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα, τεχνογνωσία και γενικά ένα πρωτοποριακό know-how, η διάρκεια της υπερπροσόδου θα είναι σχετικά μεγάλη. Εάν όμως απορρέει από εύθραυστα άυλα περιουσιακά στοιχεία (φήμη που δημιουργήθηκε από μεθοδευμένη διαφήμιση, ευνοϊκή συγκυρία κ.λ.π) η υπεραξία θα είναι μικρή.

Συνεπώς, η υπεραξία εμπερικλείει το σύνολο των πραγμάτων, δικαιωμάτων, άυλων αγαθών (φήμη και πελατεία¹⁵, πίστη στις συναλλαγές, επιτυχές marketing, παραγωγή know-how κ.λ.π.) που διαθέτει η επιχείρηση και από την οποία μπορεί να ωφεληθεί όποιος ασκήσει την ίδια την επιχείρηση.

Ο εκτιμητής οφείλει να εξακριβώσει ποια άυλα στοιχεία αποφέρουν την υπεραξία και να σταθμίσει την ωφέλιμη ζωή τους. Έτσι, θα εντοπίσει εάν η προέλευση των στοιχείων αυτών οφείλεται σε μονιμότερους παράγοντες, οπότε η διάρκεια της υπεραξίας προσιωνίζεται επιμηκέστερη, ή σε ευκαιριακούς παράγοντες οπότε η υπεραξία θα είναι μικρής διάρκειας.

Επομένως, όταν πωλείται μια επιχείρηση ο πωλών επιχειρηματίας (ή εκτιμητής) υπολογίζει το τίμημα πώλησης με βάση τα εξής:

¹⁴Βλ.. Σακέλλη Εμμ, *Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης*, σελ130-« Η υπερπρόσοδος (goodwill) είναι το κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση πέραν του κανονικού ποσοστού απόδοσης των επενδυμένων στην επιχείρηση κεφαλαίων και είναι πρόσκαιρος, γιατί ο ανταγωνισμός θα περιορίσει τα κέρδη του στο κανονικό του ύψος. Το επιπλέον αυτό κέρδος είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, όπως η υπεροχή στο management, στην ποιότητα των προϊόντων, στην εγκατάσταση της επιχείρησης, στις καλές σχέσεις με τους πελάτες...στον αδύναμο ή αναποτελεσματικό ανταγωνισμό».

¹⁵ Η καλή φήμη και το κύρος της επιχείρησης αποτελεί ένα από τα πολυτιμότερα κεφάλαια της. Γι' αυτό και οι εταιρίες σε Ευρώπη και Αμερική «επενδύουν» στο χτίσιμο αυτού του αύλου και εύθραυστου περιουσιακού στοιχείου τους.

1. Την πραγματική αξία των πωλούμενων επιμέρους περιουσιακών στοιχείων (ενσώματων και ασώματων, αποθεμάτων, απαιτήσεων, συμμετοχών χρεογράφων και διαθεσίμων μειουμένου του συνόλου αυτών με την αξία των υποχρεώσεων). Η πραγματική αυτή αξία των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων απεικονίζει την αξία με την οποία αυτά μεταβιβάζονται κατά τις συναλλαγές και εκτιμάται από ανεξάρτητους εκτιμητές, π.χ. από εμπειρογνώμονες της επιτροπής του άρθρου 9 του Ν.2190/1920. Επομένως, αν ένα μηχάνημα στα βιβλία της επιχείρησης έχει αξία κτήσης 100ευρώ, αποσβέσεις μέχρι την ημερομηνία πώλησης 50ευρώ και συνεπώς αναπόσβεστο υπόλοιπο 50ευρώ και η πραγματική αξία στις συναλλαγές είναι 80ευρώ, τότε στην ουσία επιχείρηση αναπροσαρμόζει το αναπόσβεστο υπόλοιπο από 50 ευρώ σε 80 και παράλληλα αυξάνει κατά 30ευρώ τα κεφάλαια της. Δηλαδή, κατά την πώληση μιας επιχείρησης, τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία δεν πωλούνται στις λογιστικές τους αξίες αλλά στις τρέχουσες πραγματικές¹⁶.
2. Την αξία της ωφέλειας την οποία η επιχείρηση παράγει : η ωφέλεια αυτή είναι η υπεραξία (ή goodwill ή υπερπρόσοδος ή υπερκέρδος ή «αέρας»). Η υπεραξία της επιχείρησης στηρίζεται στην ικανότητα της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη. Η εκτίμηση για τα υψηλά κέρδη βασίζεται, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σε πραγματικές καταστάσεις¹⁷ όπως πελατεία, φήμη, πίστη στις συναλλαγές κ.λ.π. Δηλαδή ο νέος ιδιοκτήτης αγοράζει δυο περιουσιακά στοιχεία: ένα που είναι βέβαιο ότι υπάρχει εφόσον είναι καταχωρημένο στα λογιστικά βιβλία και η επιχείρηση έχει την κυριότητα του ή το δικαίωμα χρήσης του και ένα άλλο το οποίο είναι εκτιμώμενο κατά τον χρόνο της αγοράς και αφορά τα κέρδη τα οποία η επιχείρηση αναμένεται ότι θα έχει την ικανότητα να παράγει μετά την απόκτηση της.

Η υπεραξία της επιχείρησης μπορεί να εξεταστεί από πολλές πλευρές και να διακριθεί σε περισσότερες από μια κατηγορία, όπως παρατίθεται παρακάτω:

Α. Υπεραξία δημιουργούμενη από την ίδια την επιχείρηση

Η επιτυχημένη δράση της επιχείρησης αυξάνει καθημερινά την φήμη της, την πελατεία της, εξειδικεύει το προσωπικό της στις ιδιορρυθμίες του κλάδου, βελτιώνει τα προϊόντα της, κλπ., γεγονότα που της επιτρέπουν να επιτυγχάνει υπερβάλλουσα απόδοση στο επενδυμένο κεφάλαιο. Σε περιπτώσεις που η επιχείρηση πραγματοποιεί μια εκτεταμένη διαφημιστική εκστρατεία με σκοπό την αύξηση των εργασιών της και δαπανά εξαιρετικά μεγάλα ποσά, διατυπώνεται από μερικούς η γνώμη, ότι το πέρα από την συνηθισμένη κανονική διαφημιστική δαπάνη ποσό είναι δυνατό να κεφαλαιοποιηθεί ως υπεραξία. Παρατηρείται ότι, ακόμα και στην περίπτωση που θεωρητικά γίνει δεκτή η λύση αυτή, ανακύπτουν πρακτικές δυσκολίες στην εφαρμογή

¹⁶ Εξαιρέση αποτελούν οι μετασχηματισμοί του Ν.2166/1993 «Κίνητρα ανάπτυξης επιχειρήσεων, διαρρυθμίσεις στην έμμεση και άμεση φορολογία και άλλες διατάξεις», όπου οι μεταβιβάσεις των περιουσιακών στοιχείων των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων γίνονται με τις λογιστικές τους αξίες.

¹⁷ Το Ε.Γ.Α.Σ. παρ.2.2..110 περ.3, καθορίζει τις πραγματικές καταστάσεις που πρέπει εν γένει να εκτιμώνται ως εξής : «η υπεραξία της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητα της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστης στην αγορά, της καλής οργάνωσης, της ιδιαίτερης της εξειδίκευσης στην παραγωγή ορισμένων αγαθών, της καλής προοπτικής ανάπτυξης του κλάδου στον οποίο ανήκει, των εξαιρετικών πλεονεκτημάτων της θέσης που είναι εγκατεστημένη, της υψηλής στάθμης των στελεχών που απασχολεί (επιστημονική κατάρτιση, εμπειρία) και του κύρους, δυναμικού και αποτελεσματικότητας του διευθυντικού και διοικητικού μηχανισμού».

τους που την καθιστούν επικίνδυνη για την επιχείρηση. Ποια είναι κανονική δαπάνη διαφήμισης δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί, αφού δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί το μέγεθός της διαφήμισης που θα υποχρεωθεί η επιχείρηση να πραγματοποιεί στις επόμενες χρήσεις. Η πιο λογική λύση, είναι ένα ποσοστό της δαπάνης να θεωρείται σαν «έξοδο πολυετούς απόσβεσης»¹⁸, ιδίως στις περιπτώσεις μεγάλων διαφημίσεων νέων προϊόντων και να αποσβένεται στις χρήσεις που αναμένεται λογικά να ωφεληθούν από την διαφήμιση.

Γενικά, επειδή δεν είναι εύκολο να εξακριβωθεί η άμεση σχέση μεταξύ των δαπανών αυτών και της δημιουργούμενης υπεραξίας, οι δαπάνες αυτές θεωρούνται ως έξοδα της τρέχουσας περιόδου και βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσης στην οποία πραγματοποιούνται.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η δημιουργούμενη από την κερδοφόρα πορεία της επιχείρησης υπεραξία δεν απεικονίζεται στα βιβλία της επιχείρησης και στις οικονομικές καταστάσεις.

B. Η αποκτώμενη υπεραξία άλλης επιχείρησης

Η υπεραξία μιας επιχείρησης δεν είναι δυνατό να αποτελέσει από μόνη της αντικείμενο αγοροπωλησίας. Η υπεραξία μεταβιβάζεται μόνο με την μεταβίβαση της επιχείρησης ή ενός κλάδου ή μιας ομάδας περιουσιακών στοιχείων αυτής. Δηλαδή, η υπεραξία άλλης επιχείρησης αποκτάται με την αγορά επιχείρησης ή την συγχώνευση αυτής με άλλες επιχειρήσεις ή την απόκτηση, έναντι μετρητών ή μετοχών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων, ενός παραγωγικού κλάδου ή μιας ομάδας περιουσιακών στοιχείων άλλης επιχείρησης.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, ως υπεραξία θεωρείται η επιπλέον διαφορά μεταξύ του αντιτίμου που καταβάλλεται για την απόκτηση της επιχείρησης ή του παραγωγικού κλάδου αυτής ή της ομάδας των περιουσιακών στοιχείων και της συνολικής ακριβοδίκαιης αγοραίας αξίας (fair market value) των αποκτώμενων περιουσιακών στοιχείων (ενσώματων και ασώματων), μειωμένης με τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης επιχείρησης ή τις εκχωρούμενες στην επιχείρηση υποχρεώσεις του παραγωγικού κλάδου ή της ομάδας των περιουσιακών στοιχείων. Γίνεται δεκτό¹⁹, ότι στις παραπάνω περιπτώσεις, το κόστος κτήσης της υπεραξίας εγγράφεται ως περιουσιακό στοιχείο στα βιβλία και τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Για παράδειγμα έστω:

Τιμή αγοράς της επιχείρησης A:	1,000€
Περιουσιακά στοιχεία της A που αποκτήθηκαν από την B(στην τρέχουσα αξία τους):	
Ενσώματα:	500€
Προνόμια ευρεσιτεχνίας:	200€
Δικαιώματα βιομηχ.ιδιοκ:	<u>150€</u>
Ασώματα:	<u>350€</u>
Εκχωρούμενες υποχρεώσεις:	-50€
Καθαρή αξία αγοράς αποκτούμενων:	800€
Κόστος κτήσης υπεραξίας:	200€

¹⁸ Αληφαντής Γ., Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ* 1996, σελ.524.

¹⁹ Βλ. Accounting Principles Board (ΗΠΑ), Opinion No 17

Γ. Η Αρνητική υπεραξία.

Στις περιπτώσεις που μια επιχείρηση ή ένας παραγωγικός κλάδος ή μια ομάδα περιουσιακών στοιχείων, αγοράζεται αντί συνολικού τιμήματος μικρότερου από την λογιστική αξία (book value) της επιχείρησης ή του κλάδου ή της ομάδας περιουσιακών στοιχείων, έχουμε αρνητική (negative) υπεραξία²⁰. Όπως είναι προφανές, η διαφορά αυτή δε συνιστά αρνητική υπεραξία., αφού για τον προσδιορισμό της υπεραξίας απαιτείται επανεκτίμηση των ενσώματων και αύλων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης στην πραγματική τους αξία, στη βάση μιας αμφοτεροβαρούς συμβάσεως αγοραπωλησίας της επιχείρησης, και υπεραξία υπάρχει όταν το συνολικό τίμημα αγοράς υπερβαίνει την τελευταία αυτή αξία και όχι την λογιστική αξία της επιχείρησης.

Αλλά και στην περίπτωση, που το συνολικό τίμημα αγοράς είναι μικρότερο από την τρέχουσα τιμή πώλησης των επιμέρους στοιχείων, δεν υπάρχει αρνητική υπεραξία, γιατί η τρέχουσα τιμή πώλησης καθενός στοιχείου μεμονωμένα μπορεί να μην είναι ίδια με εκείνη που θα επιτυγχάνονταν αν όλα τα στοιχεία πωλούνταν σαν ένα πακέτο σε μια αγοροπωλησία της διοίκησης κλπ.

Δ. Η Υπεραξία ανάλογα με την αιτία που την προκαλεί.

Η υπεραξία είναι δυνατό, ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν, να διακριθεί στις εξής τρεις κατηγορίες²¹:

1. **Προσωπική** (Personal or “Dog”), που συνδέεται στενά με τον επιχειρηματία και χάνεται όταν αυτός αποχωρήσει από την επιχείρηση. Δεν έχει σημαντική αξία για τον αγοραστή της επιχείρησης ακόμα και στην περίπτωση που ο πωλητής, με βάση σχετική σύμβαση, θα εξακολουθήσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην επιχείρηση.
2. **Προσκολλημένη** (Adherent or “Cat”), που συνδέεται με την παρουσία της επιχείρησης (λ.χ. ακίνητα, τόπος εγκατάστασης)την υψηλή στάθμη του απασχολούμενου προσωπικού κ.λπ. αυτή δεν είναι προσωπική, είναι προσκολλημένη με την επιχείρηση και ασφαλώς έχει αξία για τον υποψήφιο αγοραστή.
3. **Φευγαλέα** (Fugitive or “Rat”), που δεν είναι ούτε προσωπική, ούτε προσκολλημένη, αλλά θα εξαφανιστεί αν η επιχείρηση αλλάξει χέρια. Η υπεραξία αυτή, επίσης έχει μηδαμινή αξία για τον ενδιαφερόμενο αγοραστή.

---

²⁰ Σακέλλης Εμμ., *Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης*, σελ.130 επ.

²¹ Φύλιος Β., *Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική (Αποτιμητική και Λογιστική Πληθωρισμού)*, σελ.160.

2. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ(ΔΛΠ)

Το παρόν κεφάλαιο δίνει κάποιες γενικές πληροφορίες σχετικά με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και επεκτείνεται σε θέματα που σχετίζονται με την υπεραξία της επιχείρησης (goodwill) κατά τους μετασχηματισμούς επιχειρήσεων. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για το Πρότυπο 22 των ΔΛΠ που πρόσφατα όμως αντικαταστάθηκε από το IFRS 3 του IASB.

2.1. Η καθιέρωση και τα πλεονεκτήματα εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ)

Η εισαγωγή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Παρουσίασης (IFRS), που στην χώρα μας έγιναν γνωστά ως Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), πρόκειται να αλλάξει ριζικά την εικόνα των εταιριών. Τα ΔΛΠ έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται στο λογιστικό σύστημα της χώρας μας από 1/1/2003, αρχής γενομένης από τις εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο, όπως ορίζεται εξάλλου από τον Νόμο 2992/2002 με τον οποίο και θεσμοθετήθηκαν τα διεθνή αυτά πρότυπα²². Αν και στη χώρα μας επισπεύτηκε η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ως όριο εφαρμογής τους το 2005²³, ενώ άλλες χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ολλανδία προτείνουν παράταση της προθεσμίας ως το 2007. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα ΔΛΠ εισάγουν καινοτόμες διατάξεις (σε σύγκριση με τον Ν. 2190/1920) ως προς την αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων σε τρέχουσες τιμές.

Τα ΔΛΠ καταρτίζονται από ένα ανεξάρτητο οργανισμό που ονομάζεται Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board), IASB, έχει έδρα το Λονδίνο και λειτουργεί από το 2001. Το Συμβούλιο προϋπήρξε ως Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee), IASC, που συστήθηκε από το 1975. Ο ανεξάρτητος αυτός φορέας χρηματοδοτείται παγκοσμίως από συνεισφορές των κυριότερων λογιστικών-ελεγκτικών εταιριών, από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του ιδιωτικού τομέα, από επιχειρήσεις, από κεντρικές και αναπτυξιακές τράπεζες και άλλους διεθνείς και επαγγελματικούς φορείς. Τα μέλη του Συμβουλίου προέρχονται από εννέα χώρες και ασκούν διάφορες σχετικές επαγγελματικές δραστηριότητες.

Αποστολή του Συμβουλίου είναι η ανάπτυξη, εν ονόματι του δημοσίου συμφέροντος, ενός μοναδικού συνόλου λογιστικών προτύπων, που να είναι υψηλής ποιότητας, κατανοητά, εφαρμόσιμα και παγκόσμιας αποδοχής, έτσι ώστε οι δημοσιευμένες λογιστικές-οικονομικές καταστάσεις να είναι διαφανείς και να παρέχουν συγκρίσιμη πληροφόρηση, χρήσιμη στους συμμετέχοντες στις αγορές κεφαλαίου, παγκοσμίως και σε εκείνους που λαμβάνουν χρηματοοικονομικές αποφάσεις. Για την ολοκλήρωση της αποστολής αυτής το Συμβούλιο συνεργάζεται με τις αρχές²⁴ που θέτουν πρότυπα σε εθνικό επίπεδο σε όλες τις χώρες του κόσμου,

²² Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, τεύχος 28, σελ.13

²³ CEC, Comments concerning certain articles of the Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and the Council of 19/7/2002 on the application of International Accounting Standards and the 4th Council Directive 78/660 EEC of 25/7/1978 and the 7th Council Directive 83/349/EEC of 13/7/1983 on accounting, 2002

²⁴ Στην Ελλάδα, αρμόδια αρχή είναι το Σ.Ο.Ε.Λ., μέλος της IASC και του μετέπειτα IASB

ώστε να επιτυγχάνεται η απαραίτητη σύγκλιση. Ο τρόπος λειτουργίας του Συμβουλίου, οι ψηφοφορίες που λαμβάνουν χώρα, οι διαδικασίες που ακολουθούνται ως την υιοθέτηση ενός προτύπου και η δημοσιοποίηση των συνεδριάσεων του διαλαμβάνουν σαφή δημοκρατικό χαρακτήρα.

Προς διευκόλυνση της επίτευξης αποστολής του, το Συμβούλιο έχει καθιερώσει το πλαίσιο για την κατάρτιση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements). Το πλαίσιο αυτό βοηθάει το Συμβούλιο στην ανάπτυξη νέων και/ή στην αναθεώρηση των υπαρχόντων ΔΛΠ, καθώς και στην προώθηση εναρμόνισης των κανόνων, των προτύπων και των διαδικασιών που ακολουθούνται παγκοσμίως σε σχέση με την εμφάνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Η αποστολή του Συμβουλίου αποτελεί και τον σκοπό της υιοθέτησης και εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από μια χώρα. Είναι γνωστό ότι σε κάθε χώρα υπάρχουν κανόνες, σε εθνικό επίπεδο, που διέπουν τα της κατάρτισης και εμφάνισης των δημοσιευομένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Οι κανόνες αυτοί είναι λογικό και αναμενόμενο να διαφέρουν από χώρα σε χώρα, δεδομένου ότι γενικώς, επηρεάζονται από τον βαθμό οικονομικής ανάπτυξης κάθε χώρας. Το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη τις διαφορές αυτές όταν πρόκειται να καταρτίσει ένα νέο, ή να αναθεωρήσει ένα υπάρχον Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο παγκόσμιας αποδοχής. Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός του Συμβουλίου είναι να εναρμονίσει τους εθνικούς κανόνες και πρότυπα. Για να επιτευχθεί όμως αυτός ο σκοπός, τα ΔΛΠ πρέπει να ασχολούνται με ουσιαστικά θέματα και όχι με λεπτομέρειες. Διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος τα ΔΛΠ να γίνουν δύσκλητα και πολύπλοκα. Αυτό οδηγεί στην διαπίστωση ότι τα ΔΛΠ, όπως αυτά προετοιμάζονται από το Συμβούλιο, δεν αποσκοπούν στο να υπερκεράσουν τους εθνικούς κανόνες και πρότυπα που ισχύουν ως προς την κατάρτιση και εμφάνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Από την στιγμή, όμως που μια χώρα αποφασίζει οικειοθελώς την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, αυτό βοηθάει στην βελτίωση της πληροφόρησης που παρέχεται μέσω των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, την κατ' ελάχιστον ετησίως δημοσίευση των οποίων θεωρούν δεδομένη τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο ομίλου επιχειρήσεων, είναι οι εξής: ο ισολογισμός, η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, η κατάσταση μεταβολών στη χρηματοοικονομική θέση (η οποία μπορεί να συνταχθεί είτε αναφορικά προς τις ταμειακές ροές είτε προς τις κεφαλαιακές ροές), ο πίνακας διάθεσης κερδών και το προσάρτημα²⁵.

Οι γενικές λογιστικές αρχές, που ακολουθούνται κατά την κατάρτιση και δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και που υιοθετούνται από τα ΔΛΠ, είναι οι εξής:

1. Η δεδουλευμένη βάση (accrual basis): Αυτό σημαίνει ότι τα διάφορα λογιστικά γεγονότα, που επηρεάζουν την καθαρή θέση της επιχείρησης, καταχωρούνται στα βιβλία της όταν συμβαίνουν και όχι όταν εισπράττονται, ή πληρώνονται²⁶.

²⁵ Περιέχει διάφορες συμπληρωματικές πληροφορίες και επεξηγήσεις σε κονδύλια που αναφέρονται κυρίως στον ισολογισμό και στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

²⁶ Γ.Βενιέρης, *Οικονομικός Ταχυδρόμος* 21/8/03. Αυτό, περαιτέρω, σημαίνει ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφόρηση όχι μόνο για τις εισπράξεις και πληρωμές της επιχείρησης που αφορούν μετρητά και που συνέβησαν στο παρελθόν, αλλά και για τις υποχρεώσεις και απαιτήσεις της επιχείρησης σε μετρητά που αφορούν το μέλλον.

2. Η συνέχεια της δραστηριότητας (going concern): Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται με βάση τη υπόθεση ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει την δραστηριότητα της και στο μέλλον. Συνεπώς δεν έχει λόγο να ρευστοποιήσει άμεσα τα περιουσιακά της στοιχεία ή να περιορίσει την δραστηριότητα της.
3. Κατανοητικότητα (understandability): Η πληροφόρηση που παρέχεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να γίνεται άμεσα κατανοητή από τους χρήστες, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν και οι τελευταίοι τις απαραίτητες λογιστικές και οικονομικές γνώσεις.
4. Σχετικότητα (relevance): Για να είναι χρήσιμη η πληροφόρηση που εμπεριέχεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, πρέπει να είναι σχετική με τις ανάγκες των χρηστών στην λήψη αποφάσεων, έτσι ώστε να τους βοηθάει στην λήψη οικονομικών αποφάσεων στο μέλλον, ή με την διόρθωση εκτιμήσεων που αφορούν το παρελθόν.
5. Ουσιαστικότητα (materiality): Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμπεριέχεται πληροφόρηση που είναι ουσιαστική, δεδομένου ότι μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών.
6. Αξιοπιστία (reliability): Για να είναι χρήσιμη η πληροφορία πρέπει να είναι αξιόπιστη. Η πληροφορία είναι αξιόπιστη όταν είναι ουσιαστική, χωρίς προσωπικές εκτιμήσεις, πλήρης και συντηρητική.
7. Συγκρισιμότητα (comparability): Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων πρέπει να είναι σε θέση να συγκρίνουν διαχρονικά την περιουσιακή θέση της επιχείρησης, αλλά και σε σχέση με άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις, για να εξάγουν συμπεράσματα που θα επηρεάσουν τις μελλοντικές οικονομικές τους αποφάσεις. Την αρχή της συγκρισιμότητας βοηθάει η έγκαιρη δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Με βάση τις παραπάνω λογιστικές αρχές και άλλους κανόνες των ΔΛΠ που αφορούν τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τα κεφάλαια (ή καθαρή θέση) της επιχείρησης, γενικά παρατηρείται ότι τα ΔΛΠ αποκλίνουν από την αρχή του ιστορικού κόστους (historical cost).

Ως βάση μέτρησης των στοιχείων που εμπεριέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις υιοθετείται η αρχή του τρέχοντος κόστους (current cost)²⁷. Συνέπεια της υιοθέτησης του τρέχοντος κόστους είναι ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται όχι μόνο με βάση τα λογιστικά στοιχεία αλλά και με βάση εκτιμήσεις και προβλέψεις που παρέχουν ειδικοί εκτιμητές, π.χ. ακινήτων, κ.ο.κ.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι ένα άλλο βασικό πλεονέκτημα των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι ότι καθένα από αυτά αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα, το οποίο και εξαντλούν (π.χ. συμβάσεις κατασκευαστών, ή απομείωση αξίας στοιχείων ενεργητικού, κτλ.). Αυτό σημαίνει ότι αποφεύγεται η πρακτική που ακολουθείται στην ελληνική νομοθεσία όπου οι διατάξεις για το ίδιο θέμα είναι διάσπαρτες σε πολλούς νόμους. Τα ισχύοντα ΔΛΠ είναι συνολικά 41, αλλά σε ισχύ,

²⁷ Ν.Σοφινός, οι αλλαγές στις εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, *Οικονομικός Ταχυδρόμος* 21/8/03, σελ.55.-Με βάση την αρχή του τρέχοντος κόστους ικανοποιείται καλύτερα η αρχή της διατήρησης του φυσικού κεφαλαίου της επιχείρησης (physical capital maintenance) έναντι της αρχής της διατήρησης του χρηματοοικονομικού κεφαλαίου (financial capital maintenance). Σύμφωνα με την αρχή της διατήρησης του φυσικού κεφαλαίου, υπάρχει κέρδος μόνο όταν η φυσική παραγωγική ικανότητα της επιχείρησης στο τέλος μιας χρονικής περιόδου είναι μεγαλύτερη από εκείνη που υπήρχε στην αρχή της περιόδου, εξαιρουμένων των συμπληρωματικών εισφορών, ή αποσύρσεων κεφαλαίων, εκ μέρους των μετόχων κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής.

λόγω ενδιάμεσων καταργήσεων και αντικαταστάσεων ορισμένων από αυτών, είναι 34.

2.2. Η αντιμετώπιση της υπεραξίας (goodwill) κατά τα ΔΛΠ.

Η Επιτροπή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) ξεκίνησε το έργο της ανάπτυξης ενός Προτύπου πάνω στα ασώματα στοιχεία ενεργητικού το 1989. Όμως, στην ουσία στο έργο αυτό δόθηκε προτεραιότητα το 1993, όταν η IASB ολοκλήρωσε την εργασία της πάνω στην συγκρισιμότητα και τις βελτιώσεις των Οικονομικών Καταστάσεων, όπου κατέληξε σε αναθεωρήσεις δέκα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards-IAS) συμπεριλαμβανομένου και του ΔΛΠ 9 (Έρευνα και Ανάπτυξη σε κόστη) και του ΔΛΠ 22 (Λογιστική για τις Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων). Το Δεκέμβριο του 1993, το IAS 22 αναθεωρημένο πλέον, κατέστη το ΔΛΠ 22 Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων (αναθεωρημένο 1993).

Τον Ιανουάριο του 1994, η IASB δημοσίευσε ένα Σχέδιο Έκθεσης Αρχών πάνω στα Ανώμαλα Στοιχεία Ενεργητικού και τον Ιούνιο του 1995, ένα Σχέδιο Νόμου E 50 (Ανώμαλα Στοιχεία Ενεργητικού)²⁸.

Τον Μάρτιο του 1996, το Συμβούλιο μετά από την αμφισβήτηση που δέχθηκαν οι προτάσεις του E 50 για την περίοδο απόσβεσης των ασώματων στοιχείων, κατέληξε ότι αν μπορούσε να αναπτυχθεί ένας αξιόπιστος έλεγχος φθοράς, θα πρότεινε την διαγραφή του ορίου των 20 χρόνων στην περίοδο απόσβεσης. Τον Μάιο του 1997, στο σχέδιο νόμου E55 (Φθίνοντα Στοιχεία Ενεργητικού) παρουσιάστηκαν λεπτομερείς προτάσεις για την εξέταση της φθοράς.

Τον Αύγουστο του 1997, το Συμβούλιο δημοσίευσε προτάσεις για αναθεωρημένους χειρισμούς στα ασώματα στοιχεία ενεργητικού και την υπεραξία στο σχέδιο Νόμου E60 (Ανώμαλα Στοιχεία Ενεργητικού) και στο E61 (Συνασπισμοί Επιχειρήσεων). Συγκεκριμένα, το E60 πρότεινε δυο σημαντικές αλλαγές προς τις προτάσεις του E 50:

- Αναθεωρημένες προτάσεις για την απόσβεση των ασώματων στοιχείων ενεργητικού και
- Συνδυασμός των απαιτήσεων σχετιζόμενων με όλα τα εσωτερικά παραγόμενα ασώματα στοιχεία ενεργητικού σε ένα Πρότυπο, το οποίο οδηγούσε στην ανάκληση του ΔΛΠ 9

Από την άλλη, το E61 πρότεινε αναθεωρήσεις στο ΔΛΠ 22, ώστε οι απαιτήσεις για την υπεραξία να γίνουν σύμφωνες με εκείνες που είχαν προταθεί για τα ασώματα στοιχεία ενεργητικού.

Τον Ιούλιο του 1998, η Διαρκής Επιτροπή Διερμηνειών²⁹ (SIC) ενέκρινε το SIC-9, Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων-Ταξινόμηση είτε ως αγορές είτε ως συνενώσεις δικαιωμάτων. Τον Ιούλιο του 1998, διάφορες παράγραφοι του ΔΛΠ 22 (αναθεωρημένο 1993), αναθεωρήθηκαν ως συνέπεια των ΔΛΠ 38 (Ανώμαλα Στοιχεία Ενεργητικού) και ΔΛΠ 37 (Προβλέψεις, Επισφαλείς υποχρεώσεις και επισφαλή στοιχεία ενεργητικού). Συγκεκριμένα, έχουμε αλλαγές σχετικά με:

- Την απόσβεση της υπεραξίας, όπου οι λόγοι υποστήριξης ή απόρριψης μιας εναλλακτικής λύσης για την απόσβεση της είναι ίδιοι με εκείνους των

²⁸ Appendix A- Basis for conclusions to IAS 38, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations and summary of Changes to Exposure Draft E60, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations.

²⁹ Η Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (Standing Interpretations Committee) ιδρύθηκε το 1997 για να ενδυναμώσει την παγκόσμια εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων σχετικά με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ερμηνεύοντας τις εκάστοτε επίμαχες λογιστικές εκδόσεις της IASB. Το Μάρτιο του 2002 η IASB μετονόμασε την SIC σε IFRIC.

ασώματων στοιχείων του ενεργητικού, αφού το Συμβούλιο υποστηρίζει την άποψη πως οι αρχές απόσβεσης για τα ασώματα στοιχεία ενεργητικού θα έπρεπε να είναι ίδιες με της υπεραξίας, ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα λογιστικού arbitrage. Μάλιστα, οι απαιτήσεις για την απόσβεση και τον έλεγχο φθοράς της υπεραξίας στο ΔΛΠ 22³⁰ (με την αναθεώρηση του το 1998) είναι σύμφωνες με αυτές για τα εξαγορασμένα ασώματα στοιχεία ενεργητικού στο ΔΛΠ 38. Μόνο δυο διαφορές παραμένουν μεταξύ των εξαγορασμένων στοιχείων ενεργητικού και της υπεραξίας:

1. το ΔΛΠ 38 περιλαμβάνει, κάτω από ειδικές προϋποθέσεις, μια επιτρεπόμενη εναλλακτική για την μέτρηση ενός ασώματου περιουσιακού στοιχείου σε αναπροσαρμοσμένα ποσά μετά την αρχική αναγνώριση, ενώ κατά το ΔΛΠ 22 η αναπροσαρμογή της υπεραξίας δεν επιτρέπεται και
2. το ΔΛΠ 38 απαιτεί το αναπόσβεστο ποσό του ασώματου περιουσιακού στοιχείου να καθοριστεί μετά την μελέτη της υπολειμματικής αξίας, ενώ κατά το ΔΛΠ 22 (πλέον αναθεωρημένο 1998), οι υπολειμματικές αξίες δε λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό της απόσβεσης για την υπεραξία.

- Τον χειρισμό της αρνητικής υπεραξίας

Το Συμβούλιο αποφάσισε να διατηρήσει τις προτάσεις του Σχεδίου Νόμου Ε 61στο ΔΛΠ 22 (αναθεωρημένο 1998) σχετικά με την αντιμετώπιση της αρνητικής υπεραξίας. Συγκεκριμένα, στο Σχέδιο Νόμου Ε 61, το οποίο εκδόθηκε τον Αύγουστο του 1997, προτάθηκε ότι η αρνητική υπεραξία θα έπρεπε³¹:

1. να αναγνωρίζεται ξεχωριστά στην ημερομηνία της εξαγοράς και να μετριέται ως η συνολική διαφορά μεταξύ του κόστους της εξαγοράς και της απαίτησης του εξαγοραστή (acquirer's interest) στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που εξαγοράστηκαν, χωρίς προηγούμενη μείωση των λογιστικών αξιών των μη νομισματικών περιουσιακών στοιχείων και
2. τότε, να αναγνωρίζεται ως έσοδο:
  - στο βαθμό που η αρνητική υπεραξία αναφέρεται στις προβλέψεις των μελλοντικών ζημιών και εξόδων, τα οποία είναι προσδιορισμένα στο πρόγραμμα του εξαγοραστή για την αγορά και μπορούν να υπολογιστούν αξιόπιστα, όταν προκαλούνται μελλοντικές ζημιές και έξοδα κ.α.
  - στο βαθμό που η αρνητική υπεραξία δεν αναφέρεται στις προσδιορίσιμες προβλεπόμενες μελλοντικές ζημιές και έξοδα, εφόσον μπορούν να υπολογιστούν αξιόπιστα την ημερομηνία της εξαγοράς:
    - α) το ποσό της αρνητικής υπεραξίας να μην υπερέχει των λογιστικών αξιών των εξαγορασμένων προσδιορισμών μη νομισματικών περιουσιακών στοιχείων και
    - β) το ποσό της αρνητικής υπεραξίας να είναι μεγαλύτερο από τις λογιστικές αξίες των εξαγορασμένων μη νομισματικών περιουσιακών στοιχείων (αμέσως αναγνώριση στην κατάσταση εσόδων).

³⁰ (revised 1998), Business Combinations.

³¹ Appendix A- Basis for conclusions to IAS 38, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations and summary of Changes to Exposure Draft E60, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations.

Επίσης, η πλειοψηφία των σχολιαστών στοΕ61 και το Συμβούλιο υποστήριξαν την άποψη ότι η αρνητική υπεραξία θα έπρεπε να αναγνωρίζεται σαν έξοδο με τέτοιο τρόπο που να απεικονίζει, όσο είναι δυνατό, τις απαιτήσεις για την απόσβεση της υπεραξίας. Για παράδειγμα η καλύτερη εκτίμηση των γεγονότων μιας επιχείρησης και των περιπτώσεων που την προκαλούν:

Α) μια επιχείρηση θα έπρεπε πρώτα να προσδιορίσει κατά πόσο η αρνητική υπεραξία προέρχεται από το κόστος της εξαγοράς επηρεαζόμενο από τις προβλέψεις για τις μελλοντικές ζημίες και τα μελλοντικά έξοδα και στο βαθμό που κάτι τέτοιο συμβαίνει, τότε η αρνητική υπεραξία θα έπρεπε να αναγνωρίζεται όταν προκαλείται,

Β) οποιαδήποτε άλλη αρνητική υπεραξία θα έπρεπε να θεωρείται ως κέρδος που προέρχεται από την επιτυχημένη αγορά. Υπάρχει μια υπόθεση ότι αυτό το κέρδος πρωταρχικά αναφέρεται σε μη-νομισματικά εξαγορασμένα περιουσιακά στοιχεία και γι' αυτό θα έπρεπε να αναγνωρισθεί ως έξοδο όταν μελλοντικά οικονομικά οφέλη ενσωματωμένα σ' αυτό καταναλώνονται. Αν το κέρδος υπερέρχει των λογιστικών αξιών των μη-νομισματικών εξαγορασμένων περιουσιακών στοιχείων, αυτό σημαίνει ότι τα χρηματικά περιουσιακά στοιχεία αγοράστηκαν κάτω από την λογιστική τους αξία και το κέρδος θα έπρεπε να αναγνωρισθεί αμέσως, όπως αναφέραμε και την προηγούμενη παράγραφο.

Ακόμα, το Συμβούλιο έχει περιλάβει μια απαίτηση στο IAS 22 (αναθεωρημένο 1998) κατά την οποία η αρνητική υπεραξία θα πρέπει να παρουσιάζεται ως μια μείωση έναντι των περιουσιακών στοιχείων ταξινομημένη στον ισολογισμό όπως και η θετική υπεραξία.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, γίνεται λόγος για βασικές πτυχές του ΔΛΠ 22, όπως εκδόθηκε μετά από την αναθεώρηση του 1998 οι οποίες σχετίζονται με την υπεραξία της επιχείρησης κυρίως από εξαγορά, πάντα σε αρμονία με άλλα ΔΛΠ.

2.2.1. Προσδιορισμός της υπεραξίας της επιχείρησης κατά την εξαγορά επιχείρησης και την συνένωση δικαιωμάτων

«Κάθε υπέρβαση του κόστους αγοράς πάνω από τα δικαιώματα του αγοραστή στην πραγματική αξία των επιμέρους αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, κατά την ημερομηνία της πράξεως ανταλλαγής, πρέπει να αναφέρεται ως υπεραξία(goodwill) και να καταχωρείται σαν περιουσιακό στοιχείο»³².

Είναι προφανές ότι η υπεραξία κατά την αγορά (acquisition) αντιπροσωπεύει όπως και στην περίπτωση της ελληνικής νομοθεσίας, μια πληρωμή που κάνει ο αγοραστής εν' όψει μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που αναμένεται να έχει. Ο αγοραστής θα πληρώσει για τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία καθώς και για τα περιουσιακά στοιχεία που δε καταχωρούνται στις οικονομικές καταστάσεις τα οποία όμως είναι δυνατό να προκαλέσουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες³³.

Όταν κατά την ημερομηνία της πράξης ανταλλαγής, το κόστος της αγοράς είναι μικρότερο από τα δικαιώματα του αγοραστή εκφρασμένα στην πραγματική αξία των αναγνωρίσιμων αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, τότε η αξία των μη νομισματικών στοιχείων που αποκτήθηκαν πρέπει να μειωθεί αναλογικά μέχρις ότου απαλειφθεί η διαφορά, για να διασφαλισθεί ότι η αγορά δεν

³² Άρθρο 41 IAS 22 (revised 1998): Any excess of the cost of the acquisition over the acquirer's interest in the fair value of the identifiable assets and liabilities acquired as the date of the exchange transaction should be described as goodwill and recognized as an asset.

³³ Καββαδία Σπ., *Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*, σελ.93

καταχωρήθηκε σε μεγαλύτερο ύψος από το κόστος της. Η συνολική διαφορά, κατανεμόμενη στα ανωτέρω περιουσιακά στοιχεία, θα υλοποιηθεί ως έσοδο, όταν τα αντίστοιχα περιουσιακά στοιχεία πωληθούν ή όταν αναλωθούν τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που ενσωματώνονται σ' αυτά³⁴.

Όταν δεν είναι δυνατό να απαλειφθεί πλήρως η διαφορά με μείωση της πραγματικής αξίας των μη νομισματικών στοιχείων που αποκτήθηκαν, η διαφορά που παραμένει πρέπει να εμφανίζεται ως αρνητική υπεραξία³⁵ και να αντιμετωπίζεται ως έσοδο επόμενων χρήσεων. Η ύπαρξη της μπορεί να υποδηλώνει ότι εξακριβωμένα στοιχεία του ενεργητικού υπερεκτιμήθηκαν και υποχρεώσεις παραλήφθηκαν ή υποεκτιμήθηκαν. Πρέπει πάντως να συμπεριλαμβάνεται στα έσοδα με τρόπο συστηματικό μέσα σε μια περίοδο που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, εκτός αν μια μεγαλύτερη περίοδος, που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη από την ημερομηνία της αγοράς, μπορεί να αιτιολογηθεί³⁶.

«Στην πράξη, η αρνητική υπεραξία (negative) πρέπει να εμφανίζεται στον ισολογισμό ως μια έκπτωση από τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης που καταρτίζει τις οικονομικές καταστάσεις, δηλαδή ως υπεραξία με αρνητικό πρόσημο, η οποία θα καταλήξει στα έσοδα της πρώτης ή επόμενων χρήσεων ως ακολούθως:

- το ποσό της αρνητικής υπεραξίας, που αφορά σε αναμενόμενες μελλοντικές ζημίες και έξοδα για τα οποία δεν έχει γίνει σχετική πρόβλεψη, θα καταχωρείται στα έσοδα όταν καταχωρούνται και οι αντίστοιχες μελλοντικές ζημίες και έξοδα. Αν οι μελλοντικές ζημίες και έξοδα δεν προκύπτουν, τότε η αντίστοιχη αρνητική υπεραξία θα καταχωρείται στα έσοδα άμεσα.
- Αν η αρνητική υπεραξία δε αφορά σε αναμενόμενες μελλοντικές ζημίες και έξοδα, διακρίνουμε δυο περιπτώσεις:
  - Το ποσό της αρνητικής υπεραξίας που αφορά σε μη νομισματικά στοιχεία, πρέπει να κατανέμεται στα έσοδα των επόμενων χρήσεων, πάνω σε μια συστηματική βάση κατά την διάρκεια της απομένουσας μέσης σταθμικής ωφέλιμης ζωής των αναγνωρίσιμων αγορασθέντων αποσβέσεων περιουσιακών στοιχείων
  - Το ποσό της αρνητικής υπεραξίας, που αφορά σε νομισματικά στοιχεία, πρέπει να καταχωρείται άμεσα στα έσοδα της χρήσης».³⁷

Σε αντίθεση με όσα προαναφέρθηκαν για την περίπτωση της εξαγοράς, στην ενοποίηση από συνένωση δικαιωμάτων³⁸ (uniting of interests) δεν υπάρχει καταχώρηση κάποιας νέας θετικής ή αρνητικής υπεραξίας. Δεδομένου ότι μια

³⁴ Σακέλλη Εμμ., *Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο* σελ.404

- Στην περίπτωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού, όπως τα αποθέματα, η διαδικασία υλοποίησης του εσόδου ολοκληρώνεται με την πώληση των αποθεμάτων.
- Στην περίπτωση των παγίων στοιχείων, όπως μηχανήματα και εξοπλισμός, η έκπτωση υλοποιείται ως έσοδο μέσω χαμηλότερων επιβαρύνσεων των αποσβέσεων κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου.

³⁵ Άρθρο 59 IAS 22 (revised 1998).-«Any excess, as the date of the exchange transaction, of the acquirer's interest in the fair values of the identifiable assets and liabilities acquired over the cost of acquisition, should be recognized as negative goodwill».

³⁶ Άρθρα 59-64 IAS 22. (revised 1998)

³⁷ Καββαδία Σπ., *Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*, σελ.94

³⁸ Βλ.άρθρο 78- "In applying the pooling interests method, the financial statement items of the combining enterprises for the period in which the combination occurs and for any comparative periods disclosed should be included in the financial statements of the combined enterprises as if they had been combined from the beginning of the earliest period presented. The financial statements of an enterprise should not incorporate uniting of interests to which the enterprise is a party if the date of the uniting of interests is after the date of the most recent balance sheet included in the financial statements"

συνένωση δικαιωμάτων καταλήγει σε μια ενιαία ένωση συμφερόντων, η ένωση αυτή καταχωρεί τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τα κεφάλαια των ενοποιούμενων επιχειρήσεων με την υφιστάμενη λογιστική αξία τους³⁹, προσαρμοσμένη μόνο για λόγους συμμόρφωσης προς τις λογιστικές μεθόδους των ενοποιούμενων επιχειρήσεων⁴⁰ και εφαρμογής αυτών των μεθόδων σε όλες τις παρουσιαζόμενες χρήσεις. Κάθε διαφορά μεταξύ του ποσού που καταχωρείται ως μετοχικό κεφάλαιο από τις ενοποιούμενες επιχειρήσεις, προσαυξημένο με τυχόν συμπληρωματικό τίμημα με την μορφή μετρητών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων και του ποσού που καταχωρείται για το μετοχικό κεφάλαιο που αγοράστηκε, πρέπει να μεταφέρεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.1.1. Μέθοδοι αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων

Το ΔΛΠ 22 προτείνει δυο μεθόδους κατανομής του κόστους αγοράς επί των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που αποκτώνται κατά την πράξη της εξαγοράς. Την βασική μέθοδο και την εναλλακτική μέθοδο.

Σύμφωνα με την βασική μέθοδο τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που καταχωρούνται σύμφωνα με την παράγραφο 27⁴¹ του ΔΛΠ 22, πρέπει να αποτιμώνται στο συνολικό ποσό:

1. της πραγματικής (εύλογης) αξίας κατά την ημερομηνία της πράξεως ανταλλαγής, των επί μέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν, κατά την έκταση των δικαιωμάτων που απέκτησε η αγοράστρια από την πράξη της ανταλλαγής, και
2. της αναλογίας της μειωσιμότητας στην πριν από την αγορά λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της θυγατρικής.

Κάθε θετική ή αρνητική υπεραξία πρέπει να λογιστικοποιείται σύμφωνα με το ΔΛΠ 22.

Το κόστος μιας αγοράς κατανέμεται στα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που καταχωρήθηκαν σύμφωνα με την παράγραφο 27, σύμφωνα με την πραγματική αξία κατά την ημερομηνία της ανταλλαγής. Το κόστος της αγοράς αναφέρεται μόνο στην ποσοστιαία αναλογία των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που διαθέτει η αγοράστρια. Συνεπώς, όταν η αγοράστρια δεν αποκτά το σύνολο των μετοχών της άλλης επιχείρησης, τα προκύπτοντα δικαιώματα μειωσιμότητας εμφανίζονται στην πριν από την αγορά λογιστική αξία επί της καθαρής περιουσίας της θυγατρικής. Αυτό συμβαίνει, γιατί η αναλογία της μειωσιμότητας δε αποτέλεσε μέρος της πράξης ανταλλαγής για την πραγματοποίηση της αγοράς.

Αντίθετα, σύμφωνα με την εναλλακτική μέθοδο τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που καταχωρούνται σύμφωνα με την παράγραφο 27, πρέπει να

³⁹ Βλ. Ν.2166/1993της ελληνικής νομοθεσίας « Μετασχηματισμοί των επιχειρήσεων».

⁴⁰ Με την χρήση της μεθόδου της συνένωσης δικαιωμάτων αναγνωρίζεται ότι οι ξεχωριστές επιχειρήσεις συνεχίζουν να λειτουργούν όπως πριν από την ενοποίηση, έστω και αν υπό το νέο καθεστώς βρίσκονται κάτω από κοινή διοίκηση και ιδιοκτησία. Συνεπώς, μόνο μικρές αλλαγές γίνονται στην ενοποίηση των επιμέρους οικονομικών καταστάσεων.- βλ. Άρθρα 77-83 IAS 22..

⁴¹ Τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που αποκτώνται, πρέπει να καταχωρούνται ξεχωριστά κατά την ημερομηνία της αγοράς όταν:

- Είναι πιθανό πάσης φύσεως μελλοντικές οικονομικές συνέπειες, που συνδέονται με αυτά τα στοιχεία και τις υποχρεώσεις, να εισρεύσουν στην αγοράστρια ή να εκρεύσουν από αυτή και
- Υπάρχει για την αγοράστρια μια αξιόπιστη αποτίμηση του κόστους ή τη εύλογης αξίας τους.

αποτιμώνται στην πραγματική αξία τους κατά την ημερομηνία της αγοράς. Κάθε δικαίωμα μειοψηφίας πρέπει να εμφανίζεται στην αναλογία της μειοψηφίας επί της πραγματικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων. Με βάση την μέθοδο αυτή τα περιουσιακά στοιχεία εμφανίζονται στην πραγματική τους αξία, ανεξάρτητα αν η αγοράστρια κατέχει πλέον το σύνολο των μετοχών ή μέρος αυτών της εξαγοραζόμενης. Συνεπώς, τα δικαιώματα μειοψηφίας εμφανίζονται στην αναλογία της μειοψηφίας επί της πραγματικής αξίας της καθαρής περιουσίας της θυγατρικής.

2.2.2. Η απόσβεση της υπεραξίας της επιχείρησης

Το ΔΛΠ 22 για να είναι σύμφωνο με το ΔΛΠ 38 απαιτεί η υπεραξία να αποσβένεται λογίζοντας την ως μια δαπάνη κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής της. Ακόμα, υπάρχει μια βásiμη εκτίμηση ότι η ωφέλιμη ζωή της δε θα ξεπερνά τα είκοσι χρόνια από την αρχική αναγνώριση και συνεπώς από την ημερομηνία της αγοράς.⁴²

Κατά την απόσβεση της υπεραξίας πρέπει να χρησιμοποιείται η σταθερή μέθοδος⁴³, εκτός αν μια άλλη μέθοδος απόσβεσης αποδεικνύεται περισσότερο κατάλληλη για τις περιστάσεις.⁴⁴

Με την πάροδο του χρόνου, η υπεραξία ελαττώνεται, αντανακλώντας την απομειωμένη δυναμικότητα της να συμβάλλει στα μελλοντικά έσοδα της επιχείρησης και να αντικαθίσταται από εσωτερικό έξοδο⁴⁵. Συνεπώς, είναι ορθό η υπεραξία να αποσβένεται και να υπολογίζεται στα έξοδα με τρόπο συστηματικό καθόλη την ωφέλιμη ζωή της.

Επειδή η υπεραξία αντανακλά μελλοντικά οικονομικά οφέλη από περιουσιακά στοιχεία που δεν μπορούν να καταχωρηθούν ξεχωριστά είναι συχνά δύσκολο να εκτιμηθεί η ωφέλιμη ζωή της.

Μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις που η υπεραξία να είναι τόσο καθαρά συνδεδεμένη με ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο, ώστε δικαιολογημένα ο αγοραστής να αναμένει όφελος καθόλη την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου. Έτσι, για παράδειγμα αν η εταιρία Α που έχει στην κατοχή της άδεια παραγωγής software για δέκα χρόνια αγοραστεί από την Β, η υπεραξία που θα προκύψει (αφού η Β θα πληρώσει υψηλότερο τίμημα από την λογιστική αξία της Α) πρέπει σύμφωνα με τα ΔΛΠ 22 και 38 να αποσβεσθεί σε δέκα χρόνια, όση και η διάρκεια της περιόδου της άδειας παραγωγής software. Δεδομένου όμως, ότι η χρονική βάση μιας επιχείρησης σε σχέση με τις εργασίες της, συνολικά, είναι απίθανο να ξεπερνά τα είκοσι χρόνια, η πέραν αυτής της περιόδου προεκτάσεις της διάρκειας της υπεραξίας δεν είναι επαρκώς αξιόπιστες, για να επιτρέπουν μια περίοδο απόσβεσης μεγαλύτερη των είκοσι χρόνων. Σπάνιες είναι οι περιπτώσεις όπου η ωφέλιμη ζωή της υπεραξίας θα είναι μεγαλύτερη των είκοσι χρόνων⁴⁶.

⁴² Βλ. Άρθρο 44 και 45 IAS 22.

⁴³ Α.Γ.Κοντάκου, *Γενική Λογιστική*, σελ.154- Με την μέθοδο αυτή η απόσβεση υπολογίζεται για όλες τις χρήσεις με σταθερό συντελεστή πάνω στην τιμή του παγίου στοιχείου, αφού αφαιρεθεί η υπολειμματική του αξία αν υπάρχει. Το γινόμενο αυτό, δηλαδή αποσβεστέα αξία επί του συντελεστή απόσβεσης δίνει το ποσό της ετήσιας απόσβεσης που είναι ίδιο για όλες τις χρήσεις.

⁴⁴ Βλ. Άρθρο 45 IAS 22.

⁴⁵ Το IAS 38 «Άυλα Περιουσιακά στοιχεία», απαγορεύει την καταχώρηση της εσωτερικά δημιουργούμενης υπεραξίας ως περιουσιακό στοιχείο.

⁴⁶ Άρθρο 50 IAS 22.. Αν υπάρχει απόδειξη ότι η ωφέλιμη ζωή της υπεραξίας θα ξεπεράσει τα είκοσι χρόνια η επιχείρηση θα αποσβένει την υπεραξία κατά την διάρκεια της ορθής εκτίμησης της ωφέλιμης ζωής της και εκτιμά το ανακτήσιμο ποσό της υπεραξίας τουλάχιστον ετησίως για να εξακριβώνει

Μπορεί επίσης, η υπεραξία αγοράς να φθίνει⁴⁷. Μια ελάττωση στην αξία της υπεραξίας μπορεί να προκληθεί από διάφορους παράγοντες όπως δυσμενείς οικονομικές τάσεις, αλλαγές στην κατάσταση του ανταγωνισμού και νομικές ή καταστατικές ενέργειες ή ακόμα και στην περίπτωση απάτης κατά την ημερομηνία της αγοράς. Στις περιπτώσεις αυτές, η υπεραξία δεν αντανάκλα μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες που αναμένεται να εισρεύσουν στον αγοραστή. Η λογιστική αξία της υπεραξίας υποτιμάται με άμεση χρέωση των εξόδων.

Είναι λοιπόν προφανές, ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής της υπεραξίας⁴⁸ και όποτε η περίοδος απόσβεσης υπερέρχει τα είκοσι χρόνια η υπεραξία θα πρέπει να υποβάλλεται σε ετήσιο έλεγχο φθοράς και γνωστοποίησης των λόγων αυτών της υπέρβασης των είκοσι χρόνων.

2.2.3. Μεταγενέστερες μεταβολές του κόστους και της αξίας των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων (σχετικό παράδειγμα)

Τα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που αποκτήθηκαν αλλά δεν καταχωρήθηκαν, γιατί δεν πληρούσαν τα κριτήρια ξεχωριστής καταχώρησης (μελλοντική εισροή ή εκροή πόρων και αξιόπιστη αποτίμηση), καταχωρούνται μεταγενέστερα, όταν θα πληρούνται αυτά τα κριτήρια⁴⁹. Έτσι, αναπροσαρμόζεται και η αξία της θετικής ή αρνητικής υπεραξίας εφόσον:

- Η λογιστική αξία της υπεραξίας δεν αυξάνεται πάνω από το ανακτήσιμο ποσό της και
- Η αναπροσαρμογή γίνεται κατά το τέλος της πρώτης ετήσιας λογιστικής περιόδου, που αρχίζει μετά την αγορά.

Οι αναπροσαρμογές αυτές αντιμετωπίζονται λογιστικά, σαν να είχαν γίνει κατά την ημερομηνία της αγοράς, δηλαδή γίνεται διόρθωση των πραγματικών αξιών των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και της υπεραξίας και των αποσβέσεων της.

Αν γίνουν αναπροσαρμογές των ανωτέρω στοιχείων μετά το τέλος της πρώτης ετήσιας λογιστικής περιόδου, τότε καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης και δεν επηρεάζουν το ποσό της υπεραξίας.

Η ενδεχόμενη απαίτηση για την αναγνώριση της υπεραξίας μετά την αρχική αναγνώριση στο κόστος μείον οποιαδήποτε υπολογισμένη απόσβεση και οποιεσδήποτε φθίνουσες ζημίες γίνεται ρητή.

Παράδειγμα

Η επιχείρηση Μ αγόρασε την 30/5/2001 το 80% της επιχείρησης Θ πραγματικής αξίας 200€ αντί του ποσού 250€. Η προκύπτουσα υπεραξία $250-200=50$ € αποφασίστηκε να αποσβεσθεί σε 20 χρόνια.

Κατά την διάρκεια της χρήσης 2002, αφού έγιναν γνωστά πρόσθετα στοιχεία εκτίμησης των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι η πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία της αγοράς θα έπρεπε να αυξηθεί κατά 30€.

Οι σχετικές εγγραφές θα είναι οι εξής:

οποιαδήποτε ζημία απομείωσης, γνωστοποιώντας παράλληλα τους παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στον προσδιορισμό της ωφέλιμης ζωής της υπεραξίας.

⁴⁷ Βλ. IAS 36

⁴⁸ Βλ. Άρθρο 48 IAS 22

⁴⁹ Καββαδία Σπ., Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, σελ.96

30/5/2001	Χρέωση	Πίστωση
Συμμετοχές στη Θ	200	
Υπεραξία από αγορά Θ	50	
Διαθέσιμα		250

31/12/2001	Χρέωση	Πίστωση
Αποσβέσεις		1,46
Αποσβεσθείσα Υπεραξία Θ(50x5%x7/12)		1,46

Την 31/12/02 επειδή βρισκόμαστε εντός της πρώτης ετήσιας διαχειριστικής χρήσης που αρχίζει μετά την αγορά, θα γίνουν οι εξής διορθωτικές λογιστικές εγγραφές:

31/12/2002	Χρέωση	Πίστωση
Συμμετοχές στη Θ		30
Υπεραξία από αγορά Θ		30

31/12/2002	Χρέωση	Πίστωση
Αποσβέσεις	0,87	
Αποσβεσθείσα Υπεραξία Θ(30x5%x7/12)		0,87

2.2.4. Προσδιορισμός της υπεραξίας της επιχείρησης με αλληπάλληλες αγορές μετοχών

Μια εξαγορά μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μια συναλλαγές και όταν συμβαίνει αυτό κάθε σημαντική συναλλαγή αντιμετωπίζεται ξεχωριστά. Μια τέτοια περίπτωση προκύπτει όταν πραγματοποιείται σταδιακά με διαδοχικές αγορές στο χρηματιστήριο η αγορά μιας επιχείρησης από μια άλλη. Σε τέτοιες περιπτώσεις προσδιορίζεται κάθε φορά ξεχωριστά η πραγματική αξία των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν καθώς και η τυχόν θετική ή αρνητική υπεραξία από την πράξη αυτή⁵⁰. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια βήμα προς βήμα σύγκριση του κόστους των ατομικών επενδύσεων με το κόστος συμμετοχής της αγοράστριας στις πραγματικές αξίες των εξακριβωμένων στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού που αποκτήθηκαν σε κάθε βήμα.

Εξάλλου, μια συναλλαγή προτού χαρακτηριστεί ως εξαγορά, μπορεί να χαρακτηριστεί ως επένδυση σε μια συγγενή εταιρία και να λογιστικοποιηθεί με βάση την μέθοδο της καθαρής θέσης σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 «Λογιστική των επενδύσεων σε συγγενείς

⁵⁰ Η.Κ.Θεοδωρίδου, *Λογιστής* Οκτώβριος 2001:

«Όταν μια απόκτηση ολοκληρώνεται ύστερα από διαδοχικές αγορές, κάθε νέα αγορά μετοχών διαμορφώνει διαφορετική διαφορά ενοποίησης, διότι αφενός τα ίδια κεφάλαια της εταιρίας μεταβάλλονται από χρήση σε χρήση και αφετέρου το τίμημα που καταβάλλεται κάθε φορά διαμορφώνεται, είτε από την χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής είτε από την εμπορική αξία της εταιρίας (για μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο)».

επιχειρήσεις⁵¹». Συνεπώς, σ' αυτή την περίπτωση οι πραγματικές αξίες των κονδυλίων του ενεργητικού και του παθητικού που αποκτήθηκαν καθώς και η καταχώρηση της θετικής ή αρνητικής υπεραξίας, γίνεται θεωρητικά από την ημερομηνία εφαρμογής της μεθόδου της καθαρής θέσης. Γι' αυτό και στην περίπτωση που η συναλλαγή δεν έχει ακόμα τις ιδιότητες της επένδυσης σε συγγενή εταιρία, οι εν λόγω πραγματικές αξίες προσδιορίζονται στην ημερομηνία μόνο κάθε σημαντικού γεγονότος και η θετική ή αρνητική υπεραξία καταχωρείται από την ημερομηνία της αγοράς.

2.3. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών

Στο παρόν κεφάλαιο θα αποσαφηνισθεί ο τρόπος ενοποίησης των ισολογισμών κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων με βάση τα ΔΛΠ και πώς απεικονίζεται η υπεραξία.

2.3.1. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών κατά την εξαγορά- Βασική & Εναλλακτική μέθοδος

Η ενοποίηση ισολογισμών δύο η περισσότερων εταιριών, σύμφωνα με το ΔΛΠ 22 γίνεται, όπως προαναφέρθηκε με δυο μεθόδους την βασική μέθοδο και την εναλλακτική. Κατά την βασική μέθοδο, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που καταχωρούνται σύμφωνα με την παράγραφο 27 του ΔΛΠ 22, πρέπει να αποτιμώνται στο συνολικό ποσό της πραγματικής (εύλογης) αξίας κατά την ημερομηνία της πράξεως ανταλλαγής, των επί μέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν, κατά την έκταση των δικαιωμάτων που απέκτησε η αγοράστρια από την πράξη της ανταλλαγής. Τα παραπάνω γίνονται κατανοητά με το παρακάτω παράδειγμα.

Έστω οι ισολογισμοί των εταιριών Μ και Θ την 1/1/00:

	Μ	Θ
Ενεργητικό		
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	0	25
Πάγια	250	150
(Αποσβέσεις)	-40	-65
Αποθέματα	85	50
Απαιτήσεις	120	80
Διαθέσιμα	80	40
	<u>495</u>	<u>280</u>
Παθητικό		
Μετοχικό κεφάλαιο	180(60x3)	130
Υπέρ το άρτιο	35	50
Κέρδη εις νέο	70	15
Υποχρεώσεις	250	85
	<u>495</u>	<u>280</u>

⁵¹ Εμμ.Ι. Σακέλλη, *Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης*, -Σύμφωνα με την μέθοδο της καθαρής θέσης η επένδυση καταχωρείται αρχικά στο

- κόστος κτήσης πλέον τις μεταβολές στην καθαρή θέση μετά την ημερομηνία απόκτησης μείον την αποσβεσμένη υπεραξία ή
- ποσοστό καθαρής θέσης της συγγενούς που ανήκει στον επενδυτή πλέον την αναπόσβεστη υπεραξία.

Την 1/1/00 η Μ αγόρασε το 70% της Θ με την έκδοση 40 κοινών μετοχών ονομαστικής αξίας 3 € και τρέχουσας αξίας την 1/1/00 150€. Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις της Θ την 1/1/00 έχουν ως εξής:

	Λογιστική αξία	Πραγματική αξία	
Άυλα περιουσιακά στοιχεία		25	25
Πάγια (αξία κτήσης)	150		165
(Αποσβεσθέντα)	<u>-65</u>		<u>-70</u>
		85	95
Αποθέματα		50	50
Απαιτήσεις		80	80
Διαθέσιμα		40	40
Υποχρεώσεις		<u>-85</u>	<u>-85</u>
		<u>195</u>	<u>205</u>

Όπως έχει ήδη αναφερθεί με την βασική μέθοδο εμφανίζονται τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις στην πραγματική τους αξία κατά την ημερομηνία της αγοράς και τα δικαιώματα μειοψηφίας στην πριν την αγορά λογιστική τους αξία.

Τα δικαιώματα της Μ πάνω στην πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων της Θ ανέρχονται σε $205 \times 70\% = 143,5$. Η διαφορά των δικαιωμάτων αυτών με το καταβληθέν τίμημα (τρέχουσα αξία μετοχών της Μ) που καταβλήθηκε για την απόκτηση ανέρχεται σε $150 - 143,5 = 6,50\text{€}$ χαρακτηρίζεται ως υπεραξία και αποσβένεται σε μια περίοδο όχι μεγαλύτερη των 20 ετών.

Οι εγγραφές στα βιβλία της Μ κατά την απόκτηση με την έκδοση των μετοχών της θα έχουν:

Χρέωση		Πίστωση	
Πραγματική αξία Θ	143,5	Μετοχικό κεφάλαιο	120
Υπεραξία αγοράς Θ	<u>6,5</u>	(40μετοχέςx3€)	
Επενδύσεις σε θυγατρικές		Υπέρ το άρτιο	30
	<u>150</u>		<u>150</u>
	<u>150</u>		<u>150</u>

Απάλειψη συμμετοχών κατά την ενοποίηση

Χρέωση		Πίστωση	
Μετοχικό κεφάλαιο (130X70%)	91	Επενδύσεις σε θυγατρικές	143,5
Υπέρ το άρτιο (50X 70%)	35	Αποσβεσθέντα πάγια ((70-65)X70%)	3,5
Κέρδη εις νέο (15X70%)	10,5		
Πάγια ((165-150)X 70%)	<u>10,5</u>		
	147		<u>147</u>
Χρέωση		Πίστωση	
Μετοχικό κεφάλαιο (130X30%)	39	Δικαιώματα μειοψηφίας	58,5
Υπέρ το άρτιο (50X 30%)	15		
Κέρδη εις νέο (15X30%)	<u>4,5</u>		
	<u>58,5</u>		<u>58,5</u>

Συνεπώς, ο ενοποιημένος ισολογισμός αμέσως μετά την αγορά θα είναι:

Ενοποιημένος ισολογισμός Μ και Θ 1/1/2000

Ενεργητικό	Εγγραφές ενοποίησης			Ενοποιημένος Ισολογισμός
	Μ	Θ		

Άυλα περιουσιακά στοιχεία	0	25	0	25
Πάγια	250	150	10,5	410,5
(Αποσβέσεις)	-40	-65	-3,5	-108,5
Συμμετοχές Θ	143,5	0	-143,5	0
Υπεραξία αγοράς Θ	6,5	0	0	6,5
Αποθέματα	85	50	0	135
Απαιτήσεις	120	80	0	200
Διαθέσιμα	80	40	0	120
	645	280		-136,5 788,5

Παθητικό

Μετοχικό κεφάλαιο	300(180+120)	130	(91+39)	300
Υπέρ το άρτιο	65(35+30)	50	(15+35)	65
Κέρδη εις νέο	70	15	(4,5+10,5)	70
Δικαιώματα μειοψηφίας	0	0		58,5 58,5
Υποχρεώσεις	210	85		295
	645	280		-136,5 788,5

Τα ΔΛΠ προτείνουν επίσης, την εναλλακτική μέθοδο για την ενοποίηση των ιδίων κεφαλαίων κατά την εξαγορά. Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, εμφανίζονται τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που εξαγοράζονται στην πραγματική τους αξία κατά την ημερομηνία της αγοράς και τα δικαιώματα μειοψηφίας επίσης στην πραγματική μετά την αγορά αξία.

Με τα δεδομένα του παραπάνω παραδείγματος οι εγγραφές στα βιβλία της Μ κατά την απόκτηση με την έκδοση των μετοχών της και οι εγγραφές της απάλειψης των συμμετοχών θα είναι πανομοιότυπες. Η εγγραφή που αφορά τα δικαιώματα μειοψηφίας θα έχει ως εξής:

Χρέωση		Πίστωση	
Μετοχικό κεφάλαιο(130X30%)	39	Δικαιώματα μειοψηφίας	61,5
Υπέρ το άρτιο (50X 30%)	15	Αποσβεσθέντα πάγια((70-65)x30%)	1,5
Κέρδη εις νέο (15X30%)	4,5		
Πάγια στοιχεία Θ ((165-150)x30%)	4,5		
	<u>63</u>		<u>63</u>

Συνεπώς, ο ενοποιημένος ισολογισμός αμέσως μετά την αγορά διαμορφώνεται:

Ενοποιημένος ισολογισμός Μ και Θ 1/1/2000

	Μ	Θ	Εγγραφές ενοποίησης	Ενοποιημένος Ισολογισμός
Ενεργητικό				
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	0	25	0	25
Πάγια	250	150	10,5+4,5	415
(Αποσβέσεις)	-40	-65	(3,5+1,5)	-110
Συμμετοχές Θ	143,5	0	-143,5	0
Υπεραξία αγοράς Θ	6,5	0	0	6,5
Αποθέματα	85	50	0	135
Απαιτήσεις	120	80	0	200
Διαθέσιμα	80	40	0	120
	645	280	-133,5	791,5

Παθητικό

Μετοχικό κεφάλαιο	300(180+120)	130	(91+39)	300
Υπέρ το άρτιο	65(35+30)	50	(15+35)	65
Κέρδη εις νέο	70	15	(4,5+10,5)	70
Δικαιώματα μειοψηφίας	0	0	61,5	61,5
Υποχρεώσεις	210	85	0	295
	<u>645</u>	<u>280</u>	<u>-133,5</u>	<u>791,5</u>

Συγκρίνοντας προσεκτικά τις δυο μεθόδους γίνεται εύκολα κατανοητό, ότι το goodwill προέκυψε γιατί το τίμημα που πλήρωσε η Μ κατά την εξαγορά της Θ ήταν μεγαλύτερο από την πραγματική αξία της δεύτερης. Ως αξία το goodwill παραμένει όπως είναι αυτονόητο, ίδια ανεξάρτητα από την μέθοδο επιλογής. Εκείνο που διαφοροποιείται είναι η αξία των δικαιωμάτων μειοψηφίας, η οποία σύμφωνα με τα παραδείγματα εμφανίζεται αυξημένη όταν ακολουθείται η εναλλακτική μέθοδος.

2.3.2. Λογιστική αντιμετώπιση της ενοποίησης ισολογισμών κατά την συνένωση δικαιωμάτων (pooling of interests)

Με βάση τα δεδομένα του παραδείγματος της παραπάνω παραγράφου θα γίνει η εξέταση της ενοποίησης των ισολογισμών και της εμφάνισης του goodwill με την μέθοδο της ένωσης δικαιωμάτων.

Λογιστική αξία περιουσιακών στοιχείων της Θ $280-85=195$
 Συμμετοχή Μ $195 \times 70\%=136,5$

Αδιανέμητα κέρδη Θ 15
 Συμμετοχή Μ $15 \times 70\%=10,5$

Συνεπώς στα βιβλία της Μ πρέπει να γίνει η εγγραφή:

	Χρέωση	Πίστωση
Επενδύσεις σε εταιρία Θ	136,5	
Μετοχικό κεφάλαιο		120
Υπέρ το άρτιο		6
Κέρδη εις νέο		10,5
	<u>136,5</u>	<u>136,5</u>

Οι εγγραφές απάλειψης κατά την ενοποίηση θα έχουν:

Χρέωση	Πίστωση
Μετοχικό κεφάλαιο(130X70%)	Επενδύσεις σε θυγατρικές
91	136,5
Υπέρ το άρτιο (50X 70%)	
35	
Κέρδη εις νέο (15X70%)	
10,5	
<u>136,5</u>	<u>136,5</u>
Χρέωση	Πίστωση
Μετοχικό κεφάλαιο(130X30%)	Δικαιώματα μειοψηφίας
39	58,5
Υπέρ το άρτιο (50X 30%)	
15	
Κέρδη εις νέο (15X30%)	
4,5	
<u>58,5</u>	<u>58,5</u>

Έτσι, ο ενοποιημένος ισολογισμός θα έχει ως εξής:

Ενεργητικό	Ενοποιημένος ισολογισμός Μ και Θ 1/1/2000			Ενοποιημένος Ισολογισμός
	Μ	Θ	Εγγραφές ενοποίησης	
Άυλα περιουσιακά	0	25	0	25

στοιχεία				
Πάγια	250	150	0	400
(Αποσβέσεις)	-40	-65	0	-105
Συμμετοχές Θ	136,5	0	-136,5	0
Υπεραξία αγοράς Θ	0	0	0	0
Αποθέματα	85	50	0	135
Απαιτήσεις	120	80	0	200
Διαθέσιμα	80	40	0	120
	631,5	280	-136,5	775
Παθητικό				
Μετοχικό κεφάλαιο	300	130	-130	300
Υπέρ το άρτιο	41(35+6)	40	-50	41
Κέρδη εις νέο	80,5(70+10,5)	25	-15	80,5
Δικαιώματα μειοψηφίας	0	0	58,5	58,5
Υποχρεώσεις	210	85		295
	631,5	280	-136,5	775

Από το παράδειγμα γίνεται κατανοητό ότι η ένωση καταχωρεί τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τα κεφάλαια των ενοποιούμενων επιχειρήσεων με την υφιστάμενη λογιστική τους αξία και δεν υπάρχει καταχώρηση κάποιου goodwill.

2.3.3. Λογιστική αντιμετώπιση των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις

Κατά τα ΔΛΠ⁵² συγγενής είναι μια επιχείρηση, στην οποία ο επενδυτής ασκεί ουσιώδη επιρροή και η οποία δεν είναι ούτε θυγατρική ούτε κοινοπραξία του επενδυτή. Ουσιώδης επιρροή είναι το δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις της οικονομικής και επιχειρηματικής πολιτικής της επιχείρησης που συμμετέχει ο επενδυτής, χωρίς όμως να ασκείται έλεγχος πάνω σ' αυτές τις πολιτικές.

Το ΔΛΠ 28 διακρίνει τις εξής κατηγορίες μεθόδων καταχώρησης των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις:

Την μέθοδο της καθαρής θέσης⁵³: πρόκειται για μια λογιστική μέθοδο κατά την οποία η επένδυση καταχωρείται αρχικά στο κόστος κτήσεως, δηλαδή πραγματική αξία συν την υπεραξία και στην συνέχεια η λογιστική αξία αυξάνεται ή μειώνεται για να απεικονίσει το μερίδιο του επενδυτή στα κέρδη ή στις ζημίες της εκδότριας εταιρίας μετά την ημερομηνία της απόκτησης. Τα μερίδια που εισπράττει ο επενδυτής από μια εκδότρια μειώνουν την λογιστική αξία της επένδυσης⁵⁴. Αναπροσαρμογές επίσης στην λογιστική αξία, μπορεί να είναι αναγκαίες για μεταβολές στην αναλογία των δικαιωμάτων του επενδυτή στην εκδότρια που προκύπτουν από μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων της εκδότριας, οι οποίες δεν έχουν συμπεριληφθεί στο λογαριασμό αποτελεσμάτων. Τέτοιες μεταβολές προκύπτουν από επανεκτίμηση της αξίας των ενσώματων ακινητοποιήσεων και των επενδύσεων, καθώς επίσης και των συναλλαγματικών διαφορών που καταχωρούνται κατ' ευθείαν στα ίδια κεφάλαια.

⁵² Βλ. ΔΛΠ 28 « Λογιστική επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις».

⁵³ Βλ. ΔΛΠ 28 « Λογιστική επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις».

⁵⁴ Διότι κατά την διαμόρφωση του μεριδίου ως άνω, τα μερίδια είχαν προσαυξήσει την αξία της επένδυσης με την λογιστικοποίηση των αντίστοιχων αποτελεσμάτων, και επομένως την στιγμή της είσπραξής τους θα πρέπει να μεταφέρονται στα διαθέσιμα από την αξία της επένδυσης.

Την μέθοδο του κόστους κτήσεως⁵⁵: πρόκειται για μια λογιστική μέθοδο κατά την οποία η επένδυση καταχωρείται στο κόστος κτήσης. Ο επενδυτής καταχωρεί κέρδη στα βιβλία του μόνο για ληφθέντα μερίσματα από σωρευμένα καθαρά κέρδη της εκδότριας, που προκύπτουν μεταγενέστερα από την ημερομηνία της απόκτησης της επένδυσης. Μερίσματα που λαμβάνονται επί πλέον τέτοιων κερδών, θεωρούνται ανάκτηση της επένδυσης και καταχωρούνται αφαιρετικά του κόστους της.

Το παράδειγμα που ακολουθεί αναφέρεται στην αντιμετώπιση των επενδύσεων και της καταχώρησης της υπεραξίας με βάση την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Η εταιρία Μ απέκτησε την 1.1.2000 το 35% των μετοχών της Σ έναντι ποσού 600€. Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις της Σ κατά την 1/1/2000 είχαν ως ακολούθως:

Εταιρία Σ 1.1.2000	Λογιστική αξία	Πραγματική αξία	Διαφορές
Μη αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία	280	240	-40
Αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία μείον: αποσβέσεις	370	620	250
Αποθέματα εμπορευμάτων	345	290	-55
Απαιτήσεις	490	490	
Διαθέσιμα	280	280	
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1765	1920	155
Υποχρεώσεις	-850	-850	
Καθαρή θέση	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	915	1070	155

Κατά την χρήση 2000 η εταιρία Σ εμφάνισε καθαρά κέρδη, μετά από φόρους 150€ και διένειμε την 30/9/00 μέρισμα 45€.

Για την υπεραξία που προέκυψε κατά την απόκτηση της επένδυσης αποφασίσθηκε, ως ωφέλιμη ζωή, τα 20 χρόνια και η υπολειπόμενη ωφέλιμη ζωή των αποσβέσιμων στοιχείων να είναι τα 3 χρόνια. Οι λογιστικές εγγραφές με τις οποίες θα διαμορφωθούν τα οριστικά κονδύλια για τις επενδύσεις σε συγγενείς και την υπεραξία, όπως θα εμφανισθούν στις ιδιαίτερες, αλλά και στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις του επενδυτή θα είναι :

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι πραγματικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων της Σ είναι μεγαλύτερες από τις λογιστικές κατά $1070-915=155$

Επίσης, το τίμημα της απόκτησης είναι μεγαλύτερο από το μερίδιο του επενδυτή σε πραγματικές αξίες κατά $600-(1070 \times 35\%)=225,50$. Η διαφορά αυτή αποτελεί την υπεραξία της επένδυσης, η οποία θα αποσβεσθεί σε 20 χρόνια, δηλαδή $225,50 \times 5\%=11,275\text{€}$ το χρόνο.

Η αξία της επένδυσης είναι καταχωρημένη στα βιβλία του επενδυτή με βάση τις πραγματικές αξίες, ενώ στα βιβλία της Σ με βάση τις λογιστικές. Ο επενδυτής για να αποτιμά σωστά την επένδυση στο τέλος της χρήσης πρέπει να προβαίνει στις κατάλληλες προσαρμογές. Έτσι, για να αποσβεσθούν τα αποσβέσιμα στοιχεία στις πραγματικές τιμές θα πρέπει να υπολογίζεται απόσβεση από την Μ για το επιπλέον της λογιστικής αξίας ποσό μέχρι την πραγματική αξία, για όλη την ωφέλιμη ζωή τους, δηλαδή: $(250 \times 35\%) \times 1/3=87,50 \times 1/3=29,17$ κατά χρόνο.

Για τις διαφορές που παρουσιάζονται στα μη αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία η τακτοποίηση θα επέλθει, μέσω των αποτελεσμάτων χρήσης, κατά την πώληση τους.

Επίσης, η τακτοποίηση της διαφοράς των αποθεμάτων $(345-290=55) \times 35\%=19,25$, θα ωφελήσει εξ' ολοκλήρου την χρήση 2000. Ειδικότερα:

⁵⁵ Βλ. ΔΛΠ 28.

Διαφορές	Συμμετοχή 35% της Μ στις Διαφορές	2000	2001	2002	Μετά το 2002
-40	-14				-14
250	87,5	29,17	29,17	29,17	
-55	-19,25	-19,25			
0	225,5	11,275	11,275	11,275	33,825
155	279,75	21,195	40,445	40,445	19,825

Οι ζητούμενες λογιστικές εγγραφές απόκτησης και αναπροσαρμογής θα έχουν ως ακολούθως:

1/1/2000

Επενδύσεις σε συγγενείς (Σ)	374,50
Υπεραξία Επένδυσης	225,50
Διαθέσιμα	600

31/12/2000

Επενδύσεις σε συγγενείς (Σ)	52,50
Αποτελέσματα χρήσης (έσοδα από συγγενείς 150x35%)	52,50

30/9/2000

Διαθέσιμα	15,75
Επενδύσεις σε συγγενείς (Σ) (45x 35%)	15,75

31/12/2000

Αποτελέσματα χρήσης (έσοδα από συγγενείς Σ)	21,195
Επενδύσεις σε συγγενείς	21,195
Επιβάρυνση χρήσης 2000	

Αν η εταιρία Σ πώλησε το μοναδικό οικοπέδο που περιλαμβάνεται στα «μη αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία» εντός του 2000 αντί 330€ θα προκύψει κέρδος από την πώληση $330-280=50€$ και επομένως θα πρέπει να λογιστικοποιηθεί ένα έσοδο για την Μ $50 \times 35%=14€$

Επενδύσεις σε συγγενείς	17,50
Αποτελέσματα χρήσης (έσοδα από συγγενείς Σ)	17,50

επειδή όμως το κόστος του οικοπέδου έχει καταχωρηθεί από την Μ σε πραγματικές αξίες προκύπτει ένα επιπλέον έσοδο $(280-240) \times 35%=40 \times 35%=14€$

Επενδύσεις σε συγγενείς	14
Αποτελέσματα χρήσης	14
(έσοδα από συγγενείς Σ)	

2.3.4. Λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας κατά την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής σε άλλη εταιρία

Όπως έχει ήδη αναφερθεί μια αγορά μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μια πράξεις ανταλλαγής, όπως για παράδειγμα όταν πραγματοποιείται σταδιακά με διαδοχικές αγορές στο χρηματιστήριο⁵⁶. Όταν συμβαίνει αυτό κάθε σημαντική πράξη αντιμετωπίζεται ξεχωριστά για τον προσδιορισμό του ποσού της τυχόν θετικής ή αρνητικής υπεραξίας (διαφορά ενοποίησης) από την πράξη αυτή.⁵⁷

Υποθέτουμε ότι η θυγατρική Θ περιλήφθηκε πρώτη φορά στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης 1/1-31/12/99 που καταρτίστηκαν από την μητρική Μ. Έστω ότι η μητρική Μ κατέχει 40 μετοχές ονομαστικής αξίας 3€ η καθεμία, που αντιπροσωπεύουν το 65% του κεφαλαίου της Θ και εμφανίζονταν στον ισολογισμό στις συμμετοχές με αξία κτήσης 200€. Τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής την 31/12/99 ήταν 250€ και το μετοχικό κεφάλαιο ήταν 180 (60 μετοχές X 3€). Κατά την αρχική ενοποίηση προέκυψε διαφορά ενοποίησης χρεωστική ίση με $200 - (250 \times 65\%) = 200 - 162,5 = 37,50€$ ως εξής:

Απαλοιφή ιδίων κεφαλαίων της Θ

Χρέωση		Πίστωση	
Ίδια κεφάλαια της Θ	250	Διαφορές ενοποίησης	162,5(250X65%)
		Δικαιώματα μειοψηφίας	87,5(250X35%)
	<u>250</u>		<u>250</u>

Απάλειψη συμμετοχών της Μ στη Θ

Χρέωση		Πίστωση	
Διαφορές ενοποίησης	200	Συμμετοχές στην Θ	200
	<u>200</u>		<u>200</u>

Τον Δεκέμβριο του 2004 η μητρική εταιρία αγόρασε 10 μετοχές επιπλέον, έναντι τιμήματος 30€ και υποθέτουμε ότι αύξησε το ποσοστό συμμετοχής της σε 75%.

Η ανάλυση που ακολουθεί εστιάζεται στην απαλοιφή των ιδίων κεφαλαίων της Θ με βάση το νέο ποσοστό συμμετοχής με δύο τρόπους:

1^{ος} τρόπος

Οι μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων της Θ από την αρχική ενοποίηση μέχρι την 31/12/04 είναι:

	ΑΡΧ.ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΝ		ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΝ
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	31/12/99	ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	31/12/04
ΜΕΤΟΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ	180		180

⁵⁶ Θεοδωρίδου Η.Κ., Η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρική, *Λογιστής* Οκτώβριος 2001

⁵⁷ Βλ. ΔΛΠ 22 παράγραφος 36.

ΑΠΟΘ/ΚΑ	60	90	150
ΥΠΟΛ.ΕΙΣ ΝΕΟ	10	-6	4
	<u>250</u>	<u>84</u>	<u>334</u>

Η απαλοιφή των ιδίων κεφαλαίων της Θ με βάση το νέο ποσοστό συμμετοχής είναι:

Χρέωση		Πίστωση	
Μετοχ.κεφάλαιο	180	Διαφορές ενοποίησης	195,9(1)
Αποθεματικά	150	Δικαιώματα μειοψηφίας	83,5(334X25%)(2)
Υπόλοιπο εις νέο	4	Αποθεματικά	58,5(90X65%)(3)
		Υπόλοιπο εις νέο	<u>-3,9((-6)X65%)(4)</u>
	<u>334</u>		<u>334</u>

Τα ποσά της πίστωσης διαμορφώνονται ως εξής:

(1) Ο λογαριασμός «Διαφορές ενοποίησης» περιλαμβάνει:

Μετοχικό κεφ.	135(180X75%)
Αποθεματικά	39(60X65%)
Αποθεματικά	15(150X10%)
Υπόλοιπο εις νέο	6,5(10X65%)
Υπόλοιπο εις νέο	<u>0,4(4X10%)</u>
	195,9

Επί της ουσίας ο λογαριασμός «Διαφορές ενοποίησης» περιλαμβάνει τα κονδύλια των ιδίων κεφαλαίων που υπήρχαν κατά την αρχική αγορά, του ποσοστού του 65%, της εταιρίας, τα οποία υπολογίζονται με το ποσοστό 65%. Επίσης, περιλαμβάνει τα κονδύλια των ιδίων κεφαλαίων που είχαν διαμορφωθεί την 31/12/04, τα οποία υπολογίζονται με το επιπλέον ποσοστό, 10%, που αγοράστηκε. Αυτό συμβαίνει διότι οι μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων, από την αρχική ενοποίηση με ποσοστό 65%, μέχρι την αύξηση του ποσοστού κατά 10%, είχαν περιληφθεί στα επιμέρους κονδύλια των ιδίων κεφαλαίων (αποθεματικά, υπόλοιπο εις νέο) κατά το ποσοστό συμμετοχής 65% και θα πρέπει να συνεχίσουν να περιλαμβάνονται στα κονδύλια αυτά.

Επίσης, με την αγορά του επιπλέον ποσοστού 10%, η μητρική επιχείρηση απέκτησε από την μειοψηφία και ανάλογο δικαίωμα επί των σχηματισμένων αποθεματικών της θυγατρικής. Το δικαίωμα αυτό συμμετέχει στον συμψηφισμό της ενοποίησης και διαμορφώνει την διαφορά ενοποίησης μαζί με τα κονδύλια των ιδίων κεφαλαίων που υπήρχαν κατά την αρχική ενοποίηση με το ποσοστό 65%.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αν το μετοχικό κεφάλαιο είχε μεταβληθεί θα γινόταν αναλυτικός υπολογισμός όπως έγινε στα αποθεματικά και στο υπόλοιπο εις νέο.

(2) Τα δικαιώματα μειοψηφίας υπολογίζονται με το νέο, μειωμένο ποσοστό του 25%, επί του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων.

(3) Στα ενοποιημένα αποθεματικά περιλαμβάνεται, το 65% των αποθεματικών που σχηματίστηκαν ύστερα από την αρχική ενοποίηση της 31/12/99 με ποσοστό 65% και μέχρι την αύξηση του ποσοστού 31/12/04. Επίσης, στα ενοποιημένα αποθεματικά θα περιληφθεί και το 75% των αποθεματικών της θυγατρικής που θα σχηματισθούν μετά την 31/12/04.

(4) Στο ενοποιημένο υπόλοιπο εις νέο περιλαμβάνεται το 65% του υπολοίπου εις νέο που διαμορφώθηκε ύστερα από την αρχική ενοποίηση της 31/12/99 και μέχρι την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής την 31/12/04. Επίσης, στο ενοποιημένο υπόλοιπο

εις νέο θα περιλαμβάνεται και το 75% του υπολοίπου εις νέο που θα υπάρχει στα ίδια κεφάλαια μετά την 13/12/04.

2ος τρόπος

Για την απλούστερη παρακολούθηση των ανωτέρω σε κάθε αύξηση του ποσοστού συμμετοχής, υπολογίζουμε εξ αρχής τη «Διαφορά ενοποίησης» επί των ιδίων κεφαλαίων και στην συνέχεια λογιστικοποιούμε, τα ποσά των μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων από την αρχική ενοποίηση μέχρι την αύξηση του ποσοστού, στους λογαριασμούς των αποθεματικών. Συγκεκριμένα, στο παραπάνω παράδειγμα:

Τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής Θ την 31/12/04, οπότε έγινε η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής σε 75% ήταν

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΑΡΧΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΝ 31/12/99
ΜΕΤΟΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ	180
ΑΠΟΘ/ΚΑ	60
ΥΠΟΛ.ΕΙΣ ΝΕΟ	10
	<hr/>
	250

Η απαλοιφή των ιδίων κεφαλαίων την 31/12/04 με βάση το νέο ποσοστό συμμετοχής 75% θα γίνει ως εξής:

Χρέωση		Πίστωση	
Μετοχ. κεφάλαιο	180	Διαφορές ενοποίησης	250,50(334X75%)
Αποθεματικά	150	Δικαιώματα μειοψηφίας	83,5(334X25%)
Υπόλοιπο εις νέο	4		
	<hr/>		
	334		334

Οι μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων από την αρχική ενοποίηση, με ποσοστό συμμετοχής 65% και μέχρι την 31/12/04, οπότε και αυξήθηκε το ποσοστό συμμετοχής σε 75%, οι οποίες είχαν καταχωρηθεί στα ενοποιημένα αποθεματικά είναι:

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΑΡΧ.ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΝ 31/12/99	ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΝ 31/12/04
ΜΕΤΟΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ	180		180
ΑΠΟΘ/ΚΑ	60	90	150
ΥΠΟΛ.ΕΙΣ ΝΕΟ	10	-6	4
	<hr/>		
	250	84	334

Με βάση τις μεταβολές αυτές θα γίνει η εγγραφή:

Χρέωση		Πίστωση	
Διαφορές ενοποίησης	54,6(84x65%)	Αποθεματικά	58,5(90x65%)
		Υπόλοιπο εις νέο	-3,9(-6x65%)
	<hr/>		
	54,6		54,6

Μεταφορά στα ενοποιημένα αποθεματικά και υπόλοιπο εις νέο των μεταβολών των κονδυλίων των ιδίων κεφαλαίων, οι οποίες είχαν περιληφθεί στους λογαριασμούς (αποθεματικά- υπόλοιπο εις νέο) το διάστημα που μεσολάβησε προ της αύξησης του ποσοστού.

Ο λογαριασμός « Διαφορές ενοποίησης» θα πιστωθεί με 250,5-54,6 =195,9€, όπως και στον πρώτο τρόπο λογιστικοποίησης της αύξησης του ποσοστού.

Αφού έγινε η απαλοιφή των ιδίων κεφαλαίων της Θ μετά την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής με δύο τρόπους, πρέπει να γίνει και η εγγραφή της απαλοιφής των συμμετοχών, της μητρικής Μ στην θυγατρική Θ.

Χρέωση		Πίστωση	
Διαφορές ενοποίησης	230	Συμμετοχές	230(200+30)
	<u>230</u>		<u>230</u>

Στην συνέχεια θα προσδιορίσουμε την συνολική διαφορά ενοποίησης μετά την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής, η οποία όπως προκύπτει από τις ανωτέρω εγγραφές είτε έγινε η απαλοιφή των ιδίων κεφαλαίων της Θ με τον 1^ο τρόπο, είτε με τον 2^ο τρόπο είναι χρεωστική -34,4€ και προκύπτει ως εξής:

	1ος τρόπος	2ος τρόπος
Πίστωση(από ίδια κεφάλαια)	195,9	250,5
Χρέωση (από μεταβ.ιδίων κεφ.)		(54,6)
Χρέωση (από συμμετοχές)	<u>(230)</u>	<u>(230)</u>
Διαφορά ενοποίησης	<u>-34,1</u>	<u>-34,1</u>

Η μεταβολή (μείωση) της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης (από χρεωστική 37,50€ την 31/12/03, με την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής έγινε χρεωστική 34,40€) οφείλεται στην αγορά του πρόσθετου πακέτου μετοχών της Θ σε τιμή μικρότερη από την εσωτερική λογιστική αξία τους. Ειδικότερα:

	ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΟΧΩΝ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		
Την 31/12/99 250€	60	4,17 (250/60)
Την 31/12/04 334€	60	5,57(334/60)

Η αγορά των 50 μετοχών της Θ (ποσοστό 65%) την 31/12/99 έγινε έναντι τιμήματος 200€, δηλαδή αξία ανά μετοχή $200/40=5€$, ενώ η εσωτερική λογιστική αξία της μετοχής την 31/12/99 με βάση τα ίδια κεφάλαια την 31/12/99 ήταν 4,17. Έτσι, δημιουργήθηκε χρεωστική διαφορά ενοποίησης 37,50€, η οποία αναλύεται ως:

Αξία ιδίων κεφαλαίων 31/12/99	162,5(250x 65%)€
Αξία συμμετοχών 31/12/99	<u>200,0€</u>
Διαφορά ενοποίησης χρεωστική	37,50€

Η αγορά του επιπλέον πακέτου 10 μετοχών της Θ την 31/12/99 έγινε έναντι τιμήματος 30€, δηλαδή αξία ανά μετοχή $30/10=3€$ ενώ η εσωτερική λογιστική αξία ανά μετοχή την 31/12/04 ήταν 5,57€. Έτσι, προέκυψε με την αγορά του νέου πακέτου μετοχών, διαφορά ενοποίησης πιστωτική η οποία αναλύεται ως:

Αξία ιδίων κεφαλαίων την 31/12/04	33,4 (334x10%)€
Επιπλέον αξία συμμετοχών 31/12/04	<u>30€</u>
Διαφορά ενοποίησης πιστωτική	3,4€

Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι το νέο πακέτο μετοχών (10 μετοχές) αγοράσθηκε σε αξία μικρότερη της αναλογούσας στο επιπλέον ποσοστό συμμετοχής 10%, με βάση τα διαμορφωμένα την 31/12/04 ίδια κεφάλαια της εταιρίας, ενώ η αρχική αγορά των 40 μετοχών έγινε με αξία μεγαλύτερη της αναλογούσας στο ποσοστό συμμετοχής (65%), με βάση τα διαμορφωμένα την 31/12/99 ίδια κεφάλαια της εταιρίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης κατά 3,4€.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι για κάθε πακέτο μετοχών μιας θυγατρικής, που αγοράζει η μητρική ή άλλη ενοποιούμενη επιχείρηση σε διαφορετικές ημερομηνίες, είναι δυνατή η τήρηση ξεχωριστών λογαριασμών συμψηφισμού, ούτως ώστε η

συνολική διαφορά ενοποίησης με την συγκεκριμένη θυγατρική να προκύπτει αναλυτικά, κατά πακέτο⁵⁸.

2.4. Οι σημαντικότερες αλλαγές στις ενοποιήσεις με το IFRS 3

Ο όρος IFRS (International Financial Reporting Standard) χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από το IASB και αναφέρεται σε μια νέα σειρά ανακοινώσεων που εκδίδει και στον οποίο συμπεριλαμβάνονται όχι μόνο η ανάλυση του τελικού προτύπου που θα τεθεί σε ισχύ αλλά και διερμηνείες του IASB που έχουν εγκριθεί από την προκάτοχο του IASB την IASC.

Στις 31 Μαρτίου του 2004 εκδίδεται το IFRS 3 Business Combinations το οποίο αντικατέστησε το ΔΛΠ 22, χωρίς να αλλάξει το βασικό του περιεχόμενο αφού και αυτό εστιάζεται σε ειδικές προβλέψεις για ήδη καταχωρημένη υπεραξία, για την αρνητική υπεραξία, για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και τις συμμετοχές σε επενδύσεις.

Σύμφωνα με το IFRS 3, για όλες τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων⁵⁹ που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του θα πρέπει να χρησιμοποιείται η μέθοδος αγοράς. Απαγορεύεται, σε αντίθεση με το ΔΛΠ 22, η μέθοδος της συνένωσης δικαιωμάτων⁶⁰.

Το παλαιό ΔΛΠ 22 υπαγόρευε την μέθοδο της συνένωσης δικαιωμάτων όταν δεν ήταν δυνατό να αναγνωρισθεί ο αγοραστής. Με το IFRS 3 ένας αγοραστής πρέπει να αναγνωρίζεται για όλες τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων.⁶¹ Ο αγοραστής μπορεί να είναι η ενοποιημένη οντότητα που ασκεί έλεγχο σε άλλες ενοποιημένες οντότητες ή επιχειρήσεις⁶². Το IFRS 3 παρέχει έναν σημαντικό οδηγό για την αναγνώριση του αγοραστή.⁶³

Επιπλέον, αν μια ενοποίηση επιχειρήσεων περιλαμβάνει περισσότερες από μια πράξεις ανταλλαγής, κάθε ανταλλαγή θα πρέπει να καταχωρείται ξεχωριστά από τον αγοραστή, χρησιμοποιώντας το κόστος αγοράς⁶⁴ και την λογιστική αξία⁶⁵ για τον προσδιορισμό της τυχόν της υπεραξίας που θα προκύψει από την ανταλλαγή.⁶⁶ Το goodwill αναγνωρίζεται από τον αγοραστή σαν περιουσιακό στοιχείο από την ημερομηνία της εξαγοράς και εμφανίζεται όταν το κόστος αγοράς υπερβαίνει το μερίδιο του αγοραστή στην καθαρή λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της εξαγοράζουσας εταιρίας. Το IFRS 3 απαγορεύει την απόσβεση του goodwill. Εντούτοις, θα πρέπει να ελέγχεται για απομείωση της αξίας του τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο πάντα σε συμφωνία με το ΔΛΠ 36 (Impairment of Assets).⁶⁷ Αν το μερίδιο του αγοραστή επί της καθαρής θέσης της εξαγοράζουσας υπερβαίνει το κόστος της

⁵⁸ Βλ. Κ.Αισιόπουλος «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 1993.

⁵⁹ Βλ. IFRS 3.3-4- Μια ενοποίηση επιχειρήσεων είναι η συνένωση δυο ξεχωριστών επιχειρήσεων σε μια οντότητα αναφοράς. Το IFRS 3 εφαρμόζεται σε όλες τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων που βρίσκονται υπό κοινό έλεγχο, ενοποιήσεις αμοιβαίων επιχειρήσεων, ενοποιήσεις με απλό συμβόλαιο χωρίς να υπάρχει ενδιαφέρον απόκτησης κυριότητας και σχηματισμούς τύπου joint venture.

⁶⁰ *Ibid* άρθρο 14.

⁶¹ *Ibid* άρθρο 17.

⁶² *Ibid* άρθρο 17.

⁶³ *Ibid* άρθρα 19-23.

⁶⁴ Ο αγοραστής υπολογίζει το κόστος της εξαγοράς μιας επιχείρησης με βάση το άθροισμα των λογιστικών αξιών κατά την ημερομηνία της εξαγοράς των περιουσιακών στοιχείων, των δυνητικών και μη υποχρεώσεων της εξαγοράζουσας πλέον κάθε δαπάνης που αφορά στην ενοποίηση.-Βλ. το IFRS 3.24

⁶⁵ Όλα τα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις δυνητικές και μη που εξαγοράζονται υπολογίζονται στο 100% της λογιστικής τους αξίας.

⁶⁶ Βλ. IFRS 3.58.

⁶⁷ Βλ. IFRS 3.54.

αγοράς, αυτή η διαφορά που αποτελεί αρνητική υπεραξία αποτελεί έσοδο και πρέπει να καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης. Το IFRS 3 σε περίπτωση αρνητικής υπεραξίας, απαιτεί πριν την καταχώρηση της, την επανεκτίμηση από τον αγοραστή των αποκτούμενων περιουσιακών στοιχείων και το κόστος της αγοράς.⁶⁸

Το IFRS 3 είναι ακόμα υπό συζήτηση⁶⁹. Το IASB εξέδωσε τον Απρίλιο του 2004 μια έκθεση προτεινόμενων βελτιώσεων⁷⁰ στο IFRS 3 Business Combinations η οποία αφορά κυρίως στο πεδίο εφαρμογής του.

Στην ανάλυση που προηγήθηκε, έγινε φανερό ότι η έκδοση μετοχών εν' όψει της εξαγοράς ρυθμίζεται από το IFRS 3, όπως και ο προσδιορισμός της υπεραξίας σε περιπτώσεις μεταβίβασης περιουσίας από πωλήτρια σε αγοράστρια εταιρία.

Στο IFRS 2, γίνεται λόγος για έκδοση μετοχών από μια εταιρία ως ανταπόδοση απόκτησης αγαθών και υπηρεσιών⁷¹. Αυτή η έκδοση μετοχών με τις οποίες θα γίνουν οι σχετικές πληρωμές, πρέπει να λογίζεται σαν έξοδο όταν η παροχή των αγαθών και υπηρεσιών λάβει χώρα. Το πεδίο εφαρμογής του IFRS 2 καλύπτει τα επενδυτικά σχέδια υπαλλήλου της εταιρίας σε μετοχές, τα ιδιοκτησιακά του δικαιώματα στις μετοχές της εταιρίας ακόμα και περιπτώσεις μετοχών που χρησιμοποιούνται από τις θυγατρικές ως αντάλλαγμα για τις «υπηρεσίες» που προσφέρουν στην μητρική⁷². Το IFRS 2, θα υποχρεώνει τις εταιρίες να γνωστοποιούν και να υπολογίζουν τις συναλλαγές αυτές (πληρωμές υπηρεσιών και αγαθών με έκδοση μετοχών) με βάση την λογιστική αξία (fair value) των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρθηκαν. Μόνο όταν η λογιστική αυτή αξία δεν μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα, θα λαμβάνεται υπόψη η λογιστική αξία του μετοχικού κεφαλαίου που εισφέρεται. Όταν η πληρωμή αφορά την παροχή υπηρεσίας υπαλλήλου, η εταιρία οφείλει να βασιστεί στην λογιστική αξία του εισφερόμενου κεφαλαίου γιατί είναι τυπικά αδύνατο να εκτιμηθεί ακριβώς η αξία της υπηρεσίας που προσφέρει ο υπάλληλος⁷³.

Γενικότερα, το IFRS 2, το οποίο αναφέρεται στην λογιστική στις share-based payments, εκδόθηκε από το IASB στις 19 Φεβρουαρίου 2004 και θα αρχίσει να εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο 2005. Η εφαρμογή του IFRS 2 συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στους κανόνες τις λογιστικές, με μεγάλη απήχηση στα δημοσιευμένα κέρδη των εταιριών. Ωστόσο, τα μειονεκτήματα δε λείπουν δεδομένου των δυσκολιών υπολογισμού της λογιστικής αξίας (fair value) κατά τις πληρωμές με μετοχές και της μετάδοσης αυτής της πληροφορίας στους επενδυτές και στους εργαζόμενους με συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια.

2.5. Συμπερασματικές κρίσεις κεφαλαίου

Στο κεφάλαιο που προηγήθηκε είδαμε πως αντιμετωπίζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα την υπεραξία (goodwill) της επιχείρησης. Μέσα από τον συνδυασμό τεσσάρων Προτύπων μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

Το ΔΛΠ 22 ορίζει ότι το «goodwill» είναι η διαφορά του κόστους απόκτησης από την αξία του μεριδίου που αναλογεί από την ακριβοδίκαιη αξία των αναγνωρίσιμων

⁶⁸ Βλ. IFRS 3.56

⁶⁹ EFRAG, Adoption of Reporting Advisory Group of IFRS 3 Business Combinations, 4 Απριλίου 2004

⁷⁰ Exposure Draft of Proposed Amendments to IFRS 3 Business Combinations: Combinations by Contract Alone of involving Mutual entities.

⁷¹ Βλ. www.iasplus.com/iasplus/0402sharebased.p.d.f.- Φεβρουάριος 2004

⁷² Newsletter of the International Financial Reporting Interpretations Committee- IFRIC Update of IFRIC meeting by the International Accounting Standard in London 2-3/12/2004

⁷³ Βλ. www.iasplus.com/iasplus/0402sharebased.p.d.f.- Φεβρουάριος 2004

στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού που εξαγοράστηκαν (την καθαρή θέση της εξαγοράζουσας) κατά την ημερομηνία της συναλλαγής (δηλαδή όλα εκπεφρασμένα σε αγοραίες αξίες-fair values). Το goodwill προκύπτει κατά τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων. Ωστόσο, το ΔΛΠ 22 κάνει λόγο για δύο μορφές ενοποιήσεως την εξαγορά και την ένωση συμφερόντων, εκ των οποίων μόνο από την πρώτη προκύπτει goodwill. Το IFRS 3 το οποίο θα αντικαταστήσει το ΔΛΠ 22, δεν θεωρεί την ένωση συμφερόντων ως ενοποίηση επιχειρήσεων ενώ για όλες τις ενοποιήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιείται η μέθοδος αγοράς.

Λογιστικά το goodwill χειρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού και αποσβένεται όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 22 και ΔΛΠ 38. Ειδικότερα, αποσβένεται ως ένα έξοδο κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του, η οποία ωστόσο είναι δύσκολο να προσδιορισθεί. Πάντως, μόνο σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις η περίοδος απόσβεσης της επιτρέπεται να είναι πάνω από 20 έτη. Το IFRS 3 απαγορεύει την απόσβεση του goodwill. Εντούτοις, το goodwill θα πρέπει να ελέγχεται για απομείωση της αξίας του τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο πάντα σε συμφωνία με το ΔΛΠ 36.

Η υπεραξία (goodwill) μπορεί μετέπειτα να αναμορφωθεί στην περίπτωση που τα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που αποκτήθηκαν αλλά δεν καταχωρήθηκαν, κατά την εξαγορά, γιατί δεν πληρούσαν τα κριτήρια ξεχωριστής καταχώρησης καταχωρηθούν μεταγενέστερα, όταν θα πληρούνται αυτά τα κριτήρια. Έτσι, αναπροσαρμόζεται ανάλογα και η αξία της θετικής ή αρνητικής υπεραξίας

Υπάρχει επίσης η περίπτωση κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων να αντιμετωπίσουμε αρνητική υπεραξία, που προκύπτει όταν το κόστος απόκτησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων είναι μικρότερο της πραγματικής τους αξίας. Η αρνητική υπεραξία θα πρέπει να μειώνει αναλογικά την αξία των αποκτούμενων στοιχείων. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, η διαφορά που προκύπτει χαρακτηρίζεται ως αρνητική υπεραξία (negative goodwill) και απεικονίζεται αφαιρετικά του ενεργητικού στην υπεραξία., το οποίο αποσβένεται σε 5 έτη ή ως το πολύ 20 έτη όταν μπορεί να αιτιολογηθεί.

3. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Ε.Γ.ΛΣ.) ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

3.1. Η αντιμετώπιση της υπεραξίας (goodwill) κατά το Ε.Γ.ΛΣ.

Ο στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι η αντιμετώπιση της έννοιας της υπεραξίας της επιχείρησης από το ΕΓΛΣ σε αντιπαράθεση με τα ΔΛΠ

3.1.1. Η έννοια της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.ΛΣ.

Το Ε.Γ.Λ.Σ ορίζει ότι «η υπεραξία της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητα της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστης στην αγορά, της καλής οργάνωσης, της ιδιαίτερης της εξειδίκευσης στην παραγωγή ορισμένων αγαθών, της καλής προοπτικής ανάπτυξης του κλάδου στον οποίο ανήκει, των εξαιρετικών πλεονεκτημάτων της θέσης στην οποία είναι εγκατεστημένη, της υψηλής στάθμης των στελεχών που απασχολεί (επιστημονική κατάρτιση, εμπειρία) και του κύρους, δυναμισμού και αποτελεσματικότητας του διευθυντικού και διοικητικού μηχανισμού».

Ο Ν.2190/1920 εναρμονισμένος με το Ε.Γ.Λ.Σ, ορίζει ότι «υπεραξία επιχειρήσεως (goodwill) είναι η υπεραξία που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης οικονομικής μονάδας και που είναι ίση με την διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων⁷⁴»

Επισημαίνεται ότι στον παρόντα λογαριασμό⁷⁵ 16.00, καταχωρείται μόνο η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά ή την συγχώνευση ολόκληρης εταιρίας (απόκτηση των υλικών και άυλων περιουσιακών της στοιχείων κλπ), η οποία εταιρία μετά την συγχώνευση ή εξαγορά παύει να υπάρχει ως ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο. Αντίθετα, σε περίπτωση αγοράς μετοχών μιας ανώνυμης εταιρίας (ή εταιρικών μεριδίων Ε.Π.Ε.) η εκδότης των μετοχών εταιρία εξακολουθεί να υφίσταται και να λειτουργεί ως ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο και η τυχόν αποκτώμενη με την αγορά των μετοχών υπεραξία, συμπεριλαμβάνεται στο κόστος κτήσης των μετοχών και καταχωρείται στο λογαριασμό 18.00⁷⁶ ή 18.01, κατά περίπτωση.

Με την εφαρμογή των ΔΛΠ, όπως αναφέρεται παραπάνω, τίθεται ζήτημα διαφορετικού τρόπου υλοποίησης εξαγορών και συγχωνεύσεων, καθόσον τα ΔΛΠ θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια σχετικά με την μέθοδο που θα ακολουθηθεί, ενώ με τις ισχύουσες διατάξεις, που έχουν διαμορφωθεί γύρω από έναν άξονα φορολογικών διευκολύνσεων, στην Ελλάδα είναι απλά θέμα επιλογής των εμπλεκόμενων μερών. Έτσι, για παράδειγμα, η κατά κανόνα ακολουθούμενη μέχρι σήμερα συγχώνευση με ενοποίηση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, χωρίς νέα εκτίμηση της αξίας τους, θα επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση που τα ΔΛΠ χαρακτηρίζουν την εν λόγω πράξη ως pooling of interest.

Το ΔΛΠ 22 θεωρεί όλες τις πράξεις συγχωνεύσεων και εξαγορών ως εξαγορές με άμεση αναγνώριση της υπεραξίας που προκύπτει σαν διαφορά μεταξύ του τιμήματος που πληρώθηκε ή ανταλλάχθηκε και το αντίστοιχο ποσοστό της καθαρής θέσης της αγορασθείσας εταιρίας, σε αγοραίες αξίες. Στο pooling of interests δεν αναγνωρίζεται υπεραξία λογιστικά. Όλα τα σχετικά έξοδα πρέπει να πάνε στα αποτελέσματα.

3.1.2. Μέθοδοι υπολογισμού της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.Λ.Σ.

Έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω ότι η υπεραξία της επιχείρησης κατά την μεταβίβαση προκύπτει εκτιμώντας τα περιουσιακά της στοιχεία και από τα αποτελέσματα χρήσης των τελευταίων πριν από την μεταβίβαση χρήσεων και τις απόψεις της διοίκησης της πωλούμενης επιχείρησης.

Η αξία της ωφέλειας ή υπεραξίας της επιχείρησης αποτιμάται από τον φορολογικό νόμο ως η αξία των εκτιμώμενων κερδών για μια πενταετία. Συνεπώς, ο βασικός χρόνος εκτίμησης των μελλοντικών κερδών είναι τα επόμενα πέντε χρόνια από την μεταβίβαση. Είναι λοιπόν αυτονόητο ότι η αποκτώμενη υπεραξία θα εξαφανισθεί

⁷⁴ Βλ. Ν.2190/1920 άρθρο 43, παρ.4β.

⁷⁵ Στην περίπτωση που η πωλούμενη επιχείρηση αποκρύψει σημαντικά μειονεκτήματα της, που έχουν ως συνέπεια μικρή πελατεία και χαμηλό τζίρο για τον υποψήφιο αγοραστή, αντίθετα με τις προσυμφωνηθείσες ιδιότητες, και εισπράξει το αντίτιμο, τότε αυτό δε θεωρείται υπεραξία και η πωλούμενη επιχείρηση έχει υποπέσει σε ποινικό αδίκημα. Ο Άρειος Πάγος έκρινε υπόθεση (Α.π.224/2002, Νομικό Βήμα 2002, σελ.907) όπου ο πωλητής επιχείρησης δεν ανέφερε στον αγοραστή τον πραγματικό κύκλο εργασιών της επιχείρησης του, παρουσιάζοντας του φωτοτυπημένη φορολογική δήλωση στην οποία εμφανιζόταν το αριθμητικό ποσό του κύκλου εργασιών πολύ μεγαλύτερο, αφού είχε προσθέσει τρία επιπλέον μηδενικά.

Στην περίπτωση αυτή η χρεωστική διαφορά καταχωρείται στον λογαριασμό 81.02-«Έκτακτες ζημιές».

⁷⁶ Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ, ο λογαριασμός 18.00 αναφέρεται σε «Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις».

μετά από κάποιο χρονικό διάστημα⁷⁷. Για να υπολογίσουμε την υπεραξία μιας επιχείρησης προτείνονται δυο μέθοδοι υπολογισμού⁷⁸: 1. η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης των κερδών, 2. Η μέθοδος του γινωμένου της υπεραξίας επί τα έτη της προβλεπόμενης διάρκειας. Για τον υπολογισμό της υπεραξίας της επιχείρησης έστω τα εξής πραγματικά στοιχεία:

Έτη	Καθαρά κέρδη	Λογιστικές αξίες		Καθαρή θέση
		Στοιχεία Ενεργητικού	Υποχρεώσεις	
2000	50	300	150	150
2001	40	345	170	175
2002	53	390	190	200
2003	51	350	135	215
2004	56	385	160	225
	250	1770	805	965
Μέσος όρος 5ετίας	50	354	161	193

Και τα προβλεπόμενα στοιχεία:

Μέσα ετήσια μελλοντικά κέρδη:	53
Μέση πραγματική καθαρή θέση (Κ.Θ.χωρίς την υπεραξία)	300
Κανονική απόδοση κεφαλαίων που επενδύθηκαν στην εταιρία	5%
Υπεραξία θα πραγματοποιείται για	6έτη

1. Η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης των κερδών

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή αν αφαιρέσουμε από την συνολική αξία της επιχείρησης την προβλεπόμενη μέση καθαρή θέση προκύπτει η υπεραξία. Η συνολική αξία της επιχείρησης ταυτίζεται με την κεφαλαιοποίηση των μελλοντικών κερδών που θα πραγματοποιούνται με βάση ένα ποσοστό που θεωρείται σταθερό για τον κλάδο. Έτσι,

Προβλεπόμενα ετήσια μελλοντικά κέρδη:	53
Κανονικό ποσοστό κερδών για τον κλάδο:	5%
Συνολική καθαρή αξία (53/0,05):	1060
Προβλεπόμενη μέση καθαρή θέση(χωρίς την υπεραξία):	<u>300</u>
Υπεραξία(goodwill)	760
Συνολική αξία της επιχείρησης(300+760):	1060

Η παραπάνω μέθοδος παρουσιάζει μειονεκτήματα γιατί δεν αναγνωρίζει ότι τα επιπλέον κέρδη επηρεάζουν την αξία της υπεραξίας. Όπως φαίνεται το συνολικό τίμημα της αγοράς ανέρχεται στα 1060. Για τα πρώτα 300 ο αγοραστής λαμβάνει το όφελος από τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν αξία ακόμα και στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθούν κέρδη. Για τα 760 ο αγοραστής αποκτά στην ουσία αύλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν έχουν καμία οικονομική αξία αν τα κέρδη που ενσωματώνουν δεν πραγματοποιηθούν.

2. Η μέθοδος του γινωμένου της υπεραξίας επί τα έτη της προβλεπόμενης διάρκειας.

⁷⁷ Ο Εμμ. Σακέλης αναφέρει ότι συνήθως δημιουργούνται ανταγωνιστικές δυνάμεις τόσο καταλυτικές που σχεδόν εξαλείφουν τα «υπερκανονικά κέρδη» που έχει επιτύχει μια επιχείρηση.-Βλ.Σακέλης (2003)-Τόμος Α',σελ.414.

⁷⁸ Βλ. Σακέλης (2003), *Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο* σελ.415-418

Μια άλλη μέθοδος εκτίμησης της υπεραξίας⁷⁹ είναι αυτή που προκύπτει πολλαπλασιάζοντας την αναμενόμενη υπεραξία με τον αριθμό των ετών που υπολογίζει ο επενδυτής ότι χρειάζεται για να επανακτήσει το ποσό που επένδυσε για να αποκτήσει την υπεραξία. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, αν εκτιμηθεί ότι ο χρόνος επανείσπραξης του ποσού που δόθηκε για υπεραξία είναι 2 χρόνια, θα έχουμε:

Αναμενόμενα μέσα ετήσια μελλοντικά κέρδη	53
Αναμενόμενα κανονικά ετήσια κέρδη (πραγματική Κ.Θ. 300x5%)	15
Αναμενόμενη υπεραξία	38
Συνεπώς: $38 \times 2 = 76$ και συνολική αξία της επιχείρησης $300 + 76 = 376$	

3.1.3. Η λογιστική της υπεραξίας κατά το Ε.Γ.ΛΣ.

Στο λογαριασμό 16.00 «υπεραξία επιχείρησης»⁸⁰ παρακολουθείται η υπεραξία που δημιουργείται κατά την εξαγορά ολόκληρης επιχείρησης, η οποία είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων. Στον λογαριασμό 16.00, καταχωρείται το κόστος κτήσης της υπεραξίας που καταβλήθηκε κατά την άμεση εξαγορά⁸¹. Στην περίπτωση συγχώνευσης, η πραγματική αξία της επιχείρησης προσδιορίζεται κατά την διαδικασία που ορίζει το άρθρο 9 του νόμου 2190/1920⁸².

Παρατηρούμε ότι επί συγχωνεύσεων με απορρόφηση ή με σύσταση νέας εταιρίας η συνολική ονομαστική αξία των μετοχών που εκδίδει η απορροφώσα ή η νέα εταιρία, δεν είναι δυνατό να είναι μεγαλύτερη της συνολικής αξίας της αποκτώμενης από αυτήν περιουσίας των εξαφανιζόμενων εταιριών, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα είχαμε έκδοση μετοχών υπό το άρτιο⁸³, την οποία ρητώς απαγορεύει ο νόμος. Συνεπώς, η υπεραξία μπορεί να προκύψει μόνο επί εξαγοράς εταιρίας από άλλη εταιρία.

Η εξαγορά εταιρίας από άλλη εταιρία γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2190/1920 και μπορεί να υπαχθεί στις ευεργετικές φορολογικές διατάξεις του ν.δ.1297/1972 ή του 2166/1993.

Επί μεταβίβασης επιχείρησης στο σύνολό της ή κλάδου επιχείρησης στο σύνολο του εκδίδεται Τιμολόγιο- Δελτίο Αποστολής, στο οποίο τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία (πάγια, αποθέματα, κλπ.) και οι υποχρεώσεις πρέπει να αναγράφονται αναλυτικά. Στο τιμολόγιο αναγράφεται και η υπεραξία της επιχείρησης .

⁷⁹ Η ορθότερη μέθοδος υπολογισμού της υπεραξίας βασίζεται στον προσδιορισμό της παρούσας αξίας της υπεραξίας που αναμένεται ότι θα έχει η επιχείρηση στο μέλλον.-Βλ. Σακέλης Εμμ., Τόμος Α'(2003)σελ.417

⁸⁰ Η λογιστική της υπεραξίας της επιχείρησης, Αληφαντή Στ.Γ., Λογιστής 2004, σελ.319,458,613,756

⁸¹ Βλ. Σακέλης (2003), *Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο* σελ.405

⁸² Ε.Γ.ΛΣ.παρ.2.2.110 περ.3 και άρθρο 43,παρ.4,περ.β,Ν.2190/1920

⁸³ Β.Ν.Σαρσέντη, Αν.Σπ. Παπαναστασίου, *Λογιστική Εταιριών*:

Ανάλογα με την τιμή έκδοσης τους οι μετοχές διακρίνονται σε:

- Μετοχές εκδιδόμενες στο άρτιο (par stocks). Η Α.Ε. διαθέτει κάθε μετοχή σε τιμή ίση με την ονομαστική της αξία, η οποία και αναγράφεται επί του τίτλου
- Μετοχές εκδιδόμενες υπέρ το άρτιο (stock at premium). Η Α.Ε. διαθέτει κάθε μετοχή σε τιμή ανώτερη από την ονομαστική της αξία. Το τμήμα της αξίας που εισπράττεται πέρα από το άθροισμα των Ο.Α. των μετοχών που διατίθεται κατά την έκδοση, μεταφέρεται σε λογαριασμό διαφοράς υπέρ το άρτιο.
- Μετοχές εκδιδόμενες υπό το άρτιο (discount stocks). Η Α.Ε. διαθέτει κάθε μετοχή σε μικρότερη από το άρτιο. Στην Ελλάδα, η έκδοση τέτοιων μετοχών δεν επιτρέπεται.

«Σε περίπτωση όμως μετατροπής Ο.Ε. σε Ε.Ε. και αντίστροφα, με τροποποίηση του καταστατικού της, δεν προκύπτει υποχρέωση έκδοσης τιμολογίου κατά την αλλαγή της νομικής μορφής»⁸⁴.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, παρ.4 του Ν.2859/2000, η μεταβίβαση αγαθών επιχειρήσεων ως συνόλου, κλάδου ή μέρους αυτής από επαχθή ή χαριστική αιτία ή με την μορφή εισφοράς σε υφιστάμενο ή συνιστώμενο νομικό πρόσωπο, δεν αποτελεί παράδοση και συνεπώς δεν υπόκειται σε ΦΠΑ, εφόσον αυτός που αποκτά τα αγαθά συνεχίζει τις εργασίες του προκατόχου του και τόσο τα πρόσωπα που μεταβιβάζουν όσο και τα πρόσωπα που αποκτούν τα αγαθά θα είναι υποκείμενα στο ΦΠΑ και θα ενεργούν με την ιδιότητα αυτή. Δεν ασκεί καμία επίδραση το γεγονός, αν η μεταβίβαση γίνεται με έκδοση τιμολογίων πώλησης ή με άλλο έγγραφο (δημόσιο ή ιδιωτικό) με το οποίο καταρτίζεται η συμφωνία της μεταβίβασης.

Στην κατηγορία των παραπάνω μεταβιβάσεων, τις οποίες ο νόμος δεν θεωρεί παραδόσεις, ανήκουν οι συγχωνεύσεις και απορροφήσεις επιχειρήσεων⁸⁵. Στην καθαρή αξία μεταβίβασης υπολογίζεται χαρτόσημο 2,4%, εκτός αν οι συγχωνεύσεις έχουν υπαχθεί στις διατάξεις περί κινήτρων του ν.δ.1297/1972 ή του Ν.2166/1993⁸⁶.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, τα άυλα πάγια στην πλειοψηφία τους πρέπει να εξοδοποιούνται στην χρήση στην οποία δημιουργούνται. Τα άυλα πάγια κεφαλαιοποιούνται μόνο όταν διασφαλίζεται και μπορεί να τεκμηριωθεί επαρκώς ότι από αυτά θα υπάρξει ένα μελλοντικό οικονομικό για την επιχείρηση όφελος και όταν το κόστος του άυλου παγίου μπορεί να προσδιορισθεί με απόλυτη ακρίβεια. Όσον αφορά τα έξοδα κτήσης ακινητοποιήσεων, πρέπει να αποτελούν μέρος του κόστους κτήσης του παγίου στοιχείου που αφορούν, και δεν αποτελούν άυλο πάγιο ξεχωριστό. Η λογιστική αξία ενός άυλου στοιχείου υπόκειται σε απομείωση της αξίας του⁸⁷. Κάθε επιχείρηση θα πρέπει να διαπιστώνει κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού αν και κατά πόσο υπάρχει ένδειξη ότι ένα περιουσιακό στοιχείο είναι υποτιμημένο. Η ζημία η οποία προκύπτει από την υποτίμηση θα πρέπει να αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσης που αφορά, εκτός αν το περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία, όπου η ζημία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μείωση της αναπροσαρμογής. Η μείωση της υποτίμησης, η οποία έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις, θα πρέπει να αναγνωρίζεται σαν έσοδο. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης, ότι η μείωση της υποτίμησης, η οποία αφορά υπεραξία (goodwill) επιτρέπεται μόνο αν η ζημία προήλθε από συγκεκριμένη αιτία, η οποία δεν αναμένεται να επαναληφθεί.

3.2. Η απόσβεση της υπεραξίας

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ, η αγορασθείσα υπεραξία της επιχείρησης θεωρείται άυλο περιουσιακό στοιχείο και αποσβένεται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα σε

⁸⁴ ΚΒΣ, Εγκ. Παρ.12.2.4

⁸⁵ Άρθρο 5,παρ.4 του Ν.2859/2000

⁸⁶ Σύμφωνα με την νομολογία του Σ.τ.ε. (Σ.τ.ε. 2971/2000, τμήμα Β'), σε περίπτωση μεταβίβασης του συνόλου ή μέρους επιχείρησης που συνεπάγεται μεταβίβαση ενεργητικών και παθητικών στοιχείων σε αναλογικό τέλος χαρτοσήμου, υποβάλλεται κατ' αρχήν μόνο η σύμβαση μεταβίβασης του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης και όχι οι συνομολογούμενες επί μέρους μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων (εκχώρηση απαιτήσεων, αναδοχή χρεών, μεταβίβαση κινητών κλπ), εκτός αν οι περιουσιακές αυτές μεταβολές δεν αποτελούν επί μέρους συνέπειες της ενιαίας σύμβασης της επιχείρησης, αλλά ίδιες και αυτοτελείς συμβάσεις (οι οποίες υπόκειται σε τέλος χαρτοσήμου).

⁸⁷ Βλ. IAS 38, Παρ.6-10,12 και IAS 36 (έχει εφαρμογή κυρίως στην λογιστική αντιμετώπιση της υποτίμησης των ασώματων περιουσιακών στοιχείων, της υπεραξίας και των παγίων στοιχείων).

περισσότερες από μια χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη⁸⁸.

3.2.1. Η απόσβεση της υπεραξίας που προέρχεται από εξαγορά εταιρίας με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 1297/1972.

Η υπεραξία προκύπτει στις περιπτώσεις που η εξαγοράζουσα εταιρία καταβάλλει για τίμημα εξαγοράς ποσό μεγαλύτερο της αξίας της περιουσίας της εξαγοραζόμενης εταιρίας, την οποία αξία εκτίμησε η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 του Ν.2190/1920.

Επειδή υπό το κράτος των διατάξεων του ν.δ. 1297/1972 απαιτείται οπωσδήποτε εκτίμηση της προαναφερόμενης επιτροπής και η υπεραξία αφορά καταβληθέν ποσό πέραν της πραγματικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων που αποκτά η εξαγοράζουσα εταιρία, η δαπάνη της απόσβεσης της υπεραξίας δεν αναγνωρίζεται για έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα⁸⁹. Βέβαια, στην εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων δεν συνυπολογίζεται η αξία των άυλων παγίων στοιχείων τα οποία δε καταχωρούνται στα βιβλία και τα οποία συνιστούν την καλούμενη «υπεραξία».

3.2.2. Η απόσβεση της υπεραξίας που προέρχεται από εξαγορά εταιρίας με βάση τις διατάξεις του Ν.2166/1993

Η χρεωστική διαφορά που προκύπτει μεταξύ καταβαλλόμενου τιμήματος και της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης της εξαγοραζόμενης εταιρίας και η οποία εμφανίζεται στα βιβλία της εξαγοράζουσας εταιρίας μπορεί να θεωρηθεί έξοδο πρώτης εγκατάστασης⁹⁰. Επιπλέον, επειδή είναι βέβαιο ότι η διαφορά αυτή θα αποφέρει ένα εισόδημα στην εξαγοράζουσα εταιρία για περισσότερες από μια χρήσεις και με τον τρόπο αυτό θα συμβάλλει ουσιαστικά στην μελλοντική ανάπτυξη και αποδοτικότητα της εν λόγω εταιρίας, γίνεται δεκτό ότι θα αποσβεστεί τμηματικά και ισόποσα σε πέντε χρήσεις⁹¹.

3.2.3. Η απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς με την χρησιμοποίηση αποθεματικού

Με το άρθρο 29 του ν.3091/2002, παρασχέθηκε η δυνατότητα της απόσβεσης της χρεωστικής διαφοράς που προκύπτει κατά τον μετασχηματισμό επιχειρήσεων με βάση τις διατάξεις του Ν.2166/1993 με την χρησιμοποίηση αποθεματικών⁹². Η δυνατότητα όμως αυτή παρέχεται μόνο για τις απορροφήσεις, για την πραγματοποίηση των οποίων συντάσσονται ισολογισμοί μετασχηματισμού μέχρι και την 31/12/03⁹³. Όπως θα δούμε παρακάτω, η διαφορά αυτή που δεν αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα έσοδα της απορροφώσας Α.Ε. μπορεί να συμψηφισθεί με το

⁸⁸ Τα ίδια επαναλαμβάνει και η διάταξη του άρθρου 43, παρ.4β του Ν.2190/1920.

⁸⁹ Υπεραξία λόγω πώλησης μετοχών και επιχειρήσεων, Αληφαντή Στ.Γ., Λογιστής 2003 σελ.1714, Λογιστής 2004 σελ.32,172.

⁹⁰ Έξοδα πολυετούς απόσβεσης, Αληφαντή Στ.Γ., Λογιστής 1997, σελ.188

⁹¹ Απόφαση Υπ. Οικ. 1073758/10674/Β0012/Πολ.1018/5-2-2003.

⁹² Διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών Α.Ε., Αληφαντή Στ.Γ., Λογιστής 2000, σελ.586

⁹³ Βλ. Εγκύκλιο Υπ. Οικ.1021577/10206/Β0012/Πολ.1038/5/3/2003.

σχηματισθέν «αποθεματικό από χρεόγραφα» που έχει προέλθει από την δωρεάν λήψη μετοχών λόγω αναπροσαρμογής της αξίας των ακινήτων στις οποίες συμμετέχει και γενικά με αποθεματικά που δεν πρόκειται να γίνουν κεφάλαιο της εταιρίας.

3.2.4. Η απόσβεση της υπεραξίας κατά την εξαγορά της επιχείρησης και η απόφαση του Σ.τ.ε

Στην περίπτωση της εξαγοράς επιχείρησης, η χρεωστική διαφορά που προκύπτει μεταξύ του καταβαλλόμενου τιμήματος και της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης της εξαγοραζόμενης εταιρίας, όπως φαίνεται στα βιβλία της εξαγοράζουσας, αρχικά το Υπ. Οικονομικών ⁹⁴είχε δεχθεί ότι θεωρείται έξοδο πρώτης εγκατάστασης. Άλλωστε, επειδή είναι βέβαιο η διαφορά αυτή θα αποφέρει μελλοντικό εισόδημα στην εξαγοράζουσα επιχείρηση και με τον τρόπο αυτό θα συμβάλλει ουσιαστικά στην μελλοντική ανάπτυξη και αποδοτικότητα της, το Υπ. Οικονομικών υποστηρίζει ότι η χρεωστική αυτή διαφορά θα αποσβεσθεί τμηματικά και ισόποσα σε πέντε χρήσεις. Στην συνέχεια όμως, με νέα εγκύκλιο ⁹⁵ το Υπ. Οικονομικών ανακαλεί τα παραπάνω και δέχεται ότι η χρεωστική διαφορά να μην εκπίπτει φορολογικά.

Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 29 της παραπάνω εγκυκλίου αναφέρεται ότι η χρεωστική αυτή διαφορά (ή ζημία) που προκύπτει από την απορρόφηση επιχείρησης από Α.Ε. ή Ε.Π.Ε., εφόσον συμμετέχει η τελευταία στο κεφάλαιο της απορροφούμενης με ποσοστό 25% και άνω, δεν αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσα Α.Ε. Δύναται όμως, η ζημία αυτή να συμψηφισθεί με το σχηματισθέν «αποθεματικό από χρεόγραφα» ⁹⁶, από την δωρεάν λήψη μετοχών ⁹⁷ λόγω αναπροσαρμογής της αξία των ακινήτων στις οποίες συμμετέχει η απορροφώσα Α.Ε.. Γενικά, ο συμψηφισμός μπορεί να γίνει ειδικότερα με αποθεματικά που έχουν σχηματισθεί από αφορολόγητα έσοδα ή εισοδήματα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ⁹⁸. Ενδεικτικά τέτοια αποθεματικά είναι αυτά που έχουν σχηματισθεί από φορολογηθέντα κέρδη παρελθουσών χρήσεων, από αφορολόγητα έσοδα (geros κλπ.), με τα αποθεματικά υπέρ το άρτιο έστω και αν δεν προέρχονται από κέρδη, αφού δεν εξαιρέθηκε από τον νόμο.

Επομένως, σε περίπτωση απορρόφησης θυγατρικής εταιρίας από την μητρική της σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2166/1993, η ζημία που προκύπτει μετά την απόσβεση των συμμετοχών που εμφανίζονται στα βιβλία της απορροφώσας με το εισφερόμενο μετοχικό κεφάλαιο της απορροφούμενης, δεν εκπίπτει σε καμία περίπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας για τον προσδιορισμό των φορολογητέων της κερδών. Δεδομένου, ότι με τις διατάξεις του άρθρου 79 του Ν.2190/1920, η πράξη της εξαγοράς εξομοιώνεται με απορρόφηση, συνάγεται ότι η χρεωστική διαφορά ή ζημία που προκύπτει μεταξύ καταβαλλόμενου τιμήματος και της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης της εξαγοραζόμενης εταιρίας δεν αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της εξαγοράζουσας εταιρίας.

⁹⁴ Βλ. εγκύκλιο 1073758/πολ.1018/2003

⁹⁵ Βλ. Εγκύκλιο 1021577/πολ.1038/2003 «Ορθή Επανάληψη»

⁹⁶ Ο συμψηφισμός της παραπάνω ζημίας δε μπορεί να γίνει με ρητή διάταξη του νόμου με αποθεματικά αναπτυξιακών νόμων, αποθεματικά του άρθρου 38 του Ν.2238/1994, δηλαδή αποθεματικά που έχουν σχηματισθεί από την πώληση μετοχών σε τιμή μεγαλύτερη από την αξία κτήσης, αποθεματικά ειδικού σκοπού και τακτικό αποθεματικό.

⁹⁷ Η λογιστική των λαμβανόμενων δωρεάν μετοχών, Αληφαντή Στ.Γ., *Λογιστής* 2000, σελ.889

⁹⁸ Διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών Α.Ε., Αληφαντή Στ.Γ., *Λογιστής* 2000, σελ.586

Σύμφωνα με το άρθρο 79, παρ.2 του Ν.2190/1920, η αυτοτελής φορολόγηση των συμψηφιζόμενων αποθεματικών με συντελεστή 17,5%, εφόσον αυτά έχουν σχηματισθεί, όπως αναφέρθηκε από αφορολόγητα έσοδα. Έτσι, η απορροφώσα εταιρία υποχρεούται να υποβάλλει δήλωση του άρθρου 107 του Ν.2238/1994, μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επόμενου μήνα από τον μήνα που λαμβάνεται η απόφαση από την Γενική Συνέλευση για την χρησιμοποίηση του αποθεματικού, για συμψηφισμό της διαφοράς. Ο προκύπτων φόρος καταβάλλεται σε τρεις ίσες μηνιαίες δόσεις. Από το ποσού του επιβαλλόμενου κατά τα ανωτέρω φόρου, εκπίπτει ο φόρος που έχει καταβληθεί και αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων, με τα οποία συμψηφίζεται η πιο πάνω ζημία. Έτσι, εξαντλείται κάθε φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος της επιχείρησης, των μετασχηματιζόμενων.

Σύμφωνα με την προηγούμενη ανάλυση, κατά τις απόψεις του Υπ. Οικονομικών, η απόσβεση της υπεραξίας φορολογικά δεν εκπίπτει. Αντίθετα, όμως έχει κρίνει το Σ.τ.ε. με την απόφαση 845/1984 επί εξαγοράς επιχείρησης με αρνητική καθαρή θέση. Με την απόφαση αυτή, αν έχει συμφωνηθεί η καταβολή μεγαλύτερου ποσού, ως αντιτίμου, από την καθαρή θέση της εξαγοραζόμενης επιχείρησης, το επιπλέον αυτό ποσό συνιστά την υπεραξία και η απόσβεση του εκπίπτει φορολογικά. Το Σ.τ.ε. με την απόφαση αυτή καθιστά σαφές ότι επί εξαγοράς Α.Ε. από άλλη με αρνητική καθαρή θέση, πρόκειται για εξαγορά ζημίας και δεν είναι δυνατό η μεταφορά ζημίας⁹⁹ της εξαγοραζόμενης προς συμψηφισμό σε περισσότερες χρήσεις από την εξαγοράζουσα, έστω και αν η τελευταία εξομοιώνεται κατά τα άρθρα 68, παρ.1 και 69, του Ν.2190/1920 με καθολικό διάδοχο.

3.2.5. Η απόσβεση της υπεραξίας κατά τις σύγχρονες αντιλήψεις

Σχετικά με την απόσβεση του κόστους κτήσης της υπεραξίας δεν επικρατεί ομοφωνία. Υποστηρίζονται για το θέμα αυτό οι ακόλουθες απόψεις¹⁰⁰:

1. Το κόστος κτήσης της υπεραξίας πρέπει να διατηρείται στα βιβλία και να εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις ως άυλο πάγιο στοιχείο μέχρι να υπάρξουν βάσιμες ενδείξεις για μείωση της αξίας του.

Κατά την άποψη αυτή, δεν δικαιολογείται απόσβεση του κόστους κτήσης της υπεραξίας μέχρι η επιχείρηση να πραγματοποιήσει κέρδη υψηλότερα του κανονικού. Μόνο όταν υπάρξουν βάσιμες ενδείξεις ότι άρχισε η βαθμιαία εξαφάνιση των πλεονεκτημάτων που δημιουργούν τα υπερκέρδη στην επιχείρηση, τότε επιβάλλεται η έναρξη της βαθμιαίας απόσβεσης του κόστους κτήσης της υπεραξίας.

2. Έκπτωση του κόστους κτήσης της υπεραξίας από τα Ίδια Κεφάλαια της επιχείρησης κατά τον χρόνο της απόκτησης του¹⁰¹.

Οι οπαδοί της άποψης αυτής ισχυρίζονται ότι: α) είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η περίοδος που η επιχείρηση θα πραγματοποιεί υπερκανονικά κέρδη και συνεπώς είναι προτιμότερο το κόστος κτήσης της υπεραξίας να επιβαρύνει τα Ίδια Κεφάλαια. β) οι δαπάνες που οδηγούν στην δημιουργία υπεραξίας μέσα στην ίδια την επιχείρηση (π.χ. δαπάνες διαφήμισης) θεωρούνται έξοδα της περιόδου στην οποία πραγματοποιήθηκαν. Για λόγους συνέπειας στην λογιστική μεταχείριση των δαπανών

⁹⁹ Βάσει των αρχών της φορολογίας εισοδήματος, η προκύπτουσα ζημία στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης μπορεί να μεταφερθεί για συμψηφισμό στις πέντε επόμενες διαχειριστικές χρήσεις υπό την προϋπόθεση ότι η επιχείρηση ασκείται από το ίδιο πρόσωπο.

¹⁰⁰ Εμμ.Ι.Σακέλλη, «Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Ε.Σακέλλη, Τόμος Α', 2003.

¹⁰¹ Στην Αγγλία πολλές εταιρίες δε διαγράφουν την υπεραξία αμέσως μετά την απόκτηση της, αλλά την καταχωρούν σαν μείωση των αποθεματικών.

που δημιουργούν υπεραξία στην ίδια την επιχείρηση και της δαπάνης για την αγορά υπεραξίας, επιβάλλεται η παραπάνω λύση. γ) Η υπεραξία καταβάλλεται από τους ιδιοκτήτες που αποκτούν την επιχείρηση, λόγω των αναμενόμενων υψηλών μελλοντικών κερδών. Η υπεραξία, λοιπόν, συνδέεται άμεσα με τα κεφάλαια που οι ιδιοκτήτες ρισκοκινδυνεύουν στην επιχείρηση.

3. Το κόστος κτήσης της υπεραξίας πρέπει να αποσβένεται στην περίοδο που εκτιμάται ότι η υπεραξία θα αποφέρει στην επιχείρηση υπερκέρδη ή κέρδη μεγαλύτερα των «κανονικών».

Οι οπαδοί αυτής της άποψης, ισχυρίζονται ότι η αγοραζόμενη υπεραξία, όπως όλα τα λειτουργικά στοιχεία αποκτάται με την προσδοκία της πραγματοποίησης κερδών και, όπως γίνεται για όλα τα λειτουργικά στοιχεία, το κόστος κτήσης της πρέπει να αποσβένεται για να αντιπαρατίθεται με τα πραγματοποιούμενα κέρδη (matching principle).

3.3. Η φορολογία της υπεραξίας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι συγχωνεύσεις ρυθμίζονται στο Ελληνικό Δίκαιο από ένα εκτενές πλέγμα διατάξεων, και για φορολογικούς σκοπούς, διέπονται από δυο νομοθετήματα, το ν.δ. 1297/1972 και τον 2166/1993. Με το ν.δ. 1297/1972, επιβάλλεται αποτίμηση παγίων σε τρέχουσες αξίες με βάση την εκτίμηση της επιτροπής του άρθρου 9 του Ν.2190/1920. Άρα, προκύπτει υπεραξία η οποία όμως κατ' αρχήν δεν υπόκειται σε φόρο¹⁰². Ο Ν.2166/1993 δεν επιβάλλει αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες με βάση τις εκτιμήσεις της επιτροπής του άρθρου 9, άρα δεν προκύπτει goodwill¹⁰³.

3.3.1. Η φορολόγηση της υπεραξίας από την εξαφανιζόμενη εταιρία

Για το εισόδημα (χρηματικό ποσό) που αποκτούν οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης εταιρίας (με βάση τις διατάξεις του Ν. 2166/1993), κατά την εξαγορά επιχείρησης, ως συνέπεια μεταβίβασης του συνόλου της περιουσίας της εταιρίας τους στην εξαγοράζουσα¹⁰⁴, δεν έχουν εφαρμογή οι απαλλακτικές διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 3 του Ν.2166/1993, ως μη προβλεπόμενη η απαλλαγή αυτή από τις εν λόγω διατάξεις. Συνεπώς, το εισόδημα αυτό, ελλείπει σχετικών απαλλακτικών διατάξεων, φορολογείται με τις γενικές διατάξεις φορολογίας εισοδήματος¹⁰⁵.

Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ.1 περ.α' του Ν.2238/1994 λογίζεται ως εισόδημα και φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 20% κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από την μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα προνόμια κλπ¹⁰⁶. Συνεπώς, η υπεραξία

¹⁰² Αληφαντής Γ., Φορολογία υπεραξίας επιχειρήσεως, , Ναυτεμπορική 27/9/2003

¹⁰³ Φορολογία υπεραξίας επιχειρήσεως, Αληφαντή Στ.Γ., Ναυτεμπορική 27/9/2003

¹⁰⁴ Βλ. Οδηγία 90/434/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς, για τις συγχωνεύσεις, διασπάσεις, εισφορές ενεργητικού και ανταλλαγές μετοχών που αφορούν εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών: « Η συγχώνευση ή παρόμοια πράξη δεν συνεπάγεται καμία φορολογία των υπεραξιών - οι οποίες ορίζονται ως η διαφορά μεταξύ της πραγματικής αξίας των μεταβιβαζομένων στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού και της φορολογητέας τους αξίας - κατά το χρόνο εκτέλεσης της εν λόγω πράξης, αλλά μόνο όταν οι υπεραξίες αυτές θα έχουν πλέον πραγματοποιηθεί».

¹⁰⁵ Απόφαση Υπ. Οικ. 1073758/10674/Β0012/Πολ.1018/5-2-2003.

¹⁰⁶ Βλ. Εμμ. Ι. Σακέλλη, «Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Ε.Σακέλλη, Τόμος Α'.

φορολογείται με συντελεστή 20%¹⁰⁷ εκτός αν πωλείται σε συγγενείς Α' ή Β' βαθμού οπότε φορολογείται με συντελεστή 1,2% και 2,4% αντίστοιχα. Ο φόρος επιβαρύνει τον δικαιούχο του κέρδους ή της ωφέλειας αλλά αλληλεγγύως και εις ολόκληρο είναι συνυπεύθυνος και ο αποκτών την επιχείρηση. Για την υποβολή της απαιτούμενης δήλωσης και την καταβολή του φόρου ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 13, παρ.1 περ.γ' του Ν.2238/1994.

Με την καταβολή του ως άνω φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του πωλητή. Αν όμως ο πωλητής είναι πρόσωπο της παρ.1, του άρθρου 101 του Ν.2238/1994 (ανώνυμες εταιρίες, ΕΠΕ, κλπ.) με εξαίρεση τις τραπεζικές και ασφαλιστικές επιχειρήσεις, με την καταβολή του άνω φόρου εισοδήματος δεν εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων, αλλά τα εισοδήματα αυτά φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις, δηλαδή, η πωληθείσα υπεραξία συναθροίζεται με τα λοιπά εισοδήματα, π.χ. της ΑΕ και το σύνολο αυτών φορολογείται με το συντελεστή φορολόγησης των κερδών της Α.Ε. π.χ. 35% όπου από τον προκύπτοντα φόρο εισοδήματος επί των κερδών συμψηφίζεται ο καταβληθείς φόρος εισοδήματος επί της υπεραξίας 20%¹⁰⁸.

Στην περίπτωση που ο πωλητής είναι τραπεζική και ασφαλιστική επιχείρηση, τότε η άνω ωφέλεια είναι εισόδημα φορολογούμενο αυτοτελώς, με αποτέλεσμα το μέρος αυτής της υπεραξίας που δεν διανέμεται στους μετόχους και στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, στους διευθυντές και το προσωπικό να μη φορολογείται, προσωρινά, με τις γενικές διατάξεις και για το λόγο αυτό πρέπει να εμφανίζεται σε λογαριασμό «αφορολόγητου αποθεματικού».

3.3.2. Η φορολόγηση της υπεραξίας από την εξαγοράζουσα/απορροφώσα εταιρία

Η υπεραξία, όπως έχουμε προαναφέρει, αποτελεί μια ωφέλεια, ένα έσοδο το οποίο αποκτά η εξαγοραζόμενη επιχείρηση. Η ωφέλεια αυτή, ως μεμονωμένη πράξη δεν έχει στοιχεία του εισοδήματος. Υπόχρεος για την παρακράτηση του φόρου υπεραξίας, πάντα κατά την εξαγορά, είναι ο δικαιούχος της ωφέλειας¹⁰⁹ ο οποίος επιβαρύνεται με τον άνω φόρο εισοδήματος. Στην περίπτωση που ο τελευταίος δεν υποβάλλει δήλωση και δεν καταβάλλει τον ως άνω φόρο εισοδήματος, τότε ο αγοραστής είναι αλληλέγγυος και εις ολόκληρο συνυπεύθυνος με τον πωλητή για την πληρωμή του φόρου που οφείλεται.

Στην περίπτωση όμως της απορρόφησης θυγατρικής εταιρίας από την μητρική της σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2166/1993, η ζημία που προκύπτει μετά την απόσβεση των συμμετοχών που εμφανίζονται στα βιβλία της απορροφώσας με το εισφερόμενο μετοχικό κεφάλαιο της απορροφούμενης (θετική υπεραξία), δεν εκπίπτει σε καμία περίπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας για τον προσδιορισμό των φορολογητέων της κερδών¹¹⁰. Η ζημία αυτή μπορεί να

¹⁰⁷ «Φορολογικό Δίκαιο», Κ. Φινοκαλιώτης, σελ.204

¹⁰⁸ Άρθρο 3, παρ.6, Ν.3090/2002 Υπ.Οικ. 1021577/Πολ.1038/2003

¹⁰⁹ Οι απόψεις δίστανται σχετικά με την φορολόγηση της υπεραξίας. Η πρώτη άποψη (σύμφωνα με το Υπ.Οικ., ορίζει ότι ο φόρος επιβάλλεται επί του πωλητή, αφού πραγματοποιεί ακαθάριστα έσοδα από την πώληση (μεταβίβαση) των περιουσιακών του στοιχείων στον αγοραστή. Κατά την δεύτερη άποψη (σύμφωνα με ερμηνείες φορολογικών δικαστηρίων), με βάση το άρθρο 69 του 2190/1920, η εξαγοραζόμενη εταιρία υποκαθίσταται αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Συνεπώς, ο αποκτών υπάγεται σε φόρο κύκλου εργασιών κατά την μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων.

¹¹⁰ Υπ.Οικ. 1021577/Πολ.1038/2003- Η Λογιστική της Υπεραξίας, Αληφανή Στ.Γ., Λογιστής 2004 σελ.461

συμψηφισθεί με αφορολόγητα αποθεματικά που έχει ήδη σχηματίσει η απορροφώμενη ή απορροφώσα κατά τον χρόνο σύνταξης του ισολογισμού μετασχηματισμού¹¹¹. Με τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 29 του πολ.1038/2003, προβλέπεται η αυτοτελής φορολόγηση των συμψηφιζόμενων αποθεματικών με συντελεστή 17,50%, εφόσον αυτά έχουν σχηματισθεί από αφορολόγητα έσοδα.

Τα κεφαλαιοποιήσιμα, δηλαδή τα μετατρεπόμενα σε μετοχικό κεφάλαιο αποθεματικά δι' έκδοσης νέων μετοχών, είναι καταρχήν όλα τα αποθεματικά της απορροφώμενης, φορολογημένα και αφορολόγητα, αφού όλα τα αποθεματικά έχουν μετασχηματισθεί σε στοιχεία του ενεργητικού και μεταβιβάζονται στην απορροφώσα¹¹².

Σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ.10 του ν.δ.1297/1972, οι σχηματισμένες αφορολόγητες εκπτώσεις και τα αφορολόγητα αποθεματικά των αναπτυξιακών νόμων, για να μην υποβληθούν κατά την συγχώνευση σε φορολογία επιβάλλεται να μεταφερθούν στους λογαριασμούς της απορροφώσας εταιρίας και να εμφανίζονται στην καθαρή θέση αυτής σε διακεκριμένους λογαριασμούς, ως αποθεματικά πλέον μη κεφαλαιοποιήσιμα.

Η υπεραξία της απορροφώμενης περιουσίας που προέκυψε είναι δυνατό να κεφαλαιοποιηθεί εξ' ολοκλήρου ή κατά ένα μέρος. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το μέρος που δεν κεφαλαιοποιείται, μεταφέρεται σε ιδιαίτερους λογαριασμούς της καθαρής θέσης της απορροφώσας εταιρίας όπως και τα αφορολόγητα αποθεματικά. Γίνεται δεκτό επίσης ότι οποτεδήποτε κεφαλαιοποιηθεί στο μέλλον δεν υποβάλλεται σε φόρο εισοδήματος. Οίκοθεν νοείται ότι αν η απορροφώσα προβεί στο μέλλον σε διανομή στους μετόχους των αφορολόγητων αποθεματικών και της υπεραξίας της απορροφώμενης, τα διανεμόμενα ποσά θα υποβληθούν σε φόρο εισοδήματος¹¹³.

4. Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΣΤΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Ε.Γ.Λ.Σ.) ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

4.1. Η έννοια και οι διακρίσεις των συμμετοχών σε άλλες επιχειρήσεις

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ, και το άρθρο 42^ε παρ.5 του Ν. 2190/1920, «ως συμμετοχές, που καταχωρούνται στους λογαριασμούς της κατηγορίας συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις», ορίζονται τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, οποιασδήποτε νομικής μορφής, τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών και αποκτώνται με σκοπό διαρκούς κατοχής τους».

¹¹¹ Βλ. παραπάνω υπό παράγραφο.3.2.4.

¹¹² Βλ.. Σακέλλη Εμμ, Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης, σελ.273.-«Είναι δυνατό από τα κέρδη της μεταβατικής περιόδου, η απορροφώμενη, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις σχηματισμού αφορολόγητων εκπτώσεων που ορίζουν οι αναπτυξιακοί νόμοι (ν.1892/1190,2601/1998), έχει την δυνατότητα από τα κέρδη της μεταβατικής περιόδου να σχηματίσει αφορολόγητες εκπτώσεις και συνεπώς να περιορίσει το φορολογητέο εισόδημα».

¹¹³Βλ.. Σακέλλη Εμμ, Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης, σελ.265.

Συνεπώς, συμμετοχή είναι οι μετοχές έκδοσης άλλων Α.Ε., τα εταιρικά μερίδια των ΕΠΕ και εταιρικές μερίδες Ο.Ε., Ε.Ε. κλπ. εφόσον πληρούν τις εξής δυο προϋποθέσεις¹¹⁴:

- ✓ Οι κατεχόμενες μετοχές και τα εταιρικά μερίδια ΕΠΕ, καθώς και οι εταιρικές μερίδες εταιριών άλλης νομικής μορφής, να αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου καθεμιάς από τις επιχειρήσεις αυτές και
- ✓ Οι κατεχόμενες μετοχές, εταιρικά μερίδια κλπ., να αποκτήθηκαν από την επιχείρηση με σκοπό την διαρκή κατοχή τους, δηλαδή η επιχείρηση να μην έχει σκοπό την διάθεση τους.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει ότι αν δε συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, οι μετοχές, τα εταιρικά μερίδια κλπ., χαρακτηρίζονται ως χρεόγραφα¹¹⁵. Στον ορισμό βέβαια των χρεογράφων κατά το Ε.Γ.Λ.Σ., περιλαμβάνονται μόνο οι μετοχές των Α.Ε. Συνεπώς, δεχόμαστε ότι τα εταιρικά μερίδια ΕΠΕ και οι μερίδες συμμετοχής σε άλλης μορφής εταιρίες (Ο.Ε.,Ε.Ε., κλπ.), εφόσον αντιπροσωπεύουν ποσοστό μικρότερο από 10% του κεφαλαίου καθεμιάς από τις εταιρίες αυτές, δεν αποτελούν συμμετοχές και δεν υπάρχει πρόθεση ρευστοποίησης τους αποτελούν «τίτλους με χαρακτήρα ακινητοποιήσεων».

Οι συμμετοχές σύμφωνα με τον νόμο και το Ε.Γ.Λ.Σ., διακρίνονται σε συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις και σε συμμετοχές σε μη συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42^ε,παρ.5 του Ν. 2190/1920, συνδεδεμένες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται:

1. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής-θυγατρικής επιχείρησης.

Σχέση μητρικής- θυγατρικής επιχείρησης υπάρχει όταν:

- ✓ Μια επιχείρηση «έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης», έστω και αν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται ύστερα από συνυπολογισμό των τίτλων και δικαιωμάτων που κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης». Δηλαδή, συνδεδεμένες θεωρούνται οι εταιρίες όταν μεταξύ τους υφίσταται σχέση κεφαλαιακή που υπερβαίνει το 50% του κεφαλαίου της εκδότριας ή σχέση πλειοψηφική (ψήφους πάνω από το 50%).

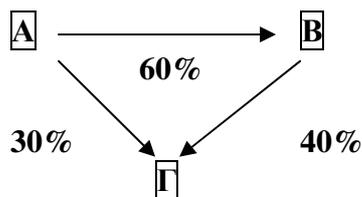
Αν για παράδειγμα, η Α κατέχει το 57% του κεφαλαίου της Β, αλλά αυτές οι μετοχές αντιπροσωπεύουν το 45% των ψήφων στην Β, οι δυο εταιρίες θεωρούνται συνδεδεμένες. Αντίστροφα, αν η Α κατέχει το 40% του κεφαλαίου της έχει όμως την πλειοψηφία, πάλι οι δυο εταιρίες θεωρούνται συνδεδεμένες.

Για τον υπολογισμό των ποσοστών συμμετοχής στο κεφάλαιο ή στα δικαιώματα ψήφου πρέπει να προστίθενται και τα ποσοστά συμμετοχής όλων των θυγατρικών καθώς και αυτών των θυγατρικών των θυγατρικών της¹¹⁶. Λαμβάνονται δηλαδή, υπόψη τα ποσοστά της άμεσης και έμμεσης συμμετοχής. Για παράδειγμα, η επιχείρηση Α κατέχει άμεσα το 60% του κεφαλαίου της Β και το 30% του κεφαλαίου της Γ. Η επιχείρηση Β κατέχει επίσης άμεσα το 40% του κεφαλαίου της Γ. Τελικά, το 70% του κεφαλαίου της Γ ελέγχεται από την Α: 30% άμεσα και 40% έμμεσα, μέσω της Β. Δηλαδή, η Α θυγατρικές και την Β και την Γ. Και οι τρεις εταιρίες είναι «συνδεδεμένες επιχειρήσεις».

¹¹⁴ Σακέλλη Εμμ., *Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο*,σελ.481 επ.

¹¹⁵ Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ*, σελ.435

¹¹⁶ Εμμ.Ι.Σακέλλη, «Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Ε.Σακέλλη, Τόμος Α',2003.

- ✓ Όταν μια επιχείρηση «ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής».
- ✓ Όταν μια επιχείρηση «συμμετέχει στο κεφάλαιο μιας άλλης επιχείρησης και έχει το δικαίωμα, είτε έμμεσα είτε άμεσα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής)».

Η τελευταία αυτή διάταξη καλύπτει ουσιαστικά, την περίπτωση που η Α δεν έχει πλειοψηφική συμμετοχή στην Β, αλλά λόγω διασποράς των μετοχών της Β το ποσοστό συμμετοχής της, της εξασφαλίζει την δυνατότητα να ελέγχει την Β. Έτσι, με βάση το παραπάνω σχεδιάγραμμα η Α συμμετέχει άμεσα στο κεφάλαιο της Β κατά 60% και έχει την δυνατότητα να διορίζει και να παύει τα μέλη του Δ.Σ. της Β¹¹⁷. Επίσης, η Α έχει την δυνατότητα να διορίζει και να παύει τα μέλη του Δ.Σ. της Γ (άμεσα και έμμεσα-μέσω της Β).

- ✓ Όταν μια επιχείρηση «ασκεί δεσπόμενη επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση (θυγατρική). Δεσπόμενη επιρροή υπάρχει όταν η μητρική επιχείρηση διαθέτει άμεσα ή έμμεσα, δηλαδή μέσω τρίτων που ενεργούν για λογαριασμό της επιχείρησης αυτής, τουλάχιστον το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής και ταυτόχρονα, ασκεί κυρίαρχη επιρροή στην διοίκηση ή την λειτουργία της τελευταίας».

Δεσπόμενη επιρροή υπάρχει όταν συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις¹¹⁸:
 α)εφόσον η μητρική επιχείρηση διαθέτει, άμεσα ή έμμεσα τουλάχιστον το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής και β)εφόσον ταυτόχρονα ασκεί κυρίαρχη επιρροή στην διοίκηση ή την λειτουργία της θυγατρικής.

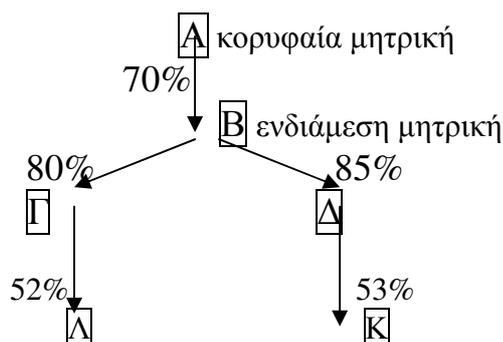
Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, από τα αναφερόμενα ποσοστά συμμετοχής ή δικαιώματα ψήφου πρέπει να αφαιρούνται εκείνα που απορρέουν από:τις μετοχές που κατέχονται για λογαριασμό άλλου προσώπου εκτός της μητρικής ή της θυγατρικής, οι μετοχές που κατέχονται για εγγύηση ή για ασφάλεια δανείων που χορηγήθηκαν στα πλαίσια της συνήθους δραστηριότητας.

2. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις με σχέση μητρικής-θυγατρικής και καθεμία από τις θυγατρικές ή τις θυγατρικές των θυγατρικών των συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

Σ' αυτή την περίπτωση η μητρική Α συμμετέχει στο κεφάλαιο της Β κατά 70%, η οποία συμμετέχει στην Γ κατά 80% και στην Δ κατά 85%. Επίσης, η Γ συμμετέχει στην Α κατά 52% και η Δ στην Κ κατά 53%.

¹¹⁷ Παπαναστασίου Α, Σαρσέντη Β., *Λογιστική Εταιριών* σελ.451

¹¹⁸ Εμμ.Ι.Σακέλλη, «Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Ε.Σακέλλη, Τόμος Α',2003.

3. Κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων με τις σχέσεις των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 96 του Ν.2190/1920, δηλαδή με μια από τις ακόλουθες σχέσεις:

- ✓ Εφόσον η επιχείρηση έχει τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση με τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων κατόπιν σύμβασης που έχει συναφθεί με αυτήν ή σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού της.
- ✓ Εφόσον τα διοικητικά, διαχειριστικά ή εποπτικά όργανα της επιχείρησης αυτής αποτελούνται κατά πλειοψηφία από τα ίδια εκείνα πρόσωπα που ασκούν παρόμοια καθήκοντα σε μια από τις παραπάνω εταιρίες

Κατά τα ΔΛΠ και συγκεκριμένα σύμφωνα με το ΔΛΠ 28, συγγενής είναι μια επιχείρηση στην οποία ο επενδυτής ασκεί ουσιώδη επιρροή και η οποία δεν είναι ούτε θυγατρική ούτε κοινοπραξία του επενδυτή. Ουσιώδης επιρροή είναι το δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις της οικονομικής και επιχειρηματικής πολιτικής μιας επιχείρησης, χωρίς όμως να ασκείται έλεγχος πάνω σ' αυτές τις πολιτικές. Ουσιώδης επιρροή τεκμαίρεται υφιστάμενη όταν ο επενδυτής κατέχει, άμεσα ή έμμεσα μέσω θυγατρικών, το 20% τουλάχιστον των δικαιωμάτων ψήφου. Επίσης, έλεγχος είναι το δικαίωμα να κατευθύνεται η οικονομική και επιχειρηματική πολιτική μιας επιχείρησης ούτως ώστε να προκύπτουν οφέλη από τις δραστηριότητες της.

4.2. Τρόπος προσδιορισμού και λογιστική απεικόνιση των διαφορών ενοποίησης

Όπως έχει ήδη ειπωθεί στην εισαγωγή, η ενοποίηση είναι η κατάρτιση¹¹⁹ ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένης έκθεσης διαχείρισης. Η λογιστική των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων αρχίζει με το τέλος της σύνταξης των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Τα στοιχεία των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων πρέπει να αναμορφώνονται ώστε να καταστούν κατάλληλα για ενοποίηση. Γι' αυτό συντάσσονται ορισμένες λογιστικές εγγραφές ενοποίησης, που καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία της ενοποίησης (ημερολόγιο και καθολικό). Οι λογιστικές εγγραφές ενοποίησης κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- Απάλειψη ενδοεταιρικών συναλλαγών
- Διαχωρισμός των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής στα ανήκοντα στον όμιλο και στα ανήκοντα σε τρίτους.

¹¹⁹ Βλ. άρθρο 90,παρ.2, Ν.2190/1920

- Ομοιομορφοποίηση των μεθόδων απογραφής
- Υπολογίζεται ο φόρος εισοδήματος και οι λοιποί φόροι που είναι πιθανόν ότι θα προκύψουν στο άμεσο μέλλον για μια από τις ενοποιούμενες επιχειρήσεις.
- Αντιλογισμός των πρόσθετων αποσβέσεων και των προβλέψεων που συνιστούν φορολογικά κίνητρα
- Αποτίμηση συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις
- Καταχώρηση των εγγραφών ενοποίησης προηγούμενων χρήσεων.

Οι εγγραφές που μας ενδιαφέρουν εν προκειμένω και που σχετίζονται με την δημιουργία της υπεραξίας είναι η απαλοιφή των ενδοεταιρικών συναλλαγών, ο διαχωρισμός των ιδίων κεφαλαίων και η αποτίμηση συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις. Οι κατηγορίες αυτές των λογιστικών εγγραφών ενοποίησης εξετάζονται παρακάτω.

Όταν μια επιχείρηση αποκτά μετοχές ή εταιρικά μερίδια μιας άλλης επιχείρησης στα λογιστικά βιβλία τα καταχωρεί με την αξία κτήσης¹²⁰. Όμως η αξία κτήσης των άνω συμμετοχών είναι διαφορετική της εσωτερικής λογιστικής αξίας αυτών¹²¹. Κατά την απάλειψη της συμμετοχής μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής δημιουργείται χρεωστική ή πιστωτική διαφορά ενοποίησης.

Όταν η αξία των συμμετοχών της μητρικής είναι μεγαλύτερη από τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής δημιουργείται χρεωστική διαφορά ενοποίησης (υπεραξία), ενώ όταν η αξία των συμμετοχών της μητρικής είναι μικρότερη από τα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής έχουμε πιστωτική διαφορά ενοποίησης (αρνητική υπεραξία)¹²². Ο Ν. 2190/1920¹²³ αναφέρει ότι οι διαφορές ενοποίησης καταχωρούνται κατά το δυνατό απευθείας στα στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού, στα οποία η τρέχουσα αξία είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από την λογιστική τους αξία. Με την διάταξη αυτή ο νομοθέτης θέλει, με τις διαφορές ενοποίησης, να προσαρμόζονται τα περιουσιακά στοιχεία της ενοποιούμενης θυγατρικής προς τις τρέχουσες αξίες αυτών κατά την ημερομηνία της πρώτης ενοποίησης¹²⁴.

Στην περίπτωση που η προσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής δεν είναι δυνατόν να γίνει είτε γιατί οι αξίες των περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία της πρώτης ενοποίησης δε διαφέρουν από τις τρέχουσες αξίες αυτών είτε γιατί η άνω προσαρμογή είναι δύσκολο να γίνει, τότε η διαφορά ενοποίησης εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σε ένα ιδιαίτερο λογαριασμό.

Ο Ν.2190/1920 επιτρέπει όπως για τις διαφορές ενοποίησης να εφαρμόζεται η εξής λογιστική αντιμετώπιση:

¹²⁰ Αξία κτήσης είναι το ποσό που καταβάλλεται είτε απευθείας στην εταιρία κατά την συγκρότηση του κεφαλαίου της, είτε για αγορά της συμμετοχής, καθώς και η ονομαστική αξία των τίτλων που δίνονται στην οικονομική μονάδα χωρίς αντάλλαγμα λόγω νόμιμης αναπροσαρμογής των περιουσιακών στοιχείων της εκδότριας εταιρίας ή κεφαλαιοποίησης αποθεματικών.

Η μέθοδος υπολογισμού της τιμής κτήσης των χρεογράφων επιλέγεται από την επιχείρηση. Ο Ν.2190/1920 στο άρθρο 43 αναφέρει ότι η μέθοδος υπολογισμού της τιμής κτήσης των κινητών αξιών (χρεόγραφα, κλπ.) επιλέγεται από την εταιρία, από τις μεθόδους της παρ.2.2.205 του Ε.Γ.Α.Σ.

¹²¹ Εσωτερική λογιστική αξία μετοχής Α.Ε. ή μεριδίου άλλης νομικής μορφής εταιρίας είναι το πλήρες της διαίρεσης της λογιστικής καθαρής θέσης (το άθροισμα του καταβεβλημένου κεφαλαίου και των κάθε φύσεως αποθεματικών, πλέον το «υπόλοιπο κερδών εις νέον» ή μείον το «υπόλοιπο ζημιών εις νέο») που προκύπτει από τον ισολογισμό της οικείας εταιρίας με τον αριθμό του συνόλου μετοχών ή μεριδίων της.

¹²² Ενοποίηση μικτού ομίλου επιχειρήσεων, Αληφαντή Στ.Γ., *Λογιστής* 2000, σελ.176

¹²³ Βλ. Άρθρο 103, παρ.2 δεύτερο εδάφιο

¹²⁴ Αυτή η μέθοδος είναι γνωστή και ως μέθοδος αγοράς. Βλ. παρακάτω υπό παράγραφο 4.3.1.

Διαφορές Ενοποίησης	Καταχωρούνται στους λογαριασμούς της μητρικής	Υπόκεινται σε απόσβεση από την μητρική	Εμφανίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό
Χρεωστικές	16.90 «Ασώματες ακινητοποιήσεις- Διαφορά ενοποίησης» ή 41.91 «Αποθεματικά- Διαφορά ενοποίησης»	Εφάπαξ ή τμηματικά και ισόποσα εντός 5 ετών όχι	Ασώματες ακινητοποιήσεις Αποθεματικά κεφάλαια
Πιστωτικές	16.90 «Ασώματες ακινητοποιήσεις- Διαφορά ενοποίησης»	όχι	Ίδια κεφάλαια

Όποια από τις άνω δυο δυνατότητες εμφάνισης της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης επιλέξει η μητρική επιχείρηση κατά την πρώτη ενοποίηση είναι υποχρεωμένη από τον Ν.21/90/1920¹²⁵ να εφαρμόζει παγίως και κατά τις επόμενες ενοποιήσεις.

4.3. Η Ενοποίηση των Ιδίων Κεφαλαίων θυγατρικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα αποφασηθεί ο τρόπος ενοποίησης των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής από την μητρική της.

4.3.1. Ο προσδιορισμός της υπεραξίας με τη μέθοδο της αγοράς (σχετικό παράδειγμα)

Κατά την απόληψη της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής αντικαθίσταται η αξία κτήσης της συμμετοχής από τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής. Ο Ν.2190/1920 επιβάλλει όπως η απόληψη της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής να γίνεται με τη μέθοδο της αγοράς¹²⁶.

Κατά την μέθοδο αυτή οι λογιστικές αξίες των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της ενοποιούμενης θυγατρικής αναμορφώνονται, ώστε τα περιουσιακά στοιχεία να απεικονίζουν τις τρέχουσες αξίες κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης. Στην περίπτωση που η αξία κτήσης της συμμετοχής είναι μεγαλύτερη της αντίστοιχης λογιστικής αξίας (της μετοχής ή του εταιρικού μεριδίου), η επιπλέον χρεωστική διαφορά μπορεί να έχει καταβληθεί λόγω κάποιας, μη εμφανιζόμενης υπεραξίας, ενός ή περισσότερων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής.

Εάν π.χ. μια επιχείρηση αποκτήσει την πλειοψηφία των μετοχών μιας άλλης, γιατί ενδιαφέρεται για τα ακίνητα της, τα οποία στα λογιστικά της βιβλία εμφανίζονται υποτιμημένα, τότε το επιπλέον της λογιστικής αξίας καταβαλλόμενο τίμημα σχετίζεται με τα περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης επιχείρησης.

¹²⁵ Βλ. Άρθρο 104, παρ.2

¹²⁶ Βλ. Άρθρο 103, παρ.2, δεύτερο εδάφιο.

Με το ποσό της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης θα πρέπει να αναπροσαρμοσθούν μόνο τα περιουσιακά στοιχεία της ενοποιούμενης θυγατρικής (άυλα περιουσιακά στοιχεία, γήπεδα, βιομηχανοστάσια, κτίρια, μηχανήματα, προβλέψεις, υποχρεώσεις, κλπ.), ώστε οι λογιστικές αξίες αυτών να προσαρμοσθούν προς τις τρέχουσες αξίες τους κατά την ημερομηνία της πρώτης ενοποίησης, σύμφωνα με την μέθοδο της αγοράς που επιβάλλει το άρθρο 103 του Ν.2190/1920.

Αντιθέτως, τα περιουσιακά στοιχεία της μητρικής επιχείρησης δε θα υποστούν καμία μεταβολή από την άνω χρεωστική διαφορά.

Εάν η μητρική επιχείρηση ενοποιείται με περισσότερες από μια θυγατρικές, με αποτέλεσμα να προκύπτουν περισσότερες χρεωστικές διαφορές ενοποίησης, τότε κάθε χρεωστική διαφορά ενοποίησης θα αναπροσαρμόσει τα περιουσιακά στοιχεία της συγκεκριμένης θυγατρικής, από την ενοποίηση της οποίας προέκυψε. Δεν επιτρέπεται η χρεωστική διαφορά ενοποίησης να αναπροσαρμόζει ολικώς ή μερικώς περιουσιακά στοιχεία άλλης θυγατρικής.

Αυτονόητο είναι ότι η αναπροσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων της ενοποιούμενης θυγατρικής στις τρέχουσες τιμές αυτών κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης, γίνεται εφόσον κατά την πρώτη ενοποίηση υπάρχει χρεωστική ή πιστωτική διαφορά ενοποίησης. Εάν κατά την πρώτη ενοποίηση δεν προκύπτει διαφορά ενοποίησης, δε γίνεται καμία αναπροσαρμογή στις αξίες των περιουσιακών στοιχείων της ενοποιημένης θυγατρικής.

Εάν η διαφορά ενοποίησης δεν επαρκεί για να αναπροσαρμοσθούν όλα τα περιουσιακά στοιχεία της ενοποιημένης θυγατρικής, τότε αναπροσαρμόζονται πρώτα τα περιουσιακά στοιχεία για τα οποία η θυγατρική επιχείρηση έχει επαρκή στοιχεία, τα οποία δικαιολογούν την αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας τους στις αντίστοιχες τρέχουσες¹²⁷.

Παράδειγμα:

- **Απάλειψη της συμμετοχής της Μ στα κεφάλαια της Θ**

Στις 20/12/03 η επιχείρηση Μ αγόρασε το 100% των μετοχών της επιχείρησης Θ. Ο λόγος για τον οποίο η Μ αγόρασε τις άνω μετοχές, είναι ότι ενδιαφέρεται να αποκτήσει τα οικόπεδα της Θ. Η αξία των οικοπέδων της Θ (μοναδικό περιουσιακό στοιχείο) στα λογιστικά της βιβλία στις 20/12/03 είναι 200€, ενώ η τρέχουσα αξία αυτών είναι 500€. Γι' αυτό η Μ κατέβαλλε 500€ για την αγορά των άνω μετοχών της Θ. Κατά την σύνταξη του πρώτου ενοποιημένου ισολογισμού της 31/12/04 θα καταχωρηθούν οι εξής λογιστικές εγγραφές:

1) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		Χ	Π
16.90	Χρεωσ. διαφορά ενοποίησης με Θ	300	
48.90	Συναλλαγές με την Θ	200	
18.00	Συμμετοχές σε συνδεδεμένες		500

2) Εγγραφή στα βιβλία της Θ

		Χ	Π
40.00	Καταβλημένο μετοχικό	200	

¹²⁷ Αληφαντή Γ., *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις* σελ.83

48.90	κεφ. Συναλλαγές με την Μ	200
-------	-----------------------------	-----

- Κατανομή της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης στα περιουσιακά στοιχεία της Θ

3) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		Χ	Π
48.90	Συναλλαγές με την Θ	300	
16.90	Χρεωσ. διαφορά ενοποίησης με Θ		300

4) Εγγραφή στα βιβλία της Θ

		Χ	Π
10.00	Γήπεδα-οικόπεδα	300	
48.90	Συναλλαγές με Μ		300

Το ίδιο συμβαίνει ακόμα και όταν μια επιχείρηση αποκτά την πλειοψηφία των μετοχών μιας άλλης, επειδή η τελευταία διαθέτει ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο. Η χρεωστική διαφορά ενοποίησης που προκύπτει κατά την πρώτη ενοποίηση, καταχωρείται στον λογαριασμό 16.01.03 «Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας – Μέθοδοι (know-how)».

Σε όλες τις επόμενες της πρώτης ενοποιήσεις, η μητρική επιχείρηση θα εμφανίσει την χρεωστική διάφορα ενοποίησης κατά τον ίδιο τρόπο που τον εμφάνισε κατά την πρώτη ενοποίηση. Εάν την χρεωστική διαφορά ενοποίησης την είχε εμφανίσει κατά την πρώτη ενοποίηση σε αύξηση της αξίας του γηπέδου ή του λογαριασμού «Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας» θα συνεχίζει να την εμφανίζει κατά τον ίδιο τρόπο και στις επόμενες ενοποιήσεις¹²⁸.

Με βάση τα παραπάνω ο όμιλος των επιχειρήσεων Μ και Θ θα καταρτίσει ως εξής τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της πρώτης χρήσης ενοποίησης (1/1/04-31/12/04):

ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 2004

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
Ενεργητικό		Μ	Παθητικό
Συμμετοχή στη			
Θ(100%)	500		Ίδια κεφαλ. 880
Λοιπά Ενεργητικά	<u>1000</u>		Υποχρεώσεις <u>620</u>
	1500		1500

		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
Ενεργητικό		Θ	Παθητικό
Γήπεδα	200		Ίδια κεφαλ. 220
Λοιπά Ενεργητικά	<u>30</u>		Υποχρεώσεις <u>10</u>
	230		230

¹²⁸ Αληφαντή Γ., *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*, σελ.90

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

	Μ	
Κύκλος εργασιών		4000
μείον: Κόστος εσόδων		<u>1000</u>
		3000
ΜΕΙΟΝ:		
Κόστος	3877	
μείον:έξοδα	<u>1000</u>	
	2877	
καθαρά αποτελέσματα(προ φόρων)	123	
μείον:φόρο εισοδήματος	<u>43</u>	
κέρδη προς διάθεση	80	

	Θ	
Κύκλος εργασιών		40
μείον: Κόστος εσόδων		<u>10</u>
		30
καθαρά αποτελέσματα(προ φόρων)	30	
μείον:φόρο εισοδήματος	<u>10</u>	
κέρδη προς διάθεση	20	

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ

	Χ	ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ	Π
		Μ	
Διαφορές ενοποίησης	300(1)		300(3)
Συμμετοχή στην Θ			500(1)
	300(3)		
	<u>200(1)</u>		
Ενδοετ.συναλλαγές με Θ			
	500		
	<u>800</u>		<u>800</u>

	Χ	ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ	Π
		Θ	
Γήπεδα	300(4)		
Ίδια κεφάλαια	200(2)		
			200(2)
			<u>300(4)</u>
ενδοετ.συναλλαγές με Μ			500
	<u>500</u>		<u>500</u>

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 2004

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

<u>Ενεργητικό</u>		<u>ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Μ+Θ</u>	<u>Παθητικό</u>	
Διαφορές ενοποίησης	-		Ίδια κεφαλ.Μ	880
Γήπεδα	500		Ίδια κεφαλ.Θ	20
Λοιπά Ενεργητικά	1030		Συν.Ίδ.κεφ.	900
			Υποχρεώσεις	630
		1530		1530

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ Μ+Θ

Κύκλος εργασιών
μείον: Κόστος εσόδων

3030

Κόστος
μείον:έξοδα

2877

καθαρά αποτελέσματα(προ
φόρων)

153

μείον:φόρο εισοδήματος

53

κέρδη προς διάθεση

100

Μείον:αναλογία μετόχων
μειοψηφίας

-

καθαρά αποτελέσματα ομίλου

100

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ

	<u>Ενοπ.κεφ.2003</u>	<u>Καθαρά ενοποιημένα αποτελέσματα</u>		<u>Ενοπ.κεφ.2004</u>
		<u>Ομίλου</u>	<u>τρίτων</u>	
Μητρική	800	80	-	880
Θυγατρική		20	-	20
Σύνολα	800	100	-	900

4.3.2. Μεταβολή στις επόμενες χρήσεις του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου (σχετικό παράδειγμα)

Μια από τις βασικές αρχές της ενοποίησης είναι ότι ο ενοποιημένος όμιλος θεωρείται ως ενιαία οικονομική μονάδα¹²⁹. Επομένως, οποιαδήποτε μεταβολή γίνει στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής, μετά την πρώτη ενοποίηση, αυτά θεωρούνται ότι έχουν αξία κτήσης, όχι τις αξίες που αναγράφονται στα λογιστικά βιβλία της θυγατρικής, αλλά τις αναπροσαρμοσμένες, κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης τρέχουσες αξίες τους.

Αν υποθέσουμε ότι το γήπεδο που αναφέρουμε στο παράδειγμα της προηγούμενης παραγράφου πουληθεί στην χρήση 2005 από την επιχείρηση Θ αντί 600€ σε εκτός ομίλου τρίτους, τότε στα λογιστικά βιβλία της Θ θα εμφανισθεί στη χρήση 2005 έκτακτο κέρδος 600-200=400€, ενώ στον ενοποιημένο ισολογισμό 31/12/05 το ίδιο

¹²⁹ Βλ.άρθρο 104, παρ.3, Ν.2190/1920

κέρδος περιορίζεται στο ποσό 600-500=100€, αφού ως αξία κτήσης για τον όμιλο θεωρείται η αναπροσαρμοσμένη, κατά την πρώτη ενοποίηση, τρέχουσα αξία αυτού 500€. Η διαφορά του αποτελέσματος από την άνω πώληση μεταξύ ετήσιων οικονομικών καταστάσεων 31/12/2004 και των αντίστοιχων ενοποιημένων 400-100=300€ εμφανίζεται στον λογαριασμό 42.91 «Αποτελέσματα εις νέον-Αναμορφώσεις ενοποίησης-Κλειομένης χρήσης»¹³⁰.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις 31/12/05 του ομίλου M+Θ και δεδομένου ότι δεν υπάρχουν άλλες ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ τους, θα συνταχθούν όπως φαίνονται στο παράρτημα II σελ.ΧV.

4.3.3. Μη κατανομή της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης και εμφάνιση σε ιδιαίτερο λογαριασμό (σχετικό παράδειγμα)

Στην περίπτωση που οι διαφορές που προκύπτουν από τον αρχικό συμψηφισμό δεν μπορούν να αναπροσαρμόσουν τα περιουσιακά στοιχεία της ενοποιούμενης θυγατρικής, τότε η χρεωστική διαφορά ενοποίησης εμφανίζεται στα λογιστικά βιβλία ενοποίησης της μητρικής στο λογαριασμό 16.90 «Διαφορές ενοποίησης».

Εάν ενοποιούνται περισσότερες από μια θυγατρικές και η συμψηφιστική διαφορά ενοποίησης είναι τελικά χρεωστική και παραμένει στο λογαριασμό 16.90, θα πρέπει να υποστεί απόσβεση είτε εφάπαξ είτε τμηματικά σε ισόποσες δόσεις που δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα πέντε έτη. Όμως, ο Ν. 2190/1920 άρθρο 103 επιτρέπει την εμφάνιση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης σε μείωση των αποθεματικών της μητρικής, οπότε σ' αυτή την περίπτωση δε διενεργείται απόσβεση. Γι' αυτό κατά την ενοποίηση, στα λογιστικά βιβλία της μητρικής θα καταχωρηθεί η λογιστική εγγραφή μεταφοράς της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης, που εμφανίζεται στο λογαριασμό 16.90, σε μείωση των αποθεματικών, οπότε στην περίπτωση αυτή θα καταχωρηθεί στην χρέωση του λογαριασμού 41.91 «Αποθεματικά-Διαφορές ενοποίησης»¹³¹.

Παράδειγμα:

Ο όμιλος των επιχειρήσεων Μ, Θ1 και Θ2 ενοποιήθηκε για πρώτη φορά στις 31/12/04 (πρώτη χρήση ενοποίησης 1/1/04-31/12/04). Η μητρική επιχείρηση Μ συμμετέχει από το έτος 2003 κατά 100% στα κεφάλαια των θυγατρικών επιχειρήσεων Θ1 και Θ2 με αξίες κτήσης των συμμετοχών 200€ και 250€ αντίστοιχα. Η απόσβεση των συμμετοχών της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της 1/1/04 των θυγατρικών Θ1 180€ και Θ2 255€ έγινε με τις εξής λογιστικές εγγραφές:

- **Απόσβεση της συμμετοχής της Μ στα κεφάλαια της Θ1**

1) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		Χ	Π
16.90	Χρεωσ. διαφορά ενοποίησης με Θ1	20	
48.90	Συναλλαγές με την Θ1	180	
18.00	Συμμετοχές σε συνδεδεμένες		200

2) Εγγραφή στα βιβλία της Θ1

¹³⁰ Συμψηφισμός λογιστικών ζημιών με την υπεραξία του Ν.2065/1992, *Λογιστής* 1997, σελ.688

¹³¹ Αληφαντής Γ., Διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών Α.Ε., *Λογιστής* 2000.

		X	Π
40.00	Καταβλημένο μετοχικό κεφ.	180	
48.90	Συναλλαγές με την Μ		180

- *Απάλειψη της συμμετοχής της Μ στα κεφάλαια της Θ2*

1) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		X	Π
16.90	Πιστωτική διαφορά ενοποίησης με Θ2		5
48.90	Συναλλαγές με την Θ2	255	
18.00	Συμμετοχές σε συνδεδεμένες		250

2) Εγγραφή στα βιβλία της Θ2

		X	Π
40.00	Καταβλημένο μετοχικό κεφ.	255	
48.90	Συναλλαγές με την Μ		255

Από τις άνω εγγραφές προκύπτει ότι η απάλειψη των συμμετοχών της μητρικής Μ στις θυγατρικές Θ1 και Θ2 δημιουργεί τελική χρεωστική διαφορά ενοποίησης $20-5=15\text{€}$. Η χρεωστική διαφορά μπορεί να παραμείνει στο λογαριασμό 16.90 οπότε θα αποσβεσθεί είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα σε περισσότερες χρήσεις οι οποίες δε μπορούν να υπερβούν τα πέντε έτη. Μπορεί όμως και να μεταφερθεί στην χρέωση του λογαριασμού 41.91 «Αποθεματικά-Διαφορές ενοποίησης».

4.3.4. Απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης.

Οι χρεωστικές διαφορές ενοποίησης που καταχωρούνται στον λογαριασμό 16.90 «Διαφορές ενοποίησης¹³²» αποσβένονται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά σε ισόποσες δόσεις που δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα πέντε έτη¹³³. Για τον υπολογισμό των άνω αποσβέσεων καταχωρείται στα λογιστικά βιβλία της μητρικής η εξής εγγραφή:

	X	Π
85. Αποσβέσεις παγίων μη ενσωματούμενες στο λειτουργικό κόστος		
85.05. Αποσβέσεις ασώματων ακινητοποιήσεων και εξόδ. πολυετούς απόσβεσης		
85.05.90. Απόσβεση χρεωστικών διαφορών ενοποίησης	.....	
16. Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης		
16.99. Αποσβεσμένες ασώματες ακινητοποιήσεις και έξ. πολυετούς απόσβεσης		
16.99.90. Αποσβεσμένη χρεωστική διαφορά ενοποίησης		.....

Στην συνέχεια το αρνητικό αποτέλεσμα ενοποίησης μεταφέρεται στο λογαριασμό 42.91 «αναμορφώσεις ενοποίησης-Κλεισμένης χρήσης».

¹³² Αισιόπουλος Κ. *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*.

¹³³ Βλ. Άρθρο 103, παρ.3 περ.α, Ν.2190/1920.

Στην περίπτωση που η μητρική επιχείρηση στις επόμενες της πρώτης ενοποίησης χρήσεις πουλήσει το σύνολο ή μέρος των άνω συμμετοχών, θα πρέπει να αντιλογήσει τις άνω αποσβέσεις με τις οποίες είχε επιβαρύνει τα αποτελέσματα ενοποίησης είτε της πρώτης χρήσης ενοποίησης είτε των πέντε πρώτων χρήσεων ενοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα, ο λογαριασμός 42.92 «Αποτελέσματα εις νέον- Προηγούμενων χρήσεων» περιλαμβάνει και το ποσό των αποσβέσεων της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης, που προέκυψε από την απάλειψη της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής.

Όταν επομένως, η μητρική επιχείρηση πουλήσει το σύνολο ή μέρος των μετοχών ή μεριδίων της θυγατρικής επιχείρησης σε τρίτους μετόχους ή εταίρους εκτός ομίλου με αποτέλεσμα οι παραπάνω επιχειρήσεις να μη συνιστούν μεταξύ τους συνδεδεμένες επιχειρήσεις, και ως εκ τούτου να μη συμπεριλαμβάνεται η άνω θυγατρική στην ενοποίηση, τότε πρέπει να παύσει να εμφανίζεται στο λογαριασμό 42.92 «Αποτελέσματα εις νέον- Προηγούμενων χρήσεων» το ποσό των αποσβέσεων της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης που είχε προκύψει κατά την ενοποίηση της θυγατρικής αυτής.

Γι' αυτό, κατά την ενοποίηση, το ποσό των αποσβέσεων αυτών θα πρέπει να μεταφερθεί από τον λογαριασμό 42.92 «Αποτελέσματα εις νέον- Προηγούμενων χρήσεων» στο λογαριασμό «Απόσβεση χρεωστικών διαφορών ενοποίησης».

4.3.5. Κατανομή πιστωτικής διαφοράς ενοποίησης στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής.

Στην περίπτωση που η αξία κτήσης της συμμετοχής είναι μικρότερη της αντίστοιχης λογιστικής αξίας, η επί ελάτων πιστωτική διαφορά μπορεί να οφείλεται σε υποτίμηση στοιχείου του ενεργητικού ή υπερτίμηση στοιχείου του παθητικού¹³⁴.

Στην λογιστική της ενοποίησης εκείνο που ερευνάται είναι αν η υποτίμηση του ενεργητικού ή υπερτίμηση του παθητικού στοιχείου ήταν γνωστή στην μητρική επιχείρηση κατά τον χρόνο που αγόρασε τις μετοχές ή τα εταιρικά μερίδια της θυγατρικής. Γιατί αν οι διαφορές αυτές δεν υπήρχαν κατά τον χρόνο της απόκτησης των συμμετοχών, αλλά δημιουργήθηκαν μεταγενέστερα, τότε η πιστωτική διαφορά της πρώτης ενοποίησης χρησιμοποιείται για να αναπροσαρμοστούν ανάλογα τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής ώστε οι λογιστικές αξίες αυτών να προσαρμοσθούν στις τρέχουσες αξίες τους κατά την ημερομηνία της πρώτης ενοποίησης, σύμφωνα με την μέθοδο αγοράς του άρθρου 103 του Ν.2190/1920.

Αν υποθέσουμε ότι κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης π.χ.2004 περιλαμβάνεται στα βιβλία της θυγατρικής ένας επισφαλής πελάτης, ο οποίος κατά το χρόνο απόκτησης των συμμετοχών της θυγατρικής από την μητρική π.χ.2002 ήταν βεβαίως είσπραξης, και για τον οποίο η θυγατρική επιχείρηση δεν έχει σχηματίσει στα λογιστικά της βιβλία σχετική πρόβλεψη, τότε στον ενοποιημένο ισολογισμό η πιστωτική διαφορά ενοποίησης θα εμφανισθεί στον λογαριασμό 44.11 «Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες»

Αν όμως κατά τον χρόνο απόκτησεως των συμμετοχών από την μητρική ήταν γνωστή¹³⁵ η υποτίμηση του ενεργητικού στοιχείου ή υπερτίμηση του παθητικού στοιχείου της θυγατρικής, και για το λόγο αυτό η μητρική μείωσε το αντίτιμο απόκτησεως των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων της θυγατρικής, τότε θεωρείται

¹³⁴ Ενοποίηση μικτού ομίλου επιχειρήσεων, Αληφαντή Στ.Γ., *Λογιστής* 2000, σελ.176

¹³⁵ Αληφαντής Γ., Η λογιστική του αποτελέσματος από πώληση θυγατρικής επιχείρησης, *Λογιστής* 2001.

ότι την πρόβλεψη για την ενδεχόμενη απώλεια κεφαλαίου από τις άνω διαφορές τη σχημάτισε η μητρική επιχείρηση με την μείωση του τιμήματος αγοράς ως εξής:

Πραγματική αξία μετοχών ή εταιρικών μεριδίων θυγατρικής

κατά τον χρόνο αγοράς από την μητρική

100€

μείον: *Πρόβλεψη για ενδεχόμενη απώλεια κεφαλαίου θυγατρικής*

20€

Αξία κτήσης μετοχών ή εταιρικών μεριδίων

80€

Η επιχείρηση Μ απέκτησε το έτος 2000 το 100% των μετοχών της επιχείρησης Θ αντί 400€. Ο όμιλος των επιχειρήσεων Μ+Θ ενοποιήθηκε για πρώτη φορά το έτος 2004. Τα ίδια κεφάλαια της Θ την 1/1/2004 ήταν 500€. Κατά την προσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων της Θ στις τρέχουσες τιμές αυτών 1/1/2004 διαπιστώθηκε ότι μεταξύ των πελατών της θυγατρικής Θ υπήρχε ένας επισφαλής πελάτης με υπόλοιπο 1/1/2004 100€ για τον οποίο η επιχείρηση Θ δεν είχε σχηματίσει στα λογιστικά βιβλία της σχετική πρόβλεψη. Γι' αυτό την πιστωτική διαφορά 100€ που προέκυψε κατά την πρώτη ενοποίηση την χρησιμοποίησε για τον σχηματισμό της παραπάνω πρόβλεψης¹³⁶. Επειδή ο ενοποιημένος όμιλος θεωρείται ως ενιαία οικονομική μονάδα¹³⁷ οποιαδήποτε μεταβολή γίνει στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής μετά την πρώτη ενοποίηση, αυτά μεταβάλλονται εντός του ενοποιημένου ομίλου με αξία κτήσης τις αναπροσαρμοσμένες κατά την πρώτη ενοποίηση αξίες τους.

Εάν υποθέσουμε ότι την επόμενη χρήση 2005 ο άνω επισφαλής πελάτης διαγραφεί ως ανεπίδεκτος είσπραξης από τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης Θ, τότε τα αποτελέσματα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της Θ θα επιβαρύνουν με το ποσό 100€ ζημιά λόγω της άνω διαγραφής. Αντιθέτως, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του ομίλου των επιχειρήσεων Μ+Θ στις 31/12/2005 δε θα εμφανίσουν την παραπάνω ζημιά, αφού ο όμιλος στην προηγούμενη ενοποίηση (χρήση 2004) είχε σχηματίσει σχετική πρόβλεψη. Η διαφορά του αποτελέσματος από την άνω διαγραφή μεταξύ ετήσιων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων 31/12/2005 100€, εμφανίζεται στο λογαριασμό 42.91 «Αποτελέσματα εις νέον-Αναμορφώσεις ενοποίησης-κλειομένης χρήσης».

Οι σπουδαιότεροι πάντως λόγοι που δημιουργούν πιστωτική διαφορά ενοποίησης κατά την πρώτη ενοποίηση είναι οι εξής:

1. η μητρική αγόρασε τις μετοχές ή τα εταιρικά μερίδια της θυγατρικής σε ευκαιριακή τιμή μικρότερη των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής.

Σ' αυτή την περίπτωση η πιστωτική διαφορά αντικατοπτρίζει το κέρδος από την αγορά αυτή. Το κέρδος θεωρείται ότι κτάται από την μητρική επιχείρηση, όχι κατά τον χρόνο της άνω αγοράς, αλλά κατά τον χρόνο πώλησης των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων θυγατρικής σε εκτός ομίλου τρίτους οπότε τότε μεταφέρεται στα αποτελέσματα χρήσης.

2. η μητρική κατά τον χρόνο αγοράς των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων μείωσε το τίμημα αγοράς σε ποσό μικρότερο των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής, επειδή πρόβλεψε είτε μελλοντικά δυσμενή αποτελέσματα χρήσης της θυγατρικής, είτε μελλοντικές δαπάνες για τις οποίες η θυγατρική δεν είχε σχηματίσει πρόβλεψη. Με την μείωση του τιμήματος αγοράς θεωρείται ότι την πρόβλεψη τη σχηματίζει η μητρική επιχείρηση με αποτέλεσμα η πιστωτική διαφορά ενοποίησης να αντικρίζει την πρόβλεψη αυτή. Όταν στο μέλλον συμβούν τα γεγονότα για τα οποία μειώθηκε

¹³⁶ Το παραπάνω παράδειγμα αναλύεται στο παράρτημα ΙΙ σελ.ΧVII

¹³⁷ Βλ. Άρθρο 104, παρ.3, Ν2190/1920

το τίμημα της αγοράς, τότε μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα της μητρικής ανάλογο ποσό πιστωτικής διαφοράς.

3. η θυγατρική κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης δεν έχει σχηματίσει προβλέψεις λόγω υποτίμησης στοιχείων ενεργητικού ή υπερτίμησης στοιχείων παθητικού και γι' αυτό τα ίδια κεφάλαια εμφανίζονται μεγαλύτερα της αξίας κτήσης της συμμετοχής.

Η πιστωτική διαφορά ενοποίησης αντικρίζει τη μη σχηματισθείσα πρόβλεψη από την θυγατρική λόγω υποτιμήσεως στοιχείου ενεργητικού ή υπερτιμήσεως στοιχείου του παθητικού. Ως εκ τούτου, η πιστωτική διαφορά χρησιμοποιείται για τον σχηματισμό κατά την ενοποίηση ανάλογης πρόβλεψης. Όταν συμβούν στο μέλλον τα γεγονότα για τα οποία σχηματίστηκε η άνω πρόβλεψη τότε μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα της θυγατρικής επιχείρησης ανάλογο ποσό της πρόβλεψης αυτής.

4.4. Η Ενοποίηση των Ιδίων Κεφαλαίων υποθυγατρικής

Η ενοποίηση των ιδίων κεφαλαίων υποθυγατρικής¹³⁸ (θυγατρικής της θυγατρικής) παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω των ιδιορρυθμιών του.

Όταν έχουμε να ενοποιήσουμε τον ισολογισμό μιας μητρικής με τους ισολογισμούς μιας θυγατρικής και μιας υποθυγατρικής μπορούμε να ενεργήσουμε κατά δυο τρόπους¹³⁹:

- Ταυτόχρονη ή άμεση ενοποίηση και των τριών ισολογισμών αφού προηγουμένως έχουμε υπολογίσει όλες τις διαφορές ενοποιήσεως και τα δικαιώματα μειοψηφίας.
- Κλιμακωτή ή έμμεση ενοποίηση, κατά την οποία ενοποιούμε πρώτα τους ισολογισμούς της θυγατρικής και της υποθυγατρικής και στην συνέχεια τον ενοποιημένο αυτό ισολογισμό με τον ισολογισμό της μητρικής. Είναι ευνόητο ότι ακολουθείται και η αντίστροφη διαδρομή, συνθηθέστερο όμως είναι να αρχίζουμε από τις κατώτερες βαθμίδες.

Καθένας από τους δυο τρόπους μπορεί να συνδυασθεί με τις δυο μεθόδους ενοποιήσεως, ολική ή αναλογική, ώστε τελικά, από τον συνδυασμό αυτό να έχουμε τα εξής σχήματα:

- Ταυτόχρονη ολική ενοποίηση
- Ταυτόχρονη αναλογική ενοποίηση

και

- Κλιμακωτή ολική ενοποίηση
- Κλιμακωτή αναλογική ενοποίηση

Παράδειγμα

Η Α.Ε. Α (μητρική) μετέχει στο κεφάλαιο της Β κατά 75% και αυτή στο κεφάλαιο της Γ κατά 60%. Οι ισολογισμοί τους που πρόκειται να ενοποιηθούν, έχουν ως εξής:

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		Παθητικό
	Α		
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	820.000,00	Μετοχ.κεφάλαιο	450.000,00
Συμμετοχή στην Β	180.000,00	Υποχρεώσεις	550.000,00

¹³⁸ Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ*, σελ.435

¹³⁹ Β.Ν.Σαρσέντη, Α.Σπ. Παπαναστασίου, «Λογιστική Εταιριών», Εκδόσεις Σταμούλης, Γ' Έκδοση, Αθήνα 2000.

	1.000.000,00	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		1.000.000,00
Ενεργητικό		B	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	235.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	200.000,00
Συμμετοχή στην Γ	65.000,00		Υποχρεώσεις	100.000,00
	300.000,00	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		300.000,00
Ενεργητικό		Γ	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	180.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	100.000,00
			Υποχρεώσεις	80.000,00
	180.000,00			180.000,00

Ταυτόχρονη ολική ενοποίηση

Υπολογίζουμε πρώτα τις διαφορές ενοποίησης και τα δικαιώματα μειοψηφίας. Ως προς τις εταιρίες Α και Β δεν προκύπτει δυσκολία. Συνεπώς όπως αναλύσαμε παραπάνω θα έχουμε:

Συμμετοχή της Α στο

κεφάλαιο της Β:

200.000 x 75% 150.000

Αποτίμηση της συμμετοχής

όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό

της Α: 180.000

Χρεωστική διαφορά ενοποίησης 30.000

Δικαιώματα μειοψηφίας της Β:

200.000-150.000 50.000

Ως προς τις εταιρίες Α και Γ όμως παρουσιάζονται κάποιες ιδιοτυπίες λόγω της παρεμβολής της Β και θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα ποσοστά οικονομικού ενδιαφέροντος¹⁴⁰ της Α, τα οποία ως προς την εταιρία Β είναι 75% και ως προς την εταιρία Γ είναι 45%. Η διαφορά ενοποίησης θα υπολογισθεί λοιπόν ως διαφορά οικονομικών ενδιαφερόντων της Α:

- επί του Μ.Κ. της Γ 100.000 x 0,45= 45.000
- επί της εμφανιζόμενης στον
ισολογισμό της Β συμμετοχής στην Γ 65.000 x 0,75= 48.750

Χρεωστική διαφορά ενοποίησης 3.750

¹⁴⁰ Βλ. Β. Ν. Σαρσέντη, Α. Σ. Παπαναστασάτου, *Λογιστική εταιριών*:

«Ποσοστό οικονομικού ενδιαφέροντος, είναι το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων μιας θυγατρικής ή γενικότερα, ελεγχόμενης εταιρίας του ομίλου, το οποίο αναλογεί στους μετόχους της ιθύνουσας (μητρικής) εταιρίας».

Αν τώρα περάσουμε στον υπολογισμό των δικαιωμάτων μειοψηφίας της Γ, θα ήταν σφάλμα να θεωρήσουμε ότι ισούται με τη διαφορά:

$$(Μ.Κ. Γ)- (οικονομικό ενδιαφέρον της Α επί αυτού)=100.000- 45.000= 55.000$$

Από την παραπάνω διαφορά θα πρέπει να αφαιρεθεί το τμήμα εκείνο που, περιλαμβανόμενο στην αξία με την οποία εμφανίζεται η συμμετοχή της Β στην Γ, δηλαδή 65.000, χρηματοδοτήθηκε από τους εξωτερικούς μετόχους της Β και το οποίο είναι 25%, δηλαδή το συμπλήρωμα του οικονομικού ενδιαφέροντος της Α επί της Β (επειδή η Α κατέχει το 75% της Β, οι εξωτερικοί μέτοχοι της Β κατέχουν το υπόλοιπο 25%). Τα επί της Γ ασκούμενα δικαιώματα μειοψηφίας είναι λοιπόν:

$$55.00-(65.000 \times 0,25)= 55.000-16.250= 38.750$$

Έπειτα από αυτά, ο ενοποιημένος ισολογισμός καταρτίζεται ως εξής:

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α+Β+Γ	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία				
Ενεργητικού	1.235.000,00		Μετοχικό κεφάλαιο Α	450.000,00
Διαφορές ενοποίησης:			Δικαιώματα μειοψηφίας	
Μεταξύ Α και Β	30.000,00		Μειοψηφία της Β	50.000,00
Μεταξύ Α και Γ	<u>3.750,00</u>		Μειοψηφία της Γ	38.750,00
			Υ υποχρεώσεις	<u>730.000,00</u>
		1.268.750,00		1.268.750,00

Κλιμακωτή ολική ενοποίηση

Σε πρώτη φάση θα ενοποιηθούν οι ισολογισμοί των Β και Γ. Τα δικαιώματα μειοψηφίας των μετόχων της Γ είναι $100.000 \times 40\%=40.000$, ενώ τα υπόλοιπα κεφάλαια της Γ $100.000 \times 0,60=60.000$ είναι τα ελεγχόμενα από την Β.

Η αξία συμμετοχής της Β στην Γ εμφανίζεται στον ισολογισμό της Β για ποσό 65.000. επομένως καταρχήν ως διαφορά ενοποίησης θα μπορούσε να εκληφθεί η διαφορά $65.000-60.000=5.000$ (χρεωστική). Επειδή όμως τα κεφάλαια της Β ελέγχονται κατά 75% από την Α και κατά 25% από τους μετόχους της μειοψηφίας της Β, στον όμιλο ανήκουν ως διαφορά ενοποίησης $5.000 \times 75\%=3.750$, ενώ το υπόλοιπο τμήμα $5.000 \times 25\%= 1.250$ επηρεάζει τα δικαιώματα μειοψηφίας των οποίων αποτελεί κονδύλι συμπληρωματικό ή αντίθετο, ανάλογα αν είναι πιστωτικό ή χρεωστικό. Θα έχουμε λοιπόν:

$$\text{Διαφορά ενοποίησης} \quad 5.000-1.250=3.750$$

$$\text{Δικαιώματα μειοψηφίας} \quad 40.000-1.250= 38.750$$

Ο ενοποιημένος ισολογισμός θυγατρικής-υποθυγατρικής θα είναι:

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β+Γ	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία				
Ενεργητικού	415.000,00		Μετοχικό κεφάλαιο Α	200.000,00
Διαφορά ενοποίησης	<u>3.750,00</u>		Δικαιώματα μειοψηφίας	38.750,00
			Υποχρεώσεις	<u>180.000,00</u>
		418.750,00		418.750,00

Το επόμενο στάδιο είναι η ενοποίηση του ισολογισμού της Α με τον ενοποιημένο Β+Γ. Η ενοποίηση αυτή δεν παρουσιάζει καμία δυσκολία. Έχουμε κατά τα γνωστά:

$$\text{Διαφορά ενοποίησης:} \quad 180.000-200.000 \times 75\%= 30.000$$

$$\text{Δικαιώματα μειοψηφίας:} \quad 200.000-150.000 = 50.000$$

Η ενοποίηση οδηγεί στον τελικό ενοποιημένο ισολογισμό Α+Β+Γ, ταυτόσημο με αυτόν που έχει προκύψει κατά την ταυτόχρονη ενοποίηση, όπως ήταν αναμενόμενο.

Ταυτόχρονη αναλογική ενοποίηση

Μετατρέπουμε τους ισολογισμούς των Β και Γ σε αναλογικούς ισολογισμούς πολλαπλασιάζοντας όλα τα κονδύλια τους επί τα ποσοστά οικονομικού ενδιαφέροντος της Α. Θα έχουμε:

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β(75%)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	176.250,00		Μετοχ.κεφάλαιο	150.000,00
Συμμετοχή στην Γ	48.750,00		Υποχρεώσεις	75.000,00
	<u>225.000,00</u>			<u>225.000,00</u>

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Γ	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	81.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	45.000,00
	<u>81.000,00</u>		Υποχρεώσεις	36.000,00
				<u>81.000,00</u>

Από τα αντίστοιχα στοιχεία των ισολογισμών Α, Β/75% και Γ/45% προκύπτουν οι ακόλουθες διαφορές ενοποίησης:

- Διαφορά ενοποίησης Α και Β/75%:

Συμμετοχή Α στην Β- Μ.Κ.Β/75%= 180.000-150.000=30.000

- Διαφορά ενοποίησης Β/75% και Γ/45%:

Συμμετοχή Β στην Γ-Μ.Κ. Γ/45%= 48.750-45.000=3.750

Ο αναλογικά ενοποιημένος ισολογισμός θα είναι:

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α+Β+Γ (ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία Ενεργητικού	1.077.250,00		Μετοχ.κεφάλαιο	450.000,00
Διαφορές ενοποίησης: Μεταξύ Α και Β	30.000,00		Υποχρεώσεις	661.000,00
Μεταξύ Α και Γ	<u>3.750,00</u>			<u>1.111.000,00</u>
	1.111.000,00			

Κλιμακωτή αναλογική ενοποίηση¹⁴¹

Μετατρέπουμε τον αρχικό ισολογισμό της Γ σε αναλογικό ισολογισμό σύμφωνα με το ποσοστό οικονομικού ενδιαφέροντος της Β(60%) και έχουμε:

Ενεργητικό		ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Γ/60%	Παθητικό	
------------	--	---------------------------------	----------	--

¹⁴¹ Β. Ν. Σαρσέντη, Α. Σ. Παπαναστασάτου, *Λογιστική εταιριών*

Διάφορα στοιχεία Ενεργητικού	108.000,00	Μετοχικό κεφάλαιο Α Υποχρεώσεις	60.000,00 48.000,00
	<hr/> 108.000,00		<hr/> 108.000,00

Στην συνέχεια ενοποιούμε τον αρχικό ισολογισμό της Β με τον ισολογισμό της Γ/60% και προκύπτει ο ακόλουθος μερικώς ενοποιημένος ισολογισμός:

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ B+Γ/60%	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία Ενεργητικού	343.000,00	Μετοχικό κεφάλαιο Α	200.000,00
Διαφορά ενοποίησης	5.000,00	Υποχρεώσεις	148.000,00
	<hr/> 348.000,00		<hr/> 348.000,00

Τον πρώτο μερικό ενοποιημένο ισολογισμό μετατρέπουμε σε αναλογικό, με το ποσοστό οικονομικού ενδιαφέροντος της Α(75%):

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ [(B+Γ)/60%]75%	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία Ενεργητικού	257.250,00	Μετοχικό κεφάλαιο Α	150.000,00
Διαφορά ενοποίησης	3.750,00	Υποχρεώσεις	111.000,00
	<hr/> 261.000,00		<hr/> 261.000,00

Κατά το τελευταίο στάδιο ενοποιούμε τον παρακάτω ισολογισμό με τον ισολογισμό της Α και καταλήγουμε σε ισολογισμό ταυτόσημο με τον ενοποιημένο ισολογισμό της ταυτόχρονης αναλογικής αναλογικής ενοποίησης.

4.4.1. Η ενοποίηση ιδίων κεφαλαίων κατά τις μεταγενέστερες χρήσεις

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η ενοποίηση των ιδίων κεφαλαίων της ελεγχόμενης εταιρίας, πραγματοποιείται μόνο κατά την αρχική ενσωμάτωση μιας εταιρίας στον όμιλο. Κατά την επικρατέστερη αντίληψη, η διαφορά ενοποίησης η οποία προκύπτει πρέπει να παραμείνει αμετάβλητη, εκτός αν υπάρξουν ουσιαστικές μεταβολές στο μετοχικό κεφάλαιο της ελεγχόμενης λόγω έκδοσης νέων μετοχών ή μεταβολή στο ποσοστό συμμετοχής της ελέγχουσας.

Στο παρακάτω παράδειγμα, θα δούμε την περίπτωση μεταβολής των ιδίων κεφαλαίων της ελεγχόμενης που οφείλεται στα αποτελέσματα της και εκδηλώνεται ως αύξηση των αποθεματικών ή στα αποτελέσματα εις νέο προς τα οποία εξομοιώνονται και τα πιστωθέντα αλλά μη καταβληθέντα διανεμόμενα κέρδη (μερίσματα, αμοιβές Δ.Σ., συμμετοχή εργαζομένων κλπ.)

Παράδειγμα

Οι εταιρίες Α και Β ενοποίησαν για πρώτη φορά τους ισολογισμούς τους στις 31/12/04, ημέρα κατά την οποία η Α απέκτησε το 60% των μετοχών της Β. Οι ισολογισμοί που ενοποιήθηκαν είχαν ως εξής:

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α (2003)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	800.000,00	Μετοχ.κεφαλ.	300.000,00

Συμμετοχή στη Β	200.000,00	Αποθεματικά	150.000,00
	<hr/>	Υποχρεώσεις	<hr/> 550.000,00
	1.000.000,00		<hr/> <hr/> 1.000.000,00

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β (2003)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	700.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	200.000,00
	<hr/>		Αποθεματικά	100.000,00
	700.000,00		Υποχρεώσεις	<hr/> 400.000,00
				<hr/> <hr/> 700.000,00

Ο ενοποιημένος ισολογισμός Α+Β θα καταρτισθεί κατά τα γνωστά:
 Διαφορά ενοποίησης: $200.000 - (200.000 + 100.000) \times 60\% = 20.000$
 Δικαιώματα μειοψηφίας: $300.000 \times 40\% = 120.000$

Ενεργητικό		ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α+Β (2003)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	1.500.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	300.000,00
Διαφορά ενοποίησης	20.000,00		Αποθεματικά	150.000,00
			Δικαιώματα μειοψηφίας	120.000,00
			Υποχρεώσεις	<hr/> 950.000,00
	1.520.000,00			<hr/> <hr/> 1.520.000,00

Ένα έτος αργότερα στις 31/12/200, οι ισολογισμοί των Α και Β παρουσιάζονται ως εξής:

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α (2004)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	900.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	300.000,00
Συμμετοχή στη Β	200.000,00		Αποθεματικά	320.000,00
	<hr/>		Υποχρεώσεις	<hr/> 480.000,00
	1.100.000,00			<hr/> <hr/> 1.100.000,00

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β (2004)	Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	800.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	200.000,00
	<hr/>		Αποθεματικά	180.000,00
	800.000,00		Υποχρεώσεις	<hr/> 420.000,00
				<hr/> <hr/> 800.000,00

Η ενοποίηση των κεφαλαίων θα γίνει ως εξής:

Αρχικό Μ.Κ. της Α	300.000
Αρχικά αποθεματικά της Α	150.000
Κέρδη της Α (διαφορά αποθεματικών)	170.000

Κέρδη της Β(διαφορά αποθεματικών)	80.000
Δικαιώματα μειοψηφίας	<u>120.000</u>
	820.000

Από τα κέρδη της Β, από τα οποία:	
αναλογούν στην συμμετοχή της Α το 60%	48.000
αναλογούν στην μειοψηφία το 40%	<u>32.000</u>
	80.000

		ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α+Β (2004)			
Ενεργητικό				Παθητικό	
Διάφορα στοιχεία ενεργητικού	1.700.000,00			Μετοχ.κεφαλ.	300.000,00
Διαφορά ενοποίησης	20.000,00			Αποθεματικά	150.000,00
				Κέρδη Α	170.000,00
				Κέρδη Β, αναλογία της Α	48.000,00
				Δικαιώματα μειοψηφίας	152.000,00
				Υποχρεώσεις	900.000,00
	<u>1.720.000,00</u>				<u>1.720.000,00</u>

4.5. Η απαλοιφή των αμοιβαίων απαιτήσεων και υποχρεώσεων

Όταν μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου υπάρχουν αμοιβαίες απαιτήσεις και υποχρεώσεις, επιβάλλεται ο αλληλοσυμψηφισμός τους, ώστε να μην εμφανίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό¹⁴². Αυτό γίνεται επειδή η ύπαρξη τους θεωρείται εσωτερική υπόθεση του ομίλου. Οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις αυτές έχουν σημασία όταν εξετάζεται μεμονωμένα η κάθε επιχείρηση του ομίλου, χάνουν όμως κάθε νόημα όταν εξετάζεται ο όμιλος στο σύνολο του ως αυτοτελής οικονομική οντότητα. Στο παράδειγμα που ακολουθεί υποθέτουμε ότι η εταιρία Κ, η οποία μετέχει κατά ποσοστό 60% στη Λ, περιλαμβάνει στις απαιτήσεις της και ποσό 3.000€ το οποίο έχει δανείσει στην Λ. Όπως είναι φυσικό, το ποσό αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται μεταξύ των υποχρεώσεων της Λ.

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Κ		Παθητικό	
Πάγια	15.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	18.000,00
Συμμετοχή στη Β	5.000,00		Αποθεματικά	4.000,00
Αποθέματα	6.000,00		Υποχρεώσεις	15.000,00
Απαιτήσεις	9.000,00			
Διαθέσιμα	2.000,00			
	<u>37.000,00</u>			<u>37.000,00</u>

Ενεργητικό	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Λ		Παθητικό	
Πάγια	7.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	9.000,00
Αποθέματα	5.000,00		Αποθεματικά	3.000,00
Απαιτήσεις	4.000,00		Υποχρεώσεις	7.000,00
Διαθέσιμα	1.000,00			
Ζημία εις νέο	2.000,00			
	<u>19.000,00</u>			<u>19.000,00</u>

¹⁴² Β. Ν. Σαρσέντη, Α. Σ. Παπαναστασάτου, *Λογιστική εταιριών*

Από τους ισολογισμούς αυτούς προκύπτουν:

- Διαφορά ενοποίησης
(Συμμετοχή στη Λ) - (Κ.Θ. της Λ) x 60% =
= 5.000 - (9.000 + 3.000 - 2.000) x 60% = 5.000 - 6.000 = -1.000 (πιστωτική διαφορά)

- Δικαιώματα μειοψηφίας:
(Κ.Θ. της Λ) x 40% = (9.000 + 3.000 - 2.000) x 40% = 4.000

- Οι απαιτήσεις της Κ θα ληφθούν με ποσό:
9.000 - 3.000 = 6.000

- Οι απαιτήσεις της Λ θα ληφθούν με ποσό :
7.000 - 3.000 = 4.000

Ο ενοποιημένος ισολογισμός θα καταρτισθεί ως εξής:

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
Ενεργητικό		Κ+Λ	Παθητικό	
Πάγια	22.000,00		Μετοχ.κεφαλ.	18.000,00
Αποθέματα	11.000,00		Αποθεματικά	4.000,00
Απαιτήσεις	10.000,00		Διαφορά ενοποίησης	1.000,00
Διαθέσιμα	3.000,00		Δικαιώματα μειοψηφίας	4.000,00
			Υποχρεώσεις	19.000,00
	<hr/>			<hr/>
	46.000,00			46.000,00

4.6. Η ενοποίηση των λογαριασμών αποτελεσμάτων χρήσης

Με την ενοποίηση των λογαριασμών αποτελεσμάτων χρήσης επιδιώκεται ο προσδιορισμός του συνολικού αποτελέσματος το οποίο αναλογεί στους μετόχους της μητρικής και το οποίο είναι διάφορο από το συνολικό αποτέλεσμα των ενοποιούμενων λογαριασμών, όταν εφαρμόζεται η μέθοδος της ολικής ενοποίησης, οπότε περιέχει και το αποτέλεσμα που αναλογεί στους μετόχους της μειοψηφίας των ελεγχόμενων επιχειρήσεων.

Η διαδικασία κατάρτισης του Ενοποιημένου Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης (Ε.Λ.Α) ακολουθεί ανάλογα στάδια με εκείνα της ενοποίησης των ισολογισμών. Τα κονδύλια του Ε.Λ.Α. προκύπτουν κατ' αρχήν με το να συναθροισθούν τα ομοειδή κονδύλια των επιμέρους λογαριασμών του ομίλου και να αλληλοσυμψηφισθούν ποσά που εμφανίζονται ταυτόχρονα ως ενδοεταιρικές δοσοληψίες που διαμορφώνουν αποτέλεσμα στις επιμέρους επιχειρήσεις του ομίλου ή που αποτελούν έσοδο μιας επιχείρησης και έξοδο μιας άλλης.

Η ενοποίηση μπορεί να γίνει είτε με την ολική είτε με την αναλογική μέθοδο. Στην πρώτη περίπτωση, ο Ε.Λ.Α θα προσδιορίσει το συνολικό αποτέλεσμα του ομίλου, το οποίο θα χρειαστεί να διαχωρίσουμε σε αποτέλεσμα που αναλογεί στον όμιλο και σε αποτέλεσμα που αναλογεί στην μειοψηφία. Αν όμως ακολουθήσουμε την αναλογική ενοποίηση θα φθάσουμε στο αποτέλεσμα που ενδιαφέρει τους μετόχους της μητρικής εταιρίας.

Ο νόμος 2190/1920¹⁴³ αναφέρει ότι τα «κέρδη ή οι ζημίες που αναλογούν στις μετοχές ή τα εταιρικά μερίδια στο κεφάλαιο των ενοποιημένων θυγατρικών επιχειρήσεων,

¹⁴³ Βλ. Άρθρο 103, παρ.7

που κατέχονται από πρόσωπα ξένα προς τις επιχειρήσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, εμφανίζονται στο τέλος του ενοποιημένου λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης σε ιδιαίτερο κονδύλι με τον τίτλο: «αναλογία μετοχών ή μεριδίων μειοψηφίας».

Εάν υποθέσουμε ότι τα αποτελέσματα χρήσης 2004 δυο συνδεδεμένων επιχειρήσεων, της μητρικής Μ και της θυγατρικής της κατά 60% Θ είναι τα ακόλουθα και δεδομένου ότι μεταξύ τους δεν υπάρχουν ενδοεταιρικές συναλλαγές ούτε κατά τον αρχικό συμψηφισμό προέκυψε διαφορά ενοποίησης τότε τα ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσης θα σχηματισθούν ως:

Λογαριασμοί	Ετήσια αποτελέσματα χρήσης 1/1-31/12/2004		Ενοποιημένα αποτελέσματα
	Μητρικής	Θυγατρικής 60%	χρήσεως 1/1-31/12/04
Πωλήσεις	10000	9000	19000
Κόστος	-8000	-7500	-15500
Μικτό κέρδος	2000	1500	3500
Λοιπά έσοδα	1000	1200	2200
Λοιπά έξοδα	-2200	-2000	-4200
κέρδος προ φόρων	800	700	1500
Φόρος εισοδήματος	-280	-245	-525
κέρδος μετά φόρων	520	455	975

μείον: αναλογία μετόχων μειοψηφίας
(455 x 60%)

-273

Καθαρά ενοποιημένα κέρδη ομίλου

702

Όμως, τα αποτελέσματα χρήσης των ενοποιούμενων επιχειρήσεων αναμορφώνονται. Οι αναμορφώσεις των ενοποιούμενων επιχειρήσεων αφορούν¹⁴⁴:

- Απάλειψη ενδοεταιρικών εσόδων-εξόδων
- Απάλειψη ενδοεταιρικών κερδών-ζημιών
- Απόσβεση διαφοράς ενοποίησης
- Διόρθωση περιουσιακών στοιχείων (ομοιόμορφες μέθοδοι απογραφής, σχηματισμός προβλέψεων, αντιλογισμός μη βέβαιων και εκκαθαρισμένων εσόδων, απάλειψη πρόσθετων αποσβέσεων και προβλέψεων που σχηματίστηκαν για φορολογικούς λόγους).

Εκτός από την απάλειψη των ενδοεταιρικών εσόδων-εξόδων, οι υπόλοιπες αναμορφώσεις επηρεάζουν το καθαρό αποτέλεσμα που εμφανίζουν οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις (μητρική και θυγατρικές) στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Με τις αλλαγές αυτές που γίνεται στο ετήσιο καθαρό αποτέλεσμα της θυγατρικής τροποποιείται και η «αναλογία των μετόχων ή μεριδίων μειοψηφίας».

Αν π.χ. τα ετήσια κέρδη (μετά τον υπολογισμό του φόρου) μιας θυγατρικής κατά 80% προσδιορίστηκαν, μετά τον υπολογισμό, για λόγους φορολογικούς, πρόσθετων αποσβέσεων 55.000.000, στο ποσό 200.000.000€ , τότε κατά την ενοποίηση που θα απαλειφθούν οι άνω πρόσθετες αποσβέσεις, επειδή σχηματίστηκαν για λόγους φορολογικούς τα καθαρά κέρδη (μετά τον υπολογισμό του φόρου) της θυγατρικής θα προσδιορισθούν στο ποσό 255.000.000€ και η αναλογία των μετόχων μειοψηφίας στο ποσό 255.000.000 x 20%=51.000.000 ως εξής:

**Ετήσιες οικονομικές
καταστάσεις**

Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις

¹⁴⁴ Γ Αληφαντής, *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*.

Καθαρά κέρδη (προ φόρου)	307.692.231	362.692.231
μείον: φόρο εισοδήματος	-	-
	107.692.231	-107.692.231
Καθαρά κέρδη	<u>200.000.000</u>	255.000.000
μείον: αναλογία μετόχων μειοψηφίας		<u>-51.000.000</u>
Καθαρά κέρδη θυγατρικής που ανήκουν στον όμιλο		<u>204.000.000</u>

4.7. Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις και η εμφάνιση τους στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις (σχετικό παράδειγμα)

Στην παράγραφο αυτή, θα δούμε πως αντιμετωπίζονται οι συγγενείς επιχειρήσεις¹⁴⁵ από την ελληνική νομοθεσία κατά την ενοποίηση.

4.7.1. Η έννοια της συγγενούς επιχείρησης

Τις συμμετοχές στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, οποιασδήποτε νομικής μορφής τις διακρίνουμε σε δυο μεγάλες κατηγορίες¹⁴⁶:

A) Σε συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις (ή εξαρτημένες), οι οποίες παρακολουθούνται στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 18.00.

B) Σε συμμετοχές σε μη συνδεδεμένες επιχειρήσεις (ή συγγενείς), οι οποίες παρακολουθούνται στο λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 18.01.

Συγγενής επιχείρηση είναι εκείνη στην οποία η μητρική (ή η θυγατρική) ασκεί «ουσιώδη επιρροή», χωρίς να έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου αυτής. «Ουσιώδη επιρροή¹⁴⁷» τεκμαίρεται ότι ασκείται από μια επιχείρηση σε μια άλλη όταν η παραπάνω συμμετοχή είναι ίση ή μεγαλύτερη από το 20% του κεφαλαίου των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων της άλλης επιχείρησης¹⁴⁸. Εάν επομένως, η μητρική (ή η θυγατρική) επιχείρηση συμμετέχει σε μια άλλη με ποσοστό από 20% έως 50% η επιχείρηση ονομάζεται συγγενής.

Αντιθέτως, εάν η μητρική (ή η θυγατρική) επιχείρηση ασκεί δεσπίζουσα επιρροή στην άλλη επιχείρηση και ταυτόχρονα κατέχει τουλάχιστον το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου αυτής, τότε η επιχείρηση αυτή δεν είναι συγγενής αλλά θυγατρική.

¹⁴⁵ Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ*, σελ.435

¹⁴⁶ Κ.Αισιόπουλος «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 1993.

¹⁴⁷ Για να υπολογίσουμε εάν μια επιχείρηση ασκεί ουσιώδη επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση :

1. συνυπολογίζουμε τους τίτλους και τα δικαιώματα που κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής (ή θυγατρικής)
2. συνυπολογίζουμε τα δικαιώματα ψήφων, βάσει των οποίων η μητρική (ή η θυγατρική) ασκεί ουσιώδη επιρροή ύστερά από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής
3. όταν η μητρική κατέχει το 10% τουλάχιστον του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης επιχείρησης και συγχρόνως ασκεί δεσπίζουσα επιρροή σε αυτή τότε η επιχείρηση αυτή είναι συγγενής.

¹⁴⁸ Βλ.Ν. 2190/1920, άρθρο 106, παρ.1

4.7.2. Η Αποτίμηση των συμμετοχών με σχετικό παράδειγμα

Οι συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις εμφανίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις στο κόστος κτήσης. Εάν όμως, η τρέχουσα τιμή των συμμετοχών είναι μικρότερη από το κόστος κτήσεως αυτών τότε αποτιμούνται στην μικρότερη τρέχουσα τιμή. Η μέθοδος αυτή είναι η «μέθοδος του κόστους κτήσεως» και εφαρμόζεται υποχρεωτικά για την σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το άρθρο 43, παρ.6, του Ν.2190/1920. Την μέθοδο αυτή είδαμε προηγουμένως.

Αντιθέτως στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις οι συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις εμφανίζονται στην εσωτερική λογιστική αξία και είναι γνωστή η μέθοδος αυτή ως «μέθοδος της καθαρής θέσης».

Σύμφωνα με την μέθοδο της καθαρής θέσης (equity method) το αρχικό κόστος κτήσης των συμμετοχών στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων προσαρμόζεται (αυξάνεται ή μειώνεται) στο τέλος κάθε χρήσης, ανάλογα με τις μεταβολές που έχουν επέλθει στην λογιστική καθαρή θέση της άλλης επιχείρησης, με αντίστοιχη πίστωση ή χρέωση των αποτελεσμάτων χρήσης. Στην άνω λογιστική καθαρή θέση συνυπολογίζονται και τα μερίσματα πληρωτέα της χρήσης τα οποία στην επόμενη χρήση, όπου εισπράχθηκαν, κατά τον προσδιορισμό της νέας καθαρής θέσης, αφαιρούνται.

Παράδειγμα:

Η επιχείρηση Μ απέκτησε την 1/1/2004 το 40% των μετοχών της Σ αντί 100€. Την 1/1/2004 τα ίδια κεφάλαια της Σ ήταν 500€ ενώ στις 31/12/04 ήταν 600€. Η επιχείρηση Μ συντάσσει ετήσιες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Η συμμετοχή της Σ στις καταστάσεις της Μ θα εμφανισθούν ως εξής:

A) στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις 31/12/04 θα εμφανισθεί με αξία 100€ σύμφωνα, με την μέθοδο του κόστους κτήσης, δηλαδή στην μικρότερη τιμή μεταξύ κτήσης 100€ και τρέχουσας $600 \times 40\% = 240\text{€}$

B) Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις 31/12/04 θα εμφανισθεί με αξία $140\text{€}(100+40)$ σύμφωνα με την μέθοδο της καθαρής θέσης, δηλαδή το αρχικό κόστος κτήσης 1/1/2004 100€ μειωμένο με τις χρεωστικές διαφορές ενοποίησης 1/1/2004 $(500 \times 40\%) - 100 = 100\text{€}$ η οποία δε λογιστικοποιείται κατά την ενοποίηση του ομίλου από την Μ προσαυξάνεται με την αναλογούσα μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων της Σ κατά την διάρκεια της χρήσεως 2004 $(600-500) \times 40\% = 40\text{€}$. Στην περίπτωση αυτή καταχωρείται στο ημερολόγιο ενοποίησης της Μ η εξής εγγραφή:

	X	Π
Συμμετοχές στη Σ	40	
Αποτελέσματα χρήσης		40

Το άρθρο 106 του Ν.2190/1920 ρυθμίζει τα θέματα της αποτίμησης των συμμετοχών στις συγγενείς επιχειρήσεις κατά την εμφάνιση τους στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις στις εξής ημερομηνίες: 1) Κατά της ημερομηνία έναρξης της πρώτης χρήσης εμφάνισης της συγγενούς επιχείρησης στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στο κόστος κτήσης¹⁴⁹. 2) Κατά την ημερομηνία λήξης της πρώτης, δεύτερης κλπ. χρήσης ενσωμάτωσης της συγγενούς επιχείρησης, στο κόστος της καθαρής θέσης¹⁵⁰. Συνεπώς, κατά την πρώτη ενοποίηση δεν εφαρμόζεται η ίδια

¹⁴⁹ Η ίδια μέθοδος ισχύει και για τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις

¹⁵⁰ Σ' αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται η μέθοδος του κόστους κτήσης για της ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

μέθοδος αποτίμησης στην έναρξη και στην λήξη της χρήσης για τις συμμετοχές στις συγγενείς επιχειρήσεις.

Επίσης, το άρθρο 106 (παρ.2, δεύτερο εδάφιο) του Ν.2190/1920 επιβάλλει όπως η διαφορά μεταξύ των δυο μεθόδων που υπάρχει κατά την έναρξη της πρώτης χρήσης να ανακοινώνεται είτε μέσω του ενοποιημένου ισολογισμού είτε μέσω του ενοποιημένου προσαρτήματος και συγχρόνως διευκρινίζεται ότι για τον υπολογισμό της διαφοράς αυτής η σχετική συμμετοχή ή συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις να έχουν αποτιμηθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ.6, άρθρου 43 του Ν.2190/1920.

Κατά την απόληψη της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής δημιουργείται κατά την πρώτη ενοποίηση χρεωστική ή πιστωτική διαφορά ενοποίησης.

Αντίθετα, όταν η συγγενής επιχείρηση περιλαμβάνεται στον ενοποιημένο ισολογισμό με την μέθοδο της καθαρής θέσης, δεν υπάρχει συμψηφισμός μεταξύ της λογιστικής αξίας συμμετοχής στην συγγενή και των ιδίων κεφαλαίων αυτής, δηλαδή δεν δημιουργείται χρεωστική ή πιστωτική διαφορά ενοποίησης. Βέβαια, το άρθρο 106 (παρ.2, εδαφ.2) του Ν.2190/1920, αναφέρει ότι η διαφορά μεταξύ της αρχικής λογιστικής συγκρίνεται με το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς που αναλογεί στην συμμετέχουσα μητρική (ή θυγατρική). Από την σύγκριση αυτή προκύπτει μια διαφορά χρεωστική ή πιστωτική.

Δημιουργείται χρεωστική διαφορά αποτίμησης συγγενούς επιχείρησης, όταν η αξία των συμμετοχών της μητρικής (ή των θυγατρικών) είναι μεγαλύτερη από τα ίδια κεφάλαια της συγγενούς που τους αναλογούν. Επίσης, δημιουργείται πιστωτική διαφορά αποτίμησης συγγενούς επιχείρησης, όταν η αξία των συμμετοχών της μητρικής (ή των θυγατρικών) είναι μικρότερη από τα ίδια κεφάλαια της συγγενούς που τους αναλογούν.

Τέλος, για την λογιστική διαφοράς υπεραξίας (ή αποτίμησης) συγγενών επιχειρήσεων το άρθρο 106, παρ.9 του Ν.2190/1920 αναφέρει ότι οι χρεωστικές διαφορές υπεραξίας κατανέμονται στα περιουσιακά στοιχεία της συγγενούς επιχείρησης ή εμφανίζονται στα «λοιπά άυλα πάγια στοιχεία» του ενοποιημένου ισολογισμού και στην συνέχεια αποσβένονται. Σχετικά με τις πιστωτικές διαφορές υπεραξίας δεν διενεργούνται λογιστικές εγγραφές.

4.9. Συμπερασματικές κρίσεις κεφαλαίων 3 και 4

Τα κεφάλαια 3 και 4 που προηγήθηκαν είχαν στόχο την αντιμετώπιση της έννοιας της υπεραξίας κατά τις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων στα ελληνικά λογιστικά πρότυπα, και την παρουσίαση της στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων επιχειρήσεων ως διαφορές ενοποίησης.

Κατά το ελληνικό δίκαιο, ο Ν.2190/1920 στα άρθρα 68-70 και 103, αναφέρεται σε συγχωνεύσεις σε περιπτώσεις όπου υπάρχει 100% θυγατρική εταιρία. Στις άλλες περιπτώσεις ο Ν.2190/1920 αποδέχεται τον Ν.1297/1972 για συγχωνεύσεις λοιπών εταιριών¹⁵¹ όπου επιβάλλεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες (άρθρο 9) και δεν αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημίες τις απορροφώμενης. Επίσης, αποδέχεται και τον Ν.2166/93 όπου δεν επιβάλλεται αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες όμως αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημίες της απορροφώμενης, και γίνεται με την

¹⁵¹ Ο Ν.2190/1920 αποδέχεται τον νόμο 2515/97 για τις συγχωνεύσεις τραπεζικών ιδρυμάτων όπου επιτρέπεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες, καθώς επίσης και η τεχνική συνάθροιση συμφερόντων (συμψηφισμός μόνο του μετοχικού κεφαλαίου της απορροφώμενης).

τεχνική της συνάθροισης συμφερόντων. Στην περίπτωση αυτή κατά την ενοποίηση δεν προκύπτει υπεραξία αφού οι αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων γίνεται στις λογιστικές τους αξίες.

Γενικά στα ελληνικά πρότυπα, οι συγχωνεύσεις θεωρούνται νομικής μορφής μετασχηματισμοί και όχι εξαγορές και λογίζονται με την μέθοδο της συνάθροισης συμφερόντων.

Η υπεραξία που αναγνωρίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στο τίμημα συγχώνευσης και της πραγματικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων της συγχωνευόμενης επιχείρησης αποσβένεται ισόποσα σε 5 χρόνια και δεν εκπίπτει σε καμία περίπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας για τον προσδιορισμό των φορολογητέων της κερδών.

Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις μπορεί η υπεραξία που προκύπτει από την αγορά ενός μόνο ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης να συμψηφισθεί με αποθεματικά από χρεόγραφα, οπότε δε διενεργείται και απόσβεση. Γι' αυτό κατά την ενοποίηση, στα λογιστικά βιβλία της μητρικής θα καταχωρηθεί στην χρέωση του λογαριασμού «ασώματες ακινητοποιήσεις» ή «αποθεματικά-διαφορές ενοποίησης».

Αρνητική υπεραξία αναγνωρίζεται μόνο κατά την ενοποίηση και εγγράφεται απευθείας στην καθαρή θέση σαν διαφορά ενοποίησης.

Γενικά, στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, η πρακτική έχει δείξει ότι τυχόν υπεραξία που προκύπτει από την απόκτηση ενός μεριδίου άνω του 50% του μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης από μια άλλη εμφανίζεται ως διαφορά ενοποίησης. Η χρήση όμως του λογαριασμού «διαφορές ενοποίησης» καταργείται με την εφαρμογή των ΔΛΠ.

5.ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (CASE STUDIES) ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Το παρόν κεφάλαιο, αποτελεί το εμπειρικό μέρος αυτής της εργασίας και δίνει την ευκαιρία στον αναγνώστη να κατανοήσει πλήρως την παραπάνω θεωρητική ανάλυση. Γι' αυτό το λόγο, παρατίθενται παρακάτω δυο παραδείγματα συγχώνευσης εταιριών με απορρόφηση μέσω των οποίων προσδιορίζεται και το goodwill.

5.1. Η περίπτωση της εταιρίας «ALTEC ABEE»

Η παρακάτω ανάλυση βασίστηκε στο Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης με απορρόφηση των εταιριών, στους ισολογισμούς και στο Ετήσιο Δελτίο-Απολογισμός 2001, ALTEC ABEE.

1. Συγχώνευση δια απορροφήσεως των θυγατρικών Sysware, Unisoft και ΣΤΑΤ

Στο παρόν τμήμα αυτής της εργασίας θα εξετάσουμε την περίπτωση της συγχώνευσης της εταιρίας «ALTEC ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ» (απορροφώσα ή Altec) με την εταιρία «Sysware Ανώνυμη Εταιρία Ολοκληρωμένων Συστημάτων Παραγωγής» (απορροφούμενη ή Sysware), με την εταιρία «Unisoft Ανώνυμος Εταιρία- Προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών» (απορροφούμενη ή Unisoft), και με την εταιρία «ΣΤΑΤ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», με απορρόφηση των δεύτερης, τρίτης και τέταρτης από την πρώτη. Οι εταιρίες Sysware,

Unisoft και ΣΤΑΤ απορροφήθηκαν από την πρώτη με ισολογισμό μετασχηματισμού 16/3/2001.

Η συγχώνευση των τεσσάρων εταιριών διενεργήθηκε με την ενοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των τριών απορροφούμενων εταιριών όπως αυτά εμφανίζονται στους αντίστοιχους ισολογισμούς μετασχηματισμού της 16/3/2001, με τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού της Altec και την μεταφορά αυτών ως στοιχείων του Ισολογισμού της τελευταίας.

Η συγχώνευση έγινε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 68, παρ.2 και 69-77 του Ν.2190/1920, με τις προϋποθέσεις και απαλλαγές των άρθρων 1-5 του Ν.2166/1993¹⁵².

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγχώνευσης, οι εταιρίες Sysware, Unisoft και ΣΤΑΤ λύθηκαν χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση τους και το σύνολο της περιουσίας τους (στον ισολογισμό μετασχηματισμού 16/3/2001) μεταβιβάστηκε στην νέα εταιρία Altec. Η συγχώνευση των εταιριών ολοκληρώθηκε με την 21/9/2001 απόφαση του Υπουργού ανάπτυξης, την καταχώρηση στο Μ.Α.Ε. την 21/9/2001 και την δημοσίευση της.

2. Το σχέδιο σύμβασης της συγχώνευσης

Όπως αναφέρθηκε η συγχώνευση έγινε με απορρόφηση σύμφωνα με τα άρθρα 69 και 77 του Ν.2190/1920 και των διατάξεων του Ν.2166/1993, των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των απορροφούμενων.

Το άρθρο 2, παράγραφος 1 του Ν.2166/1993, ορίζει ότι «ο κατά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου μετασχηματισμός πραγματοποιείται κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Ν.2190/1920 και Ν.3190/1955 με ενοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων, όπως αυτά εμφανίζονται σε ισολογισμούς αυτών συντασσόμενους για το σκοπό του μετασχηματισμού και μεταφέρονται ως στοιχεία ισολογισμού της νέας εταιρίας». Η ερμηνευτική εγκύκλιος πολ.180/1994, διευκρινίζει την διάταξη αυτή ορίζοντας ότι ο μετασχηματισμός των επιχειρήσεων πραγματοποιείται με λογιστική ενοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των μετασχηματιζόμενων, όπως αυτά εμφανίζονται στον ισολογισμό που ειδικά συντάσσουν για τις ανάγκες του μετασχηματισμού, τα οποία και μεταφέρονται αυτούσια ως στοιχεία της νέας εταιρίας.

Επομένως, σύμφωνα με την άνω διαδικασία στην περίπτωση της συγχώνευσης της Altec με τις Sysware, Unisoft και ΣΤΑΤ, δε διενεργήθηκε εκτίμηση των εισφερόμενων περιουσιακών στοιχείων στην τρέχουσα αξία τους, αλλά στην λογιστική τους αξία και κατά συνέπεια κατά την συγχώνευση των επιχειρήσεων δεν προέκυψε υπεραξία για τα εισφερόμενα περιουσιακά στοιχεία¹⁵³. Επίσης, σύμφωνα

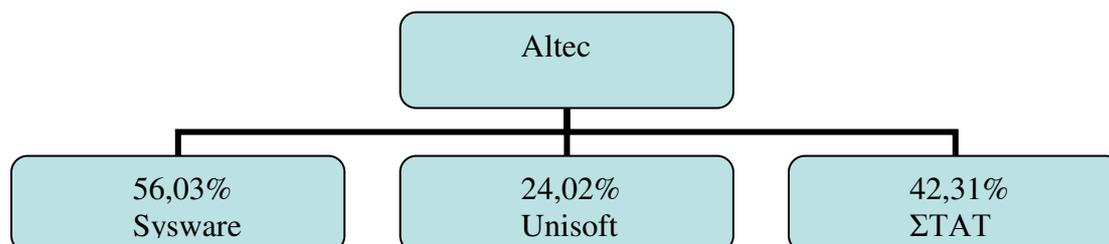
¹⁵²Με βάση το άρθρο 3 παρ.1 και 4 του Ν.2166/1993 ορίζεται ότι απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος χαρτοσήμου ή οποιουδήποτε άλλου τέλους υπέρ του Δημοσίου ως και εισφοράς ή δικαιώματος υπέρ οποιουδήποτε τρίτου η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων, οι αποφάσεις των κατά νόμο οργάνων των μετασχηματιζόμενων, κ.α.

¹⁵³ Πριν την συγχώνευση, μετά τον έλεγχο των ισολογισμών στις συγχωνευόμενες εταιρίες, οι φοροτεχνικοί εμπειρογνώμονες, ή ορκωτοί ελεγκτές, ή Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του Ν.2190/1920, πρέπει με βάση τα ευρήματα των ελέγχων τους να προβούν σε αναμόρφωση των ισολογισμών, ώστε από αυτούς να προκύπτει η ακριβής λογιστική καθαρή θέση, σύμφωνα με την ισχύουσα εμπορική και φορολογική νομοθεσία. Ειδικότερα, 1.δεν υπόκεινται σε φόρο η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων και συνεπώς και η μεταβίβαση ακινήτων, 2.τα φορολογικά πλεονεκτήματα που έχουν οι μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις ισχύουν και για την νέα επιχείρηση, 3. δεν υπόκεινται σε φορολογία κατά τον χρόνο του μετασχηματισμού οι αφορολόγητες κρατήσεις και τα αποθεματικά των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων, 3. δεν υπόκεινται σε φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου το

με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ν.2166/1993, ως εισφερόμενο κεφάλαιο θεωρείται το μετοχικό κεφάλαιο των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων και όχι η καθαρή θέση αυτών.

Η περίπτωση της συγχώνευσης της Altec με τις Sysware, Unisoft και ΣΤΑΤ είναι μια περίπτωση κατά την οποία η απορροφώσα κατέχει μέρος των μετοχών των απορροφούμενων.

Συγκεκριμένα:

Για να προσδιορίσουμε την υπεραξία επιχείρησης (ή Goodwill) που θα προκύψει από την συγχώνευση θα πρέπει να γίνει απαλοιφή των ενδοεταιρικών συμμετοχών. Οι μετοχές των συγχωνευόμενων που κατέχονται από την απορροφώσα Altec πρέπει να ακυρωθούν σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν.2190/1920, λόγω συγχύσεως. Επομένως, ακυρώνονται:

- 13.916.852 μετοχές της απορροφούμενης Sysware, συνολικής αξίας 1.391.685.200 (13.916.852 x 100) δρχ.
- 6.011.750 μετοχές της Unisoft συνολικής αξίας 601.175.000 (6.011.750 x 100) δρχ.
- 16.161.100 μετοχές της ΣΤΑΤ συνολικής αξίας 1.616.110.000 (16.161.100 x 100) δρχ.

Συνεπώς, το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας μετά την συγχώνευση θα αυξηθεί κατά 5.197.949.800 δρχ. Το αποτέλεσμα αυτό προκύπτει ως εξής:

$1.092.314.800 = 2.484.000.000(\text{M.K. Sysware Ισολογισμού 16/3/2001}) - 1.391.685.200$
(μετοχές που κατέχει η Altec)

$1.901.745.000 = 2.502.920.000(\text{M.K. Unisoft Ισολογισμού 16/3/2001}) - 601.175.000$
(μετοχές που κατέχει η Altec)

$2.203.890.000 = 3.820.000.000(\text{M.K. ΣΤΑΤ Ισολογισμού 16/3/2001}) - 1.616.110.000$
(μετοχές που κατέχει η Altec)

$5.197.949.800 = 1.092.314.800 + 1.901.745.000 + 2.203.890.000$

Επίσης, το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας θα αυξηθεί κατά 200δρχ. Με κεφαλαιοποίηση του ποσού αυτού από τον λογαριασμό «διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο», έτσι ώστε να προκύπτει ακέραιος ο αριθμός των μετοχών στις οποίες θα διαιρείται το μετοχικό κεφάλαιο αυτής, μετά την συγχώνευση. Επομένως, η συνολική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της απορροφώσας θα ανέλθει σε 5.197.950.000δρχ. Το μετοχικό κεφάλαιο αυτής θα ανέλθει συνολικά στο ποσό των 15.052.950.000¹⁵⁴δρχ. διαιρεμένο σε 100.353.000 ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας 150δρχ έκαστη.

εισφερόμενο κεφάλαιο από τις μετασχηματιζόμενες Ο.Ε. και Ε.Ε. σε ΕΠΕ ή ΑΕ., 4. απαλλαγή από τα τέλη χαρτοσήμου, 5. απαλλαγή από κάθε εισφορά ή δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου.

¹⁵⁴ Βλ.Ενοποιημένος Ισολογισμός 31/12/2000 των συγχωνευόμενων εταιριών Altec ABEE,

Με βάση το εισφερόμενο κεφάλαιο και την λογιστική καθαρή θέση των συγχωνευόμενων η σχέση ανταλλαγής των μετοχών διαμορφώνεται ως εξής:

ΕΤΑΙΡΙΑ	ΜΕΤΟΧΕΣ	ΣΧΕΣΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ	ΝΕΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ¹⁵⁵	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΗΝ ΝΕΑ ΕΤΑΙΡΙΑ
Altec	65.700.000	1,07790	70.818.035	70,57%
Sysware	24.840.000	0,78760	8.603.075	8,57%
Unisoft	25.029.200	0,82300	15.651.366	15,60%
ΣΤΑΤ	38.200.000	0,23960	5.280.524	5,26%

Στον παρακάτω πίνακα αναλύεται ο λογαριασμός ασώματες ακινητοποιήσεις (σε εκ.δρχ.).

Υπεραξία για την νέα Altec που προκύπτει από συμμετοχές στις απορροφούμενες

	ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	%ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ALTEC ΣΤΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΑΞΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΑΞΙΑ ΚΤΗΣΗΣ ALTEC	ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΝΕΑΣ
Sysware	2,484	56,03	1,392	12,315	10,923
Unisoft	2,503	24,02	601	1,237	635,4
ΣΤΑΤ	3,82	42,3	1,616	1,672	56

Πιο συγκεκριμένα, στον Ισολογισμό της 31/12/2000 της ALTEC ABEE, στον λογαριασμό 18.00¹⁵⁶ (συμμετοχές) περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- για την εταιρία SYSWARE AE 12.314.529.884 δρχ., δηλαδή η αξία κτήσης της εν λόγω εταιρίας,
- ομοίως, για την εταιρία Unisoft AE 1.236.567.250 δρχ. και
- για την εταιρία ΣΤΑΤ AE 1.672.110.000 δρχ.

Αν από τα παραπάνω ποσά αφαιρέσουμε την αξία των εταιριών μετά την αποτίμηση, όπως εμφανίζονται στους ισολογισμούς μετασχηματισμών στις 29/3/2001 αλλά μόνο κατά το ποσοστό συμμετοχής που κατέχει η ALTEC ABEE σε αυτές θα προκύψει το goodwill. Δηλαδή,

- για την εταιρία SYSWARE AE¹⁵⁷ 12.314.529.884-1.391.685.200 (13.916.852 μετοχές x 100 Δρ)= 10.922.844.684δρχ.
- ομοίως, για την εταιρία Unisoft AE 1.236.567.250-601.175.000 (6.011.750x 100 Δρ)= 635.392.250δρχ
- για την εταιρία ΣΤΑΤ AE 1.672.110.000-1.616.110.000(16.161.100 x100 δρχ.)= 56.000.000δρχ

Το άθροισμα των τελικών ποσών αποτελεί το goodwill το οποίο ανέρχεται σε 11.614.236.934δρχ.

Με βάση τα παραπάνω και την έκθεση στην συνοπτική λογιστική κατάσταση της 30/9/2001 της νέας Altec, κατά την συγχώνευση προέκυψε υπεραξία επιχείρησης

¹⁵⁵ Το ποσό αυτό προκύπτει από το γινόμενο του μετοχικού κεφαλαίου κάθε εταιρίας μετά την αφαίρεση των μετοχών που ακυρώθηκαν, και της σχέσης ανταλλαγής.

¹⁵⁶ Ενημερωτικό Δελτίο «ALTEC ABEE» για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρίας λόγω της Συγχώνευσης με απορρόφηση των εταιριών «SYSWARE», «UNISOFT» και «ΣΤΑΤ», Σεπτέμβριος 2001.

¹⁵⁷ Υπενθυμίζουμε ότι η ALTEC ABEE κατέχει το 56,03% του μετοχικού κεφαλαίου της SYSWARE AE, το 24,01% Unisoft AE και το 42,31% της ΣΤΑΤ AE

αξίας 11.614.236.934 δρχ. Αυτό σημαίνει ότι κατά την συγχώνευση αποσβέσθηκε η αξία των συμμετοχών της απορροφώσας που αναλογεί σε κάθε απορροφούμενη κατά το αντίστοιχο ποσό του εισφερόμενου κεφαλαίου και προέκυψε ένα συνολικό υπόλοιπο, μια χρεωστική διαφορά αξίας 11.614.236.934. Το υπόλοιπο αυτό είναι η διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος και της λογιστικής αξίας των συγχωνευόμενων. Το ποσό¹⁵⁸ αυτό προέκυψε από την ακύρωση των μετοχών.

Κατά την κρίση της διοίκησης της νέας Altec, το ποσό αυτό καταχωρήθηκε στον λογαριασμό Παγίου ενεργητικού Ανώματες ακινητοποιήσεις. Η απόσβεση του goodwill έγινε εφάπαξ και μεταφέρθηκε στα αποτελέσματα όπως φαίνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της 31/12/02. Το χρεωστικό αυτό ποσό δεν έχει δυνατότητα η νέα Altec να το εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα της προκειμένου να υπολογίσει τα φορολογητέα της κέρδη. Τέλος, για το μέρος του εισφερόμενου κεφαλαίου των απορροφούμενων που ανήκει σε τρίτους έγινε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και οι εκδιδόμενες μετοχές λήφθηκαν από τους τρίτους.

3. Διαφορές ενοποίησης στον όμιλο

Στην ενότητα αυτή θα δούμε την εμφάνιση των διαφορών ενοποίησης στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2190/1920 και ειδικότερα την διάταξη του άρθρου 107 και όπου αυτό παραπέμπει καθώς και το προσάρτημα του ενοποιημένου ισολογισμού της 31/12/2001 του ομίλου Altec.

Θα πρέπει καταρχήν να δούμε τις μεθόδους αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων. Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία αποτιμήθηκαν στην αξία της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής ή της αναπροσαρμοσμένης με βάση ειδικό νόμο αξίας τους η οποία είναι προσαυξημένη με την αξία των προσθηκών και βελτιώσεων και μειωμένη με τις προβλεπόμενες από τον νόμο αποσβέσεις. Οι συμμετοχές και τα χρεόγραφα με εξαίρεση των τίτλων με χαρακτήρα προθεσμιακής κατάστασης, αποτιμήθηκαν στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσης και της τρέχουσας τιμής τους. Οι συμμετοχές σε μη εισηγμένες στο Χ.Α.Α. αποτιμήθηκαν στην αξία κτήσης τους 14.457.496.296 δρχ. Η οποία είναι μικρότερη από την εσωτερική λογιστική τους αξία κατά 3.370.000.000δρχ. η ζημία που προέκυψε από την αποτίμηση χρεογράφων την 31/12/2001 2.879.194.753 συμψηφίσθηκε απευθείας (δεν εμφανίσθηκε στα αποτελέσματα χρήσης και στην διάθεση αποτελεσμάτων), με το λογαριασμό των ιδίων κεφαλαίων « διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων». Οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα, αποτιμήθηκαν με βάση την επίσημη τιμή του Ξ.Ν. της 31/12/2001 και προέκυψαν συναλλαγματικές διαφορές ποσού 985.186.243δρχ. και 73.636.133 δρχ. που προέκυψαν από την αποτίμηση της 31/12/1999 και εξόφληση μέσα στις χρήσεις 1999 και 2000 υποχρεώσεων σε Γιεν Ιαπωνίας, με τα ποσά αυτά έπρεπε να επιβαρυνθούν τα αποτελέσματα των χρήσεων 1999 και 2000 αντίστοιχα. Το αναπόσβεστο υπόλοιπο των συναλλαγματικών διαφορών αυτών εμφανίζεται στον λογαριασμό του Ενεργητικού «Έξοδα Εγκατάστασης».

Επίσης, η απαλοιφή των συμμετοχών της μητρικής εταιρίας στις εξαρτημένες από αυτή επιχειρήσεις είναι απαραίτητη για την κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Δεδομένου ότι οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις ενοποιούνται με βάση την αρχή της ολικής ή πλήρους ενοποίησης, οι συγγενείς αποτιμώνται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με την μέθοδο της καθαρής θέσης¹⁵⁹ και οι λοιπές

¹⁵⁸ Αξία κτήσης της συμμετοχής από την απορροφώσα – ονομαστική αξία μετοχών

¹⁵⁹ Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή έχουμε τα εξής:

αποτιμώνται όπως και στις ετήσιες, δηλαδή κατά' είδος μικρότερη τιμή μεταξύ κτήσης και τρέχουσας, θα πρέπει να ξεχωρίσουμε το είδος της εξάρτησης των εταιριών του ομίλου από την μητρική.

Έτσι, έχουμε τις θυγατρικές:

ALTCOM με ποσοστό συμμετοχής 60%
 AFT ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 100%
 MICROLAND ROMANIA LTD με ποσοστό συμμετοχής 100%
 MICROLAND CYPRUS με ποσοστό συμμετοχής 99,99%
 UNISOFT ROMANIA SRL με ποσοστό συμμετοχής 51%
 HEMS ΕΠΕ με ποσοστό συμμετοχής 90%
 ADVANCED ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 60%
 OTS ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 60%
 ACN ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 70%
 DATAMED ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 70%
 SYSWARE ROMANIA SRL με ποσοστό συμμετοχής 100%
 UNISOFT BULGARIA με ποσοστό συμμετοχής 75%
 SYSWARE BULGARIA με ποσοστό συμμετοχής 99%
 ATEX ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 100%
 ΟΡΟΣΗΜΟ ΑΕ με ποσοστό συμμετοχής 51%
 ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ALTEC-BYTE με ποσοστό συμμετοχής 50%

Και μια συγγενή:

MICROLAND COMPUTERS ΑΕΒΕ με ποσοστό συμμετοχής 24.48%

Η απαλοιφή των συμμετοχών της μητρικής εταιρίας ALTEC στις εξαρτημένες από αυτήν επιχειρήσεις και το σύνολο των διαφορών ενοποίησης προέκυψε ως εξής:

ALTCOM	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	160.000.000
ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	40.000.000
ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ	900.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	21.933.292
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	131.097.409
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>1.253.030.701</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>60%</u>
	751.818.421
αξία κτήσης μετοχών	660.000.000
Πιστωτική διαφορά ενοποίησης	91.818.421
AFT ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	932.100.000
ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ-ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	
ΕΠΕΝΔ.	35.156.739
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	200.902.029
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	465.065.937
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>1.633.224.705</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>100%</u>
	1.633.224.705

(η Κ.Θ. της συγγενούς + μερίσματα πληρωτέα) x % συμμετοχής της μητρικής στην συγγενή. Η διαφορά του παραπάνω ποσού με την αξία κτήσης, της ημερομηνίας έναρξης, εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό ως κέρδος ή ζημία από συμμετοχές με ισόποση αύξηση ή μείωση των ενοποιημένων αποτελεσμάτων.

αξία κτήσης μετοχών	1.872.571.920
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	239.347.215
MICROLAND ROMANIA LTD	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	7.135.768
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	217.785
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	2.060.813
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	9.432.366
ποσοστό συμμετοχής	100%
	9.432.366
αξία κτήσης μετοχών	11.018.377
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	1.586.011
MICROLAND CYPRUS	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	10.420.610
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	31.523.175
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	41.943.785
ποσοστό συμμετοχής	99,99%
	41.901.841
αξία κτήσης μετοχών	34.092.270
πιστωτική διαφορά ενοποίησης	7.809.571
UNISOFT ROMANIA SRL	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	5.907.167
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	12.234.548
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟ	3.745.511
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	21.887.226
ποσοστό συμμετοχής	51,00%
	11.162.485
αξία κτήσης μετοχών	19.789.128
πιστωτική διαφορά ενοποίησης	8.626.643
HEMS ΕΠΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	6.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3.025.112
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	-6.505.707
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	2.519.405
ποσοστό συμμετοχής	90,00%
	2.267.465
αξία κτήσης μετοχών	99.000.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	96.732.536
ADVANCED ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	170.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	5.931.163
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	53.977.966
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	229.909.129

ποσοστό συμμετοχής	60,00%
	<u>137.954.477</u>
αξία κτήσης μετοχών	300.000.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	162.054.523
OTS ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	100.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	21.303.052
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	<u>23.762.488</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	145.065.540
ποσοστό συμμετοχής	60,00%
	<u>87.039.324</u>
αξία κτήσης μετοχών	246.600.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	159.560.676
ACN ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3.420.040.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3.600.456.344
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΖΗΜΙΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	<u>232.264</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	7.020.728.608
ποσοστό συμμετοχής	70,00%
	<u>4.914.510.026</u>
αξία κτήσης μετοχών	5.005.000.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	90.489.974
DATAMED ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	100.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	313.752
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	<u>5.908.313</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	106.222.065
ποσοστό συμμετοχής	70,00%
	<u>74.355.446</u>
αξία κτήσης μετοχών	70.000.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	4.355.446
SYSWARE ROMANIA SRL	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	46.192.357
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	2.113.886
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	<u>43.174.814</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	91.481.057
ποσοστό συμμετοχής	100,00%
	<u>93.764.335</u>
αξία κτήσης μετοχών	63.568.607
Πιστωτική διαφορά ενοποίησης	27.912.450

UNISOFT BULGARIA

ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	48.782.440
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	443.589
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>49.226.029</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>75,00%</u>
	36.919.522
αξία κτήσης μετοχών	36.322.069
Πιστωτική διαφορά ενοποίησης	597.453
SYSWARE BULGARIA	
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	31.708.586
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2.365.948
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	-27.301.789
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>6.772.745</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>99,00%</u>
	6.705.018
αξία κτήσης μετοχών	33.096.472
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	26.391.454
ΑΤΕΧ ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	65.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	708.158
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	-25.176.589
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>40.531.569</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>100,00%</u>
	40.531.569
αξία κτήσης μετοχών	134.360.000
Πιστωτική διαφορά ενοποίησης	93.828.431
ΟΡΟΣΗΜΟ ΑΕ	
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	20.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	650.834
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	12.365.855
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>33.016.689</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>51,00%</u>
	16.838.511
αξία κτήσης μετοχών	90.000.000
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	73.161.489
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ALTEC-BYTE	
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΖΗΜΙΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	-15.112.578
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	<u>-11.398.134</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>50,00%</u>
	-5.699.067
αξία κτήσης μετοχών	0
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	5.699.067
MICROLAND COMPUTERS ΑΕΒΕ	

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	1.276.400.000
ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΕΚΔ.ΜΕΤΧ.ΥΠΕΡ ΤΟ ΑΡΤΙΟ	4.551.050.000
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	0
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	536.895.400
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟ	758.436.454
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔ.ΚΕΦΑΛΑΩΝ	<u>7.122.781.854</u>
ποσοστό συμμετοχής	<u>24,48%</u>
	1.743.656.998
αξία κτήσης μετοχών	2.054.160.818
Χρεωστική διαφορά ενοποίησης	310.503.820

Αφαιρώντας τις πιστωτικές και προσθέτοντας τις χρεωστικές διαφορές ενοποίησης έχουμε μια συνολική διαφορά ενοποίησης ίση με 1.135.488.500δρχ. που εμφανίζεται στο ενοποιημένο ισολογισμό στο παθητικό ως στοιχείο αφαιρετικό των ιδίων κεφαλαίων. Στην περίπτωση αυτή δεν επηρεάζονται τα αποτελέσματα χρήσης, αλλά μόνο άμεσα τα ίδια κεφάλαια.

Τέλος, για τις περιπτώσεις που η μητρική Altec συμμετέχει στο κεφάλαιο ή στα δικαιώματα ψήφου των θυγατρικών της με ποσοστό μικρότερο του 100% έχουμε την εμφάνιση του λογαριασμού «δικαιώματα μειοψηφίας» στο παθητικό για τα ποσά των ιδίων κεφαλαίων που ανήκουν σε τρίτους συνολικής αξίας 7.757.004.073. Επίσης, στο τέλος του ενοποιημένου λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσης, εμφανίζεται και η ζημία που αναλογεί στις μετοχές στο κεφάλαιο των ενοποιημένων θυγατρικών επιχειρήσεων που κατέχονται από τους τρίτους.

5.2. Η περίπτωση της εταιρίας «Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ»

Η περίπτωση της «Π. Κωτσόβολος ΑΕΒΕ», αφορά σε συγχώνευση αντίστοιχη με την παραπάνω στον όμιλο της «ALTEC ΑΕΒΕ», γεγονός που επιβεβαιώνει την ευρεία επέκταση στην Ελλάδα της ενοποίησης επιχειρήσεων με συγχώνευση.

1. Συγχώνευση δια απορροφήσεως της θυγατρικής ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ

Η εταιρία «Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ» προέβη σε συγχώνευση με απορρόφηση της θυγατρικής της εταιρίας «ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ», κατά την χρήση 2002 εντός του σχεδίου αναδιάρθρωσης της για την βελτίωση της αποδοτικότητας. Πιο συγκεκριμένα, στις 7/11/02 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών απόφαση του υπουργού Ανάπτυξη με την οποία εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση της εταιρίας ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ από την Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ με ταυτόχρονη διαγραφή της ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ από το μητρώο του ανωτέρω Υπουργείου. Οι εγγεγραμμένοι στις 7/11/2002 μέτοχοι των παραπάνω εταιριών δικαιούνταν τις νέες μετοχές που εκδόθηκαν λόγω της συγχώνευσης κατά την συμφωνηθείσα σχέση ανταλλαγής. Ειδικότερα, κάθε μέτοχος της ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ αντάλλαξε 1 κοινή μετοχή ονομαστική μετοχή της εταιρίας αυτής με 0,621 νέες μετοχές της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, με ονομαστική αξία 1,06€ ανά μετοχή. Οι μέτοχοι της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ διατήρησαν τον αριθμό μετοχών που ήδη κατείχαν, με αναπροσαρμοσμένη όμως την ονομαστική αξία σε 1,06 € ανά μετοχή. Στις 8/11/2002 έπαυσε η διαπραγμάτευση των μετοχών της εταιρίας ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Στις 10/12/2002 πιστώθηκαν στους παλαιούς μέτοχους της ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ οι νέες μετοχές που εκδόθηκαν λόγω της συγχώνευσης και ταυτόχρονα την ίδια ημερομηνία ξεκίνησε η διαπραγμάτευση των νέων μετοχών που προέκυψαν από την συγχώνευση.

Οι λόγοι που επιβάλλουν την συγχώνευση της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ με την ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ είναι οι ακόλουθοι:

1. η άσκηση από τις δυο εταιρίες παρεμφερών, συγγενικών και κοινών σχετικά δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί γενικά στην σχετική αγορά, αφ' ενός επιτρέπει και αφ' ετέρου επιβάλλει την συγχώνευση τους.
2. με την συγχώνευση θα ενωθούν οι καθαρές θέσεις των δυο εταιριών και η Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ (η απορροφώσα μητρική εταιρία) λόγω μεγαλύτερου ύψους ιδίων κεφαλαίων θα είναι σε θέση:
  - να μπορεί να χρησιμοποιεί και να εκμεταλλευτεί προσφορότερα τις μελλοντικές επενδυτικές ευκαιρίες,
  - να αυξήσει την πιστοληπτική της ικανότητα έναντι της αγοράς
  - να βελτιώσει τις τιμές αγοράς των ειδών που εμπορεύεται, λόγω των μεγαλύτερων προμηθειών που θα πραγματοποιεί.
3. με την συγχώνευση προβλέπεται να βελτιωθεί σημαντικά ο συντονισμός των διαφόρων εμπορικών τμημάτων και τμημάτων marketing της νέας εταιρίας, ενώ παράλληλα θα προκύψει σημαντική μείωση των λειτουργικών εξόδων και των χρηματοοικονομικών δαπανών
4. αντί της δημιουργίας νέου νομικού προσώπου επελέγη ο τρόπος της απορρόφησης της ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ από την Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, καθόσον με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονται διάφορα φορολογικά πλεονεκτήματα, μειωμένες συμβολαιογραφικές και δικηγορικές δαπάνες, διατήρηση των βιβλίων και γενικά της λειτουργίας της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, με συνέπεια την εξοικονόμηση δαπανών και την συνεχή παρουσία των εταιριών στην αγορά.

2. Το σχέδιο σύμβασης της συγχώνευσης

Το σχέδιο σύμβασης της συγχώνευσης περιλάμβανε τα εξής βασικά σημεία.:

Οι Α.Ε. ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ και Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ αποφάσισαν να συγχωνευθούν με απορρόφηση της πρώτης από την δεύτερη σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 69-77 του Κ.Ν.2190/1920 όπως ισχύει και σε συνδυασμό με τις ευεργετικές διατάξεις του 2166/1993 όπως ισχύει.

Το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας που στις 31/3/2002 ανέρχεται σε 19.387.000€, διαιρούμενο σε 19.387.000 ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας 1€ της κάθε μιας, με την συγχώνευση των δυο εταιριών :

- θα αυξηθεί η ονομαστική αξία κάθε μετοχής από 1€ ανά μετοχή που είναι σήμερα , σε 1,06€
- θα αυξηθεί το μετοχικό κεφάλαιο κατά 3.265.783€, ποσό που αντιστοιχεί: Α) σε ποσό 3.194.122.€ που αντιστοιχεί στο καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο κατά την 31/03/2002 της απορροφούμενης. Το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφούμενης στην ουσία συνολικά ανέρχεται σε 8.181.000€, διαιρεμένο σε 8.181.000 ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας 1€ της από το οποίο όμως θα πρέπει να αφαιρεθούν 4.986.878€, που κατέχει η απορροφώσα και σύμφωνα με τον Κ.Ν.2190/1920 και τον Ν. 2166/1933 να ακυρωθούν οι μετοχές αυτές και να μην ληφθούν υπόψη στις σχέσεις ανταλλαγής των μετόχων. Β) σε ποσό 71.661€ που προέρχεται από τον λογαριασμό υπόλοιπο

κερδών προηγούμενων χρήσεων, το οποίο θα κεφαλαιοποιηθεί για λόγους στρογγυλοποίησης¹⁶⁰.

- Οι 21.370.550 κοινές ονομαστικές μετοχές¹⁶¹ που θα διαιρείται το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας Α.Ε., μετά την νόμιμη ολοκλήρωση της συγχώνευσης συμφωνείται να κατανεμηθούν στους μετόχους των δυο εταιριών με τις εξής σχέσεις ανταλλαγής¹⁶²: Α) οι μέτοχοι της Απορροφούμενης ΑΕ (ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ), θα δίνουν 1 κατεχόμενη παλαιά μετοχή αυτής και θα παίρνουν 0,621 νέες μετοχές της απορροφώσας ΑΕ. Δηλαδή, συνολικά θα λάβουν $(8.181.000 - 4.986.878) \times 0,621 = 3.194.122 \times 0,621 = 1.983.550$ νέες κοινές μετοχές της απορροφώσας. Β) οι μέτοχοι της απορροφώσας ΑΕ θα δίνουν 1 παλαιά μετοχή αυτής και θα παίρνουν μια 1 μετοχή αυτής. Δηλαδή, συνολικά θα πάρουν $19.387.000 \times 1 = 19.387.000$ νέες κοινές ονομαστικές μετοχές αυτής.
- Με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, το σύνολο του Ενεργητικού και του Παθητικού της ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό μετασχηματισμού της 31/03/2002, μεταβιβάζεται κατά πλήρη νομή, κατοχή και κυριότητα και κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κ.Ν. 21/90/1920 και του Ν.2166/1993 στην Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, πλέον απορροφώσα ΑΕ, η οποία υποκαθίσταται αυτοδίκαια σε όλα τα δικαιώματα, υποχρεώσεις και έννομες σχέσεις της απορροφούμενης. Η απορροφούμενη ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ παύει να υπάρχει, χωρίς να είναι απαραίτητη η εκκαθάριση της, οι δε μετοχές της δεν παρέχουν κανένα άλλο δικαίωμα στον κάτοχο τους παρά μόνο αυτό της ανταλλαγής με μετοχές που θα εκδώσει η απορροφώσα.

Τα παραπάνω γίνονται πιο κατανοητά με την χρήση της λογιστικής έχοντας πάντα ως βασικό εργαλείο μελέτης τον εκάστοτε Ισολογισμό. Έτσι πριν από την συγχώνευση με την ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ, στα βιβλία της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ :

X	40 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ	Π
		19.387.000,00 ΜΕΤΟΧ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ
X	18¹⁶³ ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ	Π
	22.241.549,06	
	Συμμετοχή στο ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ	
X	41 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ	Π
	259.920,18	Διαφορά από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων

Μετά στην συγχώνευση:

¹⁶⁰ Συνεπώς, με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης όπως φαίνεται και στον ισολογισμό της Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ της 31/12/002 (ισολογισμός μετά την συγχώνευση) το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας θα ανέλθει σε 22.652.783,00€ (19.387.000€+3.196.122€+71.661€) διαιρεμένο σε 21.370.550 μετοχές ονομαστικής αξίας 1,06€ ανά μετοχή.

¹⁶¹ Βλ. Ισολογισμός 31/12/2002 Π. ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ

¹⁶² Βλ. Ετήσιο Δελτίο & Απολογισμός 2002 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ

¹⁶³ Στις συμμετοχές περιλαμβάνεται και η τυχόν υπεραξία.

40 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ			
		19.387.000,00	Μετοχικό κεφάλαιο
	4.986.878,00	8.181.000,00	Μετοχικό Κεφάλαιο ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ
Μείωση Μ.Κ. ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ λόγω σχέσης ανταλλαγής μετοχών			
	4.986.878,00	27.568.000,00	
		22.581.122,00	

18 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ	
22.241.549,06	
Συμμετοχή στο ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ	
	22.241.549,06
	Διαγραφή συμμετοχής
22.241.549,06	22.241.549,06
	0,00

41 ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ		
	259.920,18	Διαφορά από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων
259.912,54		
259.912,54	259.920,18	
	7,64	

16.00 GOODWILL	
22.241.549,06	4.986.878,00
Διαγραφή συμμετοχής	Μείωση Μ.Κ.ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ λόγω ανταλλαγής μετοχών
	259.912,54
22.241.549,06	5.246.790,54
16.994.758,52	

Από την συγχώνευση προέκυψε υπεραξία αξίας 16.994.758,52€ την οποία η απορροφώσα εταιρία αποφάσισε να μην την απόσβεση εφάπαξ.

6. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Ολοκληρώνοντας την εργασία αυτή, στόχος μας είναι μια κριτική ανάλυση των όσων παραθέσαμε.

Η εισαγωγή των ΔΛΠ θα επιφέρει σειρά σημαντικών αλλαγών στις λογιστικές πρακτικές στην Ελλάδα. Από τις πιο σημαντικές αλλαγές είναι αυτές που αφορούν τη λογιστική εξαγορών μιας επιχείρησης από μια άλλη, σε αντιδιαστολή με τη-συνήθη στην Ελλάδα-λογιστική συγχωνεύσεων που και οι δυο ως λογιστικές ενοποιήσεων επιχειρήσεων διέπονται από το ΔΛΠ 22 περί ενοποιήσεων των επιχειρήσεων (business combinations) όσο και από το ΔΛΠ 27 που διέπει τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και την λογιστική των επενδύσεων σε θυγατρικές.

Κατά το ελληνικό δίκαιο ο Ν.2190/1920 στα άρθρα 68-70 και 103, αναφέρεται σε συγχωνεύσεις σε περιπτώσεις όπου υπάρχει 100% θυγατρική εταιρία. Στις άλλες

περιπτώσεις ο 2190/1972 αποδέχεται τον Ν.1297/1972 για συγχωνεύσεις λοιπών εταιριών όπου επιβάλλεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες (άρθρο 9) και δεν αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημίες τις απορροφώμενης, και τον 2166/93 όπου δεν επιβάλλεται αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες όμως αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημίες της απορροφώμενης, και γίνεται με την τεχνική της συνάθροισης συμφερόντων.

Γενικά στα ελληνικά πρότυπα, οι συγχωνεύσεις θεωρούνται νομικής μορφής μετασχηματισμοί και όχι εξαγορές και λογίζονται με την μέθοδο της συνάθροισης συμφερόντων. Η υπεραξία που αναγνωρίζεται αποσβένεται ισόποσα σε 5 χρόνια και η αρνητική υπεραξία αναγνωρίζεται μόνο κατά την ενοποίηση και εγγράφεται απευθείας στην καθαρή θέση σαν διαφορά ενοποίησης. Το κόστος αγοράς είναι η ονομαστική αξία του ποσού που πληρώνεται

Το ΔΛΠ 22 διακρίνει σαφώς τις περιπτώσεις ενοποιήσεων επιχειρήσεων στις εξαγορές ελέγχου μιας επιχείρησης από μια άλλη, που αποτελούν την πλειονότητα όλων των μορφών ενοποιήσεων επιχειρήσεων και στις εξαιρετικές περιπτώσεις των ενώσεις συμφερόντων (pooling of interests). Οι εξαγορές ελέγχου πρέπει να λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της εξαγοράς (purchase method), σε αντιδιαστολή με τις ενώσεις συμφερόντων οι οποίες συμβαίνουν όταν και μόνο όταν συντρέχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις που ορίζονται στο Πρότυπο (παρ.13-16), δηλαδή όταν δεν είναι δυνατό από τους όρους συναλλαγής να διακριθεί αυτός που εξαγοράζει (acquirer) από αυτόν που εξαγοράζεται (acquiree), αλλά επιτυγχάνεται απόλυτα ισομερές μοίρασμα των κινδύνων και απολαβών από την ενοποιημένη επιχείρηση που προκύπτει. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση, εφαρμόζεται η λογιστική της «συνένωσης συμφερόντων» (pooling of interests), που πρακτικά προσομοιάζει στη λογιστική που ακολουθείται στην Ελλάδα στην περίπτωση των συγχωνεύσεων. Γενικά, για να αναγνωρισθεί μια συγχώνευση ως pooling of interests πρέπει να συντρέχουν συγχρόνως οι εξής προϋποθέσεις:

- σχετική αναλογία στις αγοραίες αξίες των δυο εμπλεκόμενων εταιριών
- συνέχιση περίπου του ίδιου ποσοστού ψήφου των εταιρών και στην νέα εταιρία
- ανταλλαγή ή συνάθροιση πλειοψηφικών πακέτων από κάθε μια από τις εταιρίες.

Στην πραγματικότητα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η συντριπτική πλειονότητα των συγχωνεύσεων- όπως τις αντιλαμβανόμαστε στην Ελλάδα- αποτελούν, για τους σκοπούς των ΔΛΠ, εξαγορές διότι εμπίπτουν στις περιπτώσεις των εξαγορών και αντίστροφων εξαγορών (όπως ορίζονται στις παρ.10-12 του Προτύπου) και συνεπώς πρέπει να λογιστικοποιούνται στο εξής με την μέθοδο της εξαγοράς. Σε ότι αφορά αυτή την μέθοδο το ΔΛΠ 22 θέτει πολύ πιο τεχνικά σύνθετους και λεπτομερείς κανόνες, από αυτούς που χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα κατά τις ενοποιήσεις και ουσιαστικά μόνο σε περιπτώσεις εξαγορών «θυγατρικών από μητρική» εταιρία. Οι λεπτομερείς αυτοί κανόνες που προβλέπονται από το ΔΛΠ 22 καθορίζουν σχολαστικά μεταξύ άλλων:

- Ποια είναι τα αναγνωρίσιμα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού (identifiable assets and liabilities) κατά την εξαγορά, τα οποία θα λογιστικοποιηθούν για τους σκοπούς της εξαγοράς(παρ.21-31)και πως η ακριβοδίκαιη αξία τους (fair value) θα κατανεμηθεί στο κόστος εξαγοράς(παρ.32-35)
- Τι γίνεται σε περιπτώσεις διαδοχικών εξαγορών (παρ.36-38)
- Πως καθορίζονται οι ακριβοδίκαιες αξίες των αναγνωρίσιμων στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού κατά την εξαγορά(παρ.39-40)

- Πώς ορίζεται, αποτιμάται, λογιστικοποιείται αποσβένεται και ενδεχομένως μετέπειτα, αναμορφώνεται η υπεραξία (goodwill), που προκύπτει κατά την εξαγορά (παρ.41-54).
- Πώς ελέγχεται αυτή η υπεραξία για τυχόν μετέπειτα απαξίωση της, προσδιορίζοντας την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία της, ιδιαίτερα για περιόδους απόσβεσης της πέρα των 20 ετών(παρ.55-58)
- Πως αντιμετωπίζεται λογιστικά η αρνητική υπεραξία κατά την εξαγορά(παρ.59-64)

Ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται να γίνει στον ορισμό και στην λογιστική χρήση της υπεραξίας «goodwill» σε αντιδιαστολή με τις γνωστές πρακτικές στην Ελλάδα, δηλαδή της χρήσης ενός λογαριασμού, του λογαριασμού «διαφορές ενοποίησης». Το ΔΛΠ 22 ορίζει σαφώς ότι το «goodwill» είναι η διαφορά του κόστους απόκτησης (για την επιχείρηση που εξαγοράζει) από την αξία του μεριδίου που αναλογεί από την ακριβοδίκαιη αξία των αναγνωρίσιμων στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού που εξαγοράστηκαν (την καθαρή θέση της εξαγοράζουσας) κατά την ημερομηνία της συναλλαγής (δηλαδή όλα εκπεφρασμένα σε αγοραίες αξίες-fair values). Εάν το τίμημα δε καταβάλλεται με μετρητά αλλά με πίστωση ορισμένης χρονικής διάρκειας, τότε για τον υπολογισμό του κόστους αγοράς υπολογίζεται η παρούσα αξία του επί πιστώσει τιμήματος, και εν συνεχεία ενδεχομένως η τυχόν υπεραξία. Η υπεραξία χειρίζεται λογιστικά ως στοιχείο του ενεργητικού και αποσβένεται όπως ορίζεται στις παρ.44-54 του Προτύπου και μόνο σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις η περίοδος απόσβεσης της επιτρέπεται να είναι πάνω από 20 έτη.

Επιπλέον, είναι υποχρεωτικός ο έλεγχος απομείωσης της αξίας της, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από το ΔΛΠ 36. κάθε χρόνο γίνεται επανεκτίμηση αυτής, και αν προκύψει διαφορά, τότε λογίζεται σαν διόρθωση. Ιδιαίτερες προβλέψεις παρέχονται στις παρ.59-64 για τον λογιστικό χειρισμό της αρνητικής υπεραξίας (που προκύπτει όταν το κόστος απόκτησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων είναι μικρότερο της πραγματικής τους αξίας), η οποία θα πρέπει να μειώνει αναλογικά την αξία των αποκτούμενων στοιχείων. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, η διαφορά που προκύπτει χαρακτηρίζεται ως αρνητική υπεραξία (negative goodwill) και απεικονίζεται αφαιρετικά του ενεργητικού στην υπεραξία., το οποίο αποσβένεται σε 5 έτη ή ως το πολύ 20 έτη όταν μπορεί να αιτιολογηθεί. Οποιοσδήποτε μετέπειτα αλλαγές, είτε στο κόστος εξαγοράς είτε στην ακριβοδίκαιη αξία των αναγνωρίσιμων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στις παρ.65-76 του Προτύπου, τακτοποιούνται αναμορφώνοντας τα κονδύλια της υπεραξίας.

Το ΔΛΠ 22 δεν εφαρμόζεται όταν οι συναλλαγές εξαγορών και συγχωνεύσεων γίνονται μεταξύ εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αισιόπουλος Κ. *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 1993.
2. Αληφαντή Γ., *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2004
3. Αναστασιάδη Ι, Σακέλλη Εμμ., *Φορολογία και Διάθεση των κερδών των εταιριών*, Εκδόσεις Σακέλλη 2003
4. Αντωνόπουλος Β., *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, Εκδόσεις Σάκουλα 1997
5. Δούβλης Β., *Το Δίκαιο της ΑΕ*, Τόμος Α' 2002
6. Καββαδία Σπ., *Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*, Εκδόσεις Ipirotiki, Αθήνα 2003.
7. Κοντάκου Α., *Γενική Λογιστική*, Έκδοση 5^η, Έκδόσεις Έλλην, 1997
8. Σακέλλη Εμ., *Ο Ισολογισμός της Α.Ε. και Ε.Π.Ε.*, Έκδοση Β', Έκδόσεις ΒΡΥΚΟΥΣ, Αθήνα 1992
9. Σακέλλη Εμ., *Συγχωνεύσεις-Διασπάσεις- Εξαγορές-Μετατροπές εταιριών & εκτίμηση αξίας της επιχείρησης*, Έκδοση Γ', εκδόσεις ΒΡΥΚΟΥΣ, 2001.
10. Σακέλλη Εμμ., *Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο*, Εκδόσεις Ε.Σακέλλη, Τόμος Α', 2003.
11. Παπαναστασίου Α, Σαρσέντη Β., *Λογιστική Εταιριών*, Εκδόσεις Σταμούλης, Γ' Έκδοση, Αθήνα 2000.
12. Φίλιου Β., *Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική (Αποτιμητική και Λογιστική Πληθωρισμού)*, τόμος Β', εκδόσεις Παπαζήση.
13. Φινοκαλιώτης Κ., *Φορολογικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκουλα 1999

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α.Π.Εφ. Θεσ/νικής 2955/1997, *Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε* 1998
2. Α.π. 224/2002, *Νομικό Βήμα* 2002
3. Α.Π. 736/2002 *Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε* 2003.
4. Αληφαντής Γ., Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ* 1996
5. Αληφαντής Γ., Ανώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης, *Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ* 1996
6. Αληφαντής Γ., Συμψηφισμός λογιστικών ζημιών με την υπεραξία του Ν.2065/1992, *Λογιστής* 1997, σελ.688
7. Αληφαντής Γ., Συμψηφισμός λογιστικών ζημιών με την υπεραξία του Ν.2065/1992, *Ναυτεμπορική* 16.3.1997
8. Αληφαντής Γ., Έξοδα πολυετούς απόσβεσης, *Λογιστής* 1997, σελ.188
9. Αληφαντής Γ., Η λογιστική των λαμβανόμενων δωρεάν μετοχών, *Λογιστής* 2000.
10. Αληφαντής Γ., Ενοποίηση μικτού ομίλου επιχειρήσεων, *Λογιστής* 2000.
11. Αληφαντής Γ., Διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών Α.Ε., *Λογιστής* 2000.
12. Αληφαντής Γ., Η λογιστική του αποτελέσματος από πώληση θυγατρικής επιχείρησης, *Λογιστής* 2001.
13. Αληφαντής Γ., Φορολογία υπεραξίας επιχειρήσεως, , *Ναυτεμπορική* 27.9.2003

14. Αληφαντής Γ., Υπεραξία λόγω πώλησης μετοχών και επιχειρήσεων, *Λογιστής* 2003 και 2004
15. Αληφαντής Γ., Η Λογιστική της υπεραξίας της επιχειρήσεως, *Λογιστής* 2004
16. Θεοδωρίδου Η.Κ., Η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρική, *Λογιστής* Οκτώβριος 2001
17. Βενιέρης Γ., Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, τεύχος 28
18. Ν.Σοφιανός, οι αλλαγές στις εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 21/8/03

NOMΟΘΕΣΙΑ

• **ΕΛΛΗΝΙΚΗ**

1. Κ.Ν.2190/1920. Ν.Δ.2197/1972
2. Ν.2166/1993
3. Ν. 2238/1994
4. Ν.2578/1998
5. Ν.2859/2000
6. Ν.2992/2002
7. Ν.3090/2002 Υπ.Οικ. 1021577/Πολ.1038/2003
8. Ε.Γ.Λ.Σ. παρ.2.2..110 περ.3
9. ΚΒΣ, Εγκ. Παρ.12.2.4
10. Εγκύκλιος του Υπ.Οικ. 1039799/Πολ.1080/1994
11. Απόφαση Υπ. Οικ. 1073758/10674/Β0012/Πολ.1018/5-2-2003.
12. Εγκύκλιος 1073758/πολ.1018/2003
13. Εγκύκλιος Υπ. Οικ.1021577/10206/Β0012/Πολ.1038/5/3/2003.
14. Εγκύκλιος 1021577/πολ.1038/2003 «Ορθή Επανάληψη»
15. Απόφαση του Υπ. Οικ. 1030366/1037/Β0012/Πολ.1053/1-4-03, ΦΕΚ 477B της 21/4/03

• **ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ**

1. Οδηγία 90/434/ΕΟΚ του Συμβουλίου
2. Κανονισμός 2157/2001

• **ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ**

1. Appendix A- Basis for conclusions to IAS 38, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations and summary of Changes to Exposure Draft E60, Intangible Assets, and IAS 22 (revised 1998), Business Combinations.
2. IAS 22 Business Combinations (revised 1998).
3. IAS 36 Impairment of Assets
4. IAS 28 Accounting for Investments in Associates
5. IAS 27 Consolidated Financial Statements and Accounting for investment in Subsidiaries

6. IAS 38 Intangible Assets
7. IFRS 3 Business Combinations

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1. IASC, Exposure Draft of Proposed Amendments to IFRS 3 Business Combinations: Combinations by Contract Alone of involving Mutual entities, Απρίλιος 2004
2. CEC, Comments concerning certain articles of the Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and the Council of 19/7/2002 on the application of International Accounting Standards and the 4th Council Directive 78/660 EEC of 25/7/1978 and the 7th Council Directive 83/349/EEC of 13/7/1983 on accounting, 2002
3. EFRAG, Adoption of Reporting Advisory Group of IFRS 3 Business Combinations, 4 Απριλίου 2004

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.iasb.org
www.europa.eu.int
www.iasplus.com
www.iasplus.com/iasplus/0402sharebased.p.d.f
www.deloitte.com

ΠΗΓΕΣ ΤΩΝ CASE STUDIES

1. ALTEC ABEE, Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης με απορρόφηση των Α.Ε. «SYSWARE», «UNISOFT» και «ΣΤΑΤ» από την ΑΕ «ALTEC ABEE», 2001
2. MARFIN ΑΕΠΕΥ, Π&Κ CAPITAL ΑΕΠΕΥ, Ενημερωτικό Δελτίο «ALTEC ABEE» για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρίας λόγω της Συγχώνευσης με απορρόφηση των εταιριών «SYSWARE», «UNISOFT» και «ΣΤΑΤ», Σεπτέμβριος 2001.
3. ALTEC ABEE, Ετήσιο Δελτίο-Απολογισμός 2001, Τόμος Α' και Β'
4. GRANT THORTON, Εκτίμηση της αξίας της Εταιρίας «UNISOFT», 2001
5. GRANT THORTON, Εκτίμηση της αξίας της Εταιρίας «SYSWARE», 2001
6. GRANT THORTON, Εκτίμηση της αξίας της Εταιρίας «ΣΤΑΤ», 2001
7. ALTEC ABEE, Ισολογισμοί 31/12/00, 31/12/01
8. SYSWARE, Ισολογισμοί 31/12/00 και Μετασχηματισμού 16/3/2001
9. UNISOFT, Ισολογισμοί 31/12/00 και Μετασχηματισμού 16/3/2001
10. ΣΤΑΤ, Ισολογισμοί 31/12/00 και Μετασχηματισμού 16/3/2001
11. Π.ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, Ετήσιο Δελτίο-Απολογισμός 2002
12. Π.ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕΒΕ, Ισολογισμοί της 31/12/02 και 31/12/01
13. ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑΙ ΑΕΒΕΤΕ, Ισολογισμός 31/12/01 και μετασχηματισμού της 31/3/02

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πίνακες με τα σημαντικότερα σημεία των ΔΛΠ που σχετίζονται με την υπεραξία

ΔΛΠ 27	
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ (Consolidated Financial Statements and Accounting for investment in Subsidiaries)	
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Η μητρική πρέπει να παρουσιάζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ✚ Μια μητρική, θυγατρική άλλης στο σύνολο της ή σχεδόν στο σύνολο της (>90%), δε χρειάζεται να παρουσιάζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις εάν:<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υπάρχει η έγκριση των μετόχων μειοψηφίας ✓ Γνωστοποιούνται οι λόγοι μη ενοποίησης ✓ Αναφέρεται ο τρόπος απεικόνισης των θυγατρικών ✓ Αναφέρεται το όνομα και η έδρα της μητρικής που παρουσιάζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	<p>Ενοποιούνται όλες οι θυγατρικές, ανεξαρτήτως αντικειμένου, εγχώριες και αλλοδαπές, εκτός:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Εάν ο έλεγχος είναι προσωρινός (π.χ. η θυγατρική πρόκειται να εκποιηθεί) ✚ Λειτουργεί κάτω από μακροπρόθεσμους περιορισμούς, που εμποδίζουν σημαντικά την δυνατότητα της να μεταφέρει κεφάλαια στην μητρική
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Διεταιρικά υπόλοιπα, διεταιρικές συναλλαγές και προκύπτοντα υπόλοιπα και απραγματοποίητα κέρδη και ζημίες (εκτός αν η ζημία δε μπορεί να ανακτηθεί) πρέπει να απαλείφονται πλήρως ✚ Όταν οι οικονομικές καταστάσεις, που ενοποιούνται,

	<p>δεν έχουν ίδια ημερομηνία κλεισίματος πρέπει να γίνουν διορθώσεις των σημαντικών επιδράσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Η διαφορά στις ημερομηνίες κλεισίματος δε μπορεί να είναι >3 μηνών ✚ Ομοιόμορφες λογιστικές μέθοδοι πρέπει να χρησιμοποιούνται, διαφορετικά όποια απόκλιση πρέπει να γνωστοποιείται. ✚ Μια θυγατρική παύει να ενοποιείται όταν δεν εμπίπτει πλέον στον ορισμό της θυγατρικής ή συγγενούς επιχείρησης. ✚ Τα δικαιώματα μειοψηφίας παρουσιάζονται ξεχωριστά στον ενοποιημένο ισολογισμό από τις λοιπές υποχρεώσεις και στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης
--	---

ΔΛΠ 22 ΕΝΟΠΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (Business Combinations)	
ΕΝΟΠΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	<p>Το ΔΛΠ 22 εφαρμόζεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Για την λογιστική αντιμετώπιση των ενοποιήσεων επιχειρήσεων ✚ Δεν καλύπτει εσωτερική αναδιοργάνωση του ομίλου <p><u>Ενοποιήσεις επιχειρήσεων:</u> Η συνένωση ξεχωριστών επιχειρήσεων σε οικονομικό όμιλο, ύστερα από συνένωση μιας επιχείρησης με μια άλλη ή ύστερα από την απόκτηση ελέγχου πάνω στην άλλη επιχείρηση.</p>
ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΠΙΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	<p>Η λογιστική αντιμετώπιση μιας ενοποίησης επιχειρήσεων διαφέρει ανάλογα με το αν η ουσία της συναλλαγής είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Εξαγορά ή ✚ Συνένωση δικαιωμάτων (συγχώνευση)
Α.ΕΞΑΓΟΡΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Σε όλες σχεδόν τις ενοποιήσεις

	<p>επιχειρήσεων που μπορεί να βρεθεί αγοραστής, δηλαδή μια από τις ενοποιημένες επιχειρήσεις αποκτά <u>έλεγχο</u> πάνω στην άλλη επιχείρηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Αγόρα >50% των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης προσφέρει έλεγχο στον αγοραστή <u>εκτός</u> αν μπορεί να αποδειχθεί ότι μια τέτοια κυριότητα δε συνιστά έλεγχο ✚ Ακόμα και σε περίπτωση που η απόκτηση δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης ενοποιημένης επιχείρησης είναι <50% μπορεί να ασκείται έλεγχος.
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	<p>Προσδιορίζεται αγοραστής όταν μια από τις ενοποιημένες επιχειρήσεις αποκτά ένα από τα ακόλουθα:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Τον έλεγχο >50% των δικαιωμάτων ψήφου της άλλης επιχείρησης δυνάμει συμφωνίας με άλλους επενδυτές ✚ Το δικαίωμα να κατευθύνει την οικονομική και επιχειρηματική πολιτική της άλλης επιχείρησης, σύμφωνα με καταστατικό ή συμβατικό όρο ✚ Το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειονότητα των μελών του ΔΣ ή άλλου ισοδύναμου διοικητικού οργάνου ✚ Την δυνατότητα σχηματισμού πλειοψηφίας στις συνεδριάσεις του ΔΣ ή άλλου ισοδύναμου διοικητικού οργάνου.
ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΑΓΟΡΑΣΤΗ	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Η πραγματική αξία μιας επιχείρησης είναι σημαντικά μεγαλύτερη από αυτή της άλλης ενοποιημένης επιχείρησης: η μεγαλύτερη επιχείρηση είναι η αγοράστρια ✚ Όταν αποκτώνται κοινές μετοχές¹ μετά ψήφου έναντι μετρητών: η

¹ Ανάλογα με τα δικαιώματα που παρέχονται στον κομιστή, οι μετοχές διακρίνονται σε:

- ✓ Κοινές μετοχές (common stocks)
- ✓ Προνομιούχες μετοχές (preferred stocks)
- ✓ Μετοχές επικαρπίας.

Οι κοινές μετοχές παρέχουν το δικαίωμα συμμετοχής στη διοίκηση της Α.Ε., το δικαίωμα περιουσιακής φύσης (συμμετοχή στην διανομή κερδών, στο προϊόν εκκαθάρισεως της Α.Ε.) και

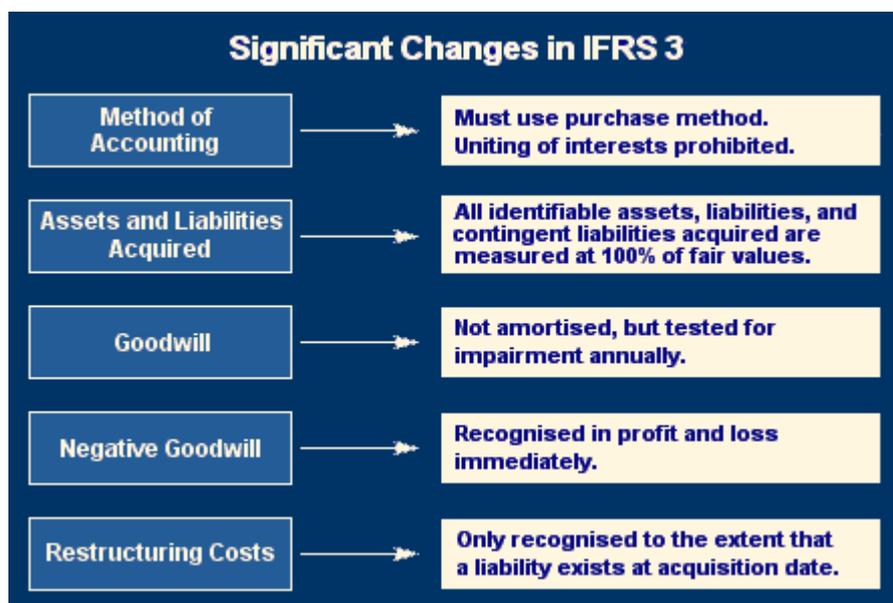
	<p>επιχείρηση που διαθέτει τα μετρητά είναι η αγοράστρια</p> <p>✚ Όταν παρέχεται το δικαίωμα στην διοίκηση της μιας επιχείρησης να κατευθύνει την εκλογή των μελών της διοίκησης της άλλης: η πρώτη επιχείρηση είναι η αγοράστρια.</p>
Β.ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	<p>✚ Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να μην είναι δυνατό να προσδιοριστεί η αγοράστρια επιχείρηση:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντί να προσδιοριστεί ένα δεσπύζον μέρος, οι μέτοχοι ή εταίροι των ενοποιημένων επιχειρήσεων συνάπτουν μια ισότιμη συμφωνία να <u>καταναείμουν τον έλεγχο</u> πάνω στο σύνολο της καθαρής περιουσίας τους και των εργασιών των επιχειρήσεων τους. ✓ Οι διοικήσεις των εταιριών συμμετέχουν στην διοίκηση του ενοποιημένου ομίλου ✓ Οι μέτοχοι ή οι εταίροι μοιράζονται αμοιβαία τα οφέλη και τους κινδύνους του ενοποιημένου ομίλου
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΝΩΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	<p>✚ Ισοδύναμη ανταλλαγή της πλειοψηφίας (αν όχι του συνόλου) των κοινών μετοχών μετά ψήφου</p> <p>✚ Η πραγματική αξία της μιας επιχείρησης να μην είναι σημαντικά διαφορετική από την αξία της άλλης</p> <p>✚ Ύστερα από την ενοποίηση οι μέτοχοι να διατηρούν μεταξύ τους τα ίδια δικαιώματα ψήφου και κεφαλαίου στον ενοποιημένο όμιλο, όπως πριν την ενοποίηση.</p>
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΞΑΓΟΡΩΝ	<p>✚ <u>Κόστος εξαγοράς</u>: το ποσό των μετρητών ή άλλου ταμειακού ισοδύναμου ή η πραγματική αξία άλλου ανταλλάγματος που δίνεται</p>

δικαιώματα διασφαλιστικά του μετόχου (δικαίωμα προτιμήςσεως των παλαιών μετοχών σε κάθε νέα έκδοση μετοχών, δικαίωμα μεταβιβάσεως των μετοχών)- Βλ. Β.Βασιλείου, Αν.Παπαναστασίου «Λογιστική Εταιριών», εκδόσεις Σταμούλη, έκδοση Γ', Αθήνα 2000.

	<p>από την εξαγοράζουσα εταιρία με σκοπό την απόκτηση ελέγχου</p> <ul style="list-style-type: none"> + Δαπάνες που σχετίζονται άμεσα με την εξαγορά μεταφέρονται στο κόστος εξαγοράς + Από την ημερομηνία εξαγοράς η εξαγοράζουσα: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ενσωματώνει τον λογαριασμό αποτελεσμάτων της εξαγοραζόμενης στα αποτελέσματα της ✓ Καταχωρεί τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και την υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά στον ισολογισμό της.
<p style="text-align: center;">ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΞΑΓΟΡΑΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Τα στοιχεία που αποκτήθηκαν αποτιμώνται σε πραγματική αξία μόνο μετά την έκταση των δικαιωμάτων της αγοράστριας, ενώ + Η αναλογία της μειωτηφίας υπολογίζεται στην <u>πριν από την εξαγορά λογιστική αξία</u> των στοιχείων της εξαγοραζόμενης
<p style="text-align: center;">ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΞΑΓΟΡΑΣ</p>	<p style="text-align: center;">ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τα στοιχεία που αποκτήθηκαν αποτιμώνται στην πραγματική αξία κατά την ημερομηνία εξαγοράς και για τα δικαιώματα της αγοράστριας και για τα δικαιώματα της μειωτηφίας→Η αναλογία της μειωτηφίας υπολογίζεται <u>με βάση την πραγματική αξία</u> των στοιχείων της θυγατρικής.
<p style="text-align: center;">ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Οι πραγματικές αξίες προσδιορίζονται με βάση την προτιθέμενη χρήση τους από την αγοράστρια εταιρία + Παρέχονται οι ακόλουθες οδηγίες: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Χρεόγραφα</u>: σε τρέχουσες αξίες αγοράς ✓ <u>Απαιτήσεις</u>: σε παρούσα αξία εισπρακτέων ποσών (με τρέχοντα

	<p>επιτόκια προεξόφλησης)- προβλέψεις ανεπίδεκτων απαιτήσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Αποθέματα:</u> σε καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία ✓ <u>Γήπεδα και κτίρια:</u> στην τρέχουσα αξία αγοράς (ανεξάρτητα αν θα χρησιμοποιηθούν ή θα εκποιηθούν) ✓ <u>Μηχανήματα και εξοπλισμός:</u> στην τρέχουσα αξία αγοράς (ανεξάρτητα αν θα χρησιμοποιηθούν ή θα εκποιηθούν) ✓ <u>Υποχρεώσεις</u> στην παρούσα αξία των ποσών που πρόκειται να καταβληθούν κατά την εξόφληση
<p>ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΑΓΟΡΑΣ</p>	<p><u>Υπεραξία:</u> Κόστος εξαγοράς-πραγματική αξία δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν πάνω στα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της εξαγοραζόμενης εταιρίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Αποσβένεται λογίζοντας την ως απόσβεση στη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής της. ✚ Μέγιστη περίοδος απόσβεσης 20 χρόνια, διαφορετικά χρειάζεται να γίνει ετήσια εξέταση πιθανής απαξίωσης. <p><u>Αρνητική υπεραξία:</u> εξετάζεται ο λόγος για τον οποίο προέκυψε.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Αν προέκυψε λόγω αναμονής μελλοντικών ζημιών, επιβαρύνει αναλογικά την κατάσταση αποτελεσμάτων στην ίδια περίοδο με τις ζημίες. ✚ Αν δε προέκυψε λόγω αναμονής μελλοντικών ζημιών, κατανέμεται στα μη νομισματικά πάγια (συμπεριλαμβανομένων των αποθεμάτων) και κατανέμεται στα αποτελέσματα στην ίδια περίοδο με τις πραγματοποιούμενες αποσβέσεις των παγίων. ✚ Διαφορετικά μεταφέρεται στα αποτελέσματα.
<p>ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ</p>	<p>Τόσο για την χρήση που πραγματοποιείται η ενοποίηση όσο και για τα συγκριτικά στοιχεία, οι</p>

	οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν ενοποίηση των στοιχείων των δυο εταιριών σαν η ενοποίηση να είχε συμβεί από την προγενέστερη από τις προηγούμενες περιόδους.
ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	<ul style="list-style-type: none"> + Επωνυμίες εταιριών που ενοποιούνται + Λογιστική μέθοδος ενοποίησης + Χειρισμός υπεραξίας + Συμφωνία υπεραξίας (στην αρχή της χρήσης, προσθήκες και απόσβεση χρήσης κλπ) + Εξαγορές και εκποιήσεις στην διάρκεια της χρήσης + Συνενώσεις στη διάρκεια της χρήσης και επίδραση στα αποτελέσματα.

ΔΛΠ 28 Λογιστική Συμμετοχών σε Συγγενείς Εταιρίες (Accounting for Investments in Associates)	
ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	<p><u>Συγγενής</u> είναι μια επιχείρηση στην οποία ο επενδυτής ασκεί ουσιώδη επιρροή και η οποία δεν είναι ούτε θυγατρική ούτε κοινοπραξία του επενδυτή.</p> <p><u>Ουσιώδης επιρροή</u> είναι το δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις της οικονομικής και επιχειρηματικής πολιτικής της εκδότριας, χωρίς όμως να</p>

	ασκείται έλεγχος πάνω σ'αυτές τις πολιτικές.
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	<p>Απεικονίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με την μέθοδο της καθαρής θέσης, εκτός:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Αν η επένδυση αποκτάται με σκοπό να εκποιηθεί στο άμεσο μέλλον, οπότε πρέπει να απεικονίζεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 + Αν υφίσταται σοβαροί περιορισμοί οι οποίοι μειώνουν σημαντικά την δυνατότητα μεταφοράς χρηματικών ποσών στον αγοραστή.
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	<p><u>Μέθοδος καθαρής θέσης:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> + Κόστος κτήσης+μεταβολές στην καθαρή θέση μετά την ημερομηνία απόκτησης – αποσβεσμένη υπεραξία <p>ή</p> <ul style="list-style-type: none"> + Ποσοστό καθαρής θέσης της συγγενούς που ανήκει στον επενδυτή +αναπόσβεστη υπεραξία
ΔΙΑΚΟΠΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	<p>Η μέθοδος παύει να χρησιμοποιείται όταν:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Δεν ασκείται πλέον ουσιώδης επιρροή από τον επενδυτή, ο οποίος όμως μπορεί να διατηρεί ολικά ή μερικά την συμμετοχή του + Η χρήση της μεθόδου δεν είναι πλέον κατάλληλη, γιατί η συγγενής λειτουργεί κάτω από σοβαρούς μακροπρόθεσμους περιορισμούς, που ουσιωδώς παρεμποδίζουν την δυνατότητα της να μεταφέρει κεφάλαια στον επενδυτή.
ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ	<p>Η συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση απεικονίζεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Είτε με την μέθοδο της καθαρής θέσης ή με την μέθοδο του κόστους κτήσης, δηλαδή όποια χρησιμοποιείται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του επενδυτή <p>Ή</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Σαν «διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού», σύμφωνα με το ΔΛΠ39.
ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	<p>Η κατοχή μόνο συγγενών εταιριών δεν υποχρεώνει την εταιρία να συντάξει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αλλά πρέπει να παρέχει τις παρακάτω πληροφορίες τις οποίες θα παρείχε αν συνέτασσε:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Κατάλογος και περιγραφή των σημαντικών συγγενών εταιριών, αναλογία των συμμετοχικών δικαιωμάτων και αν είναι διαφορετική, την αναλογία των κατεχόμενων δικαιωμάτων ψήφου. ✚ Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για την απεικόνιση τέτοιων συμμετοχών ✚ Οι συμμετοχές που λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης κατατάσσονται στα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία και απεικονίζονται σε ξεχωριστό λογαριασμό, όπως και τα κέρδη και οι ζημίες των συμμετοχών αυτών.

ΔΛΠ 38 Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία (INTANGIBLE ASSETS)	
ΟΡΙΣΜΟΙ	<p><u>Άυλα περιουσιακά στοιχεία</u> είναι αναγνωρίσιμα μη νομισματικά περιουσιακά στοιχεία χωρίς φυσική υπόσταση, που κατέχονται για χρήση, για εκμίσθωση ή για διοικητικούς σκοπούς.</p>
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Μεμονωμένη απόκτηση άυλου περιουσιακού στοιχείου: κόστος = τιμή αγοράς + εισαγωγικούς δασμούς + άμεσες αποδοτέες δαπάνες ✚ Απόκτηση ως μέρους μιας ενοποίησης επιχειρήσεων: το κόστος βασίζεται στην πραγματική αξία του άυλου περιουσιακού στοιχείου,

	<p>κατά την ημέρα απόκτησης. Αν η πραγματική αξία δε μπορεί να προσδιορισθεί το άυλο περιουσιακό στοιχείο δε καταχωρείται ξεχωριστά, αλλά προσαυξάνει την υπεραξία</p> <ul style="list-style-type: none"> + Απόκτηση μέσω κρατικής επιχορήγησης: το κόστος του άυλου περιουσιακού στοιχείου καταχωρείται όπως και η επιχορήγηση με την ίδια αξία. + Ανταλλαγές περιουσιακών στοιχείων: το κόστος είναι η λογιστική αξία του στοιχείου που παραδόθηκε. Αν η πραγματική αξία του νέου στοιχείου είναι μικρότερη από την λογιστική αξία του παραδοθέντος, τότε καταχωρείται ζημία απομείωσης για το στοιχείο που παραδόθηκε και η λογιστική αξία του μετά την απομείωση, εκχωρείται στο νέο περιουσιακό στοιχείο.
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΔΑΠΑΝΗΣ	<ul style="list-style-type: none"> + Οι δαπάνες για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία καταχωρούνται ως έξοδα, όταν πραγματοποιούνται + Δεν πρέπει να περιληφθούν στο κόστος του άυλου περιουσιακού στοιχείου σε μεταγενέστερη ημερομηνία.
ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ	<ul style="list-style-type: none"> + <u>Βασική μέθοδος:</u> το άυλο περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται στο κόστος του - σωρευμένες αποσβέσεις - σωρευμένες ζημίες απομείωσης του + <u>Εναλλακτική μέθοδος:</u> απεικονίζεται σε μια αναπροσαρμοσμένη αξία, που είναι η πραγματική αξία – μεταγενέστερες σωρευμένες αποσβέσεις – μεταγενέστερες σωρευμένες ζημίες απομείωσης
ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΑΥΛΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> + Η ωφέλιμη ζωή δεν θα υπερβεί τα 20 χρόνια από την ημερομηνία που το άυλο αυτό στοιχείο είναι διαθέσιμο για χρήση. + Η υπολειμματική αξία πρέπει να εκτιμάται ότι είναι μηδέν, εκτός αν υπάρχει δέσμευση τρίτου προσώπου για κάτι διαφορετικό.
ΑΠΟΣΥΡΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΑΥΛΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> + Διαγράφεται από την πώληση ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά

ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	<p>οφέλη από την χρησιμοποίηση του</p> <ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="858 264 1358 414">✚ Κέρδος ή ζημία = τίμημα πώλησης-λογιστική αξία. Καταχωρείται τα αποτελέσματα χρήσης. <li data-bbox="858 416 1358 481">✚ Σε περιπτώσεις ανταλλαγής δε προκύπτει κέρδος ή ζημία.
------------------	--

Πίνακας Κοινοτικών Οδηγιών σχετικά με τις ΑΕ.

Πίνακας Κοινοτικών Οδηγιών	
<u>1^η Οδηγία (68/151/ΕΟΚ)</u>	<p>Είναι η 1^η που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και πραγματεύεται τον εναρμόνιση των διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την δημοσιότητα ορισμένων εταιρικών πράξεων, την εγκυρότητα που έχουν οι δεσμεύσεις των εταίρων και την ακυρότητα της εταιρίας. Όσον αφορά την δημοσιότητα, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν ένα Μητρώο Εταιριών που θα καταγράφονται όλες οι κεφαλαιουχικές εταιρίες και στο οποίο μπορεί να ανατρέξει οποιοσδήποτε θελήσει να αντλήσει πληροφορίες. Επιπλέον, το Δελτίο Δημοσιεύσεων είναι ένα δεύτερο στοιχείο του συστήματος δημοσιότητας το οποίο πρέπει να υπάρχει σε κάθε κράτος μέλος. Σχετικά με την εγκυρότητα των δεσμεύσεων των εταίρων, η ευθύνη εις ολόκληρο των ιδρυτών μέχρι την απόκτηση της νομικής προσωπικότητας αφορά όλες τις κεφαλαιουχικές εταιρίες. Τέλος, όλες οι εταιρίες υποχρεούνται να καταβάλλουν τις όποιες εισφορές τους και μετά την ακύρωση όλες οι αποφάσεις περί ακυρότητας της εταιρίας υποβάλλονται σε δημοσιότητα.</p>
<u>2^η Οδηγία (77/91/ΕΟΚ)</u>	<p>Για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων ως προς την σύσταση της ΑΕ και την διατήρηση και μεταβολή του κεφαλαίου της και αναφέρει ρυθμίσεις για τα την συστατική πράξη της ΑΕ, το καταστατικό, τον έλεγχο σε είδος εισφορών, ύψος μετοχικού κεφαλαίου.</p>
<u>3^η Οδηγία (78/858/ΕΟΚ)</u>	<p>Για τον συντονισμό των εθνικών δικαίων των κρατών μελών για τις εγχώριες συγχωνεύσεις. Εξασφαλίζει την συνέχιση της επιχειρηματικής δράσης σε εθνικό επίπεδο χρησιμοποιώντας την αρχή της καθολικότητας της διαδοχής.</p>
<u>4^η Οδηγία (78/660/ΕΟΚ)</u>	<p>❖ Για την Ελλάδα, η Οδηγία αφορά τις ΑΕ, τις ΕΠΕ και τις</p>

	<p>ετερόρρυθμες κατά μετοχές εταιρίες. Αναφέρεται στους όρους των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων ώστε να υπάρχει πλήρης διαφάνεια και να εμφανισθεί η πραγματική εικόνα της οικονομικής θέσης της εταιρίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Επίσης, προωθεί την επιβολή ισοδύναμων ελαχίστων όρων για τις δημοσιευμένες οικονομικές πληροφορίες, την καθιέρωση μεθόδων αποτίμησης και λογιστικών υποδειγμάτων και τέλος των οικονομικό έλεγχο από κατάλληλα πρόσωπα.
<u>6^η Οδηγία (82/891/ΕΟΚ)</u>	Για την διάσπαση των ΑΕ
<u>7^η Οδηγία (83/349/ΕΟΚ)</u>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Για τους ενοποιημένους λογαριασμούς ❖ Με τους ενοποιημένους λογαριασμούς αποσκοπείται η σαφέστερη πληροφόρηση των μετόχων δεδομένης της συχνής υπαγωγής των εταιριών σε ένα ευρύτερο επιχειρησιακό σύνολο. ❖ προσδιορίζεται η έννοια του ομίλου έστω και αν η έννοια αυτή μπορεί να διαφοροποιείται από κράτος σε κράτος προκειμένου να επιβληθεί υποχρέωση ενοποίησης.
<u>8^η Οδηγία (84/253/ΕΟΚ)</u>	Για την χορήγηση άδειας σε υπευθύνους για έλεγχο των λογιστικών εγγραφών.
<u>11^η Οδηγία (89/666/ΕΟΚ)</u>	<p>Για την δημοσιότητα των υποκαταστημάτων που έχουν συσταθεί σ' ένα κράτος μέλος από ορισμένες μορφές εταιριών που διέπονται από δίκαιο άλλου κράτους.</p> <p>Δεν επιτρέπεται στα κράτη μέλη να ασκήσουν αυστηρότερες ρυθμίσεις ως προς τις υποχρεώσεις τήρησης δημοσιότητας για τα υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιριών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Η δημοσιότητα επιβάλλεται για όλα τα υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιριών στην ημεδαπή ακόμα και αν σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία οι διοικητικές πράξεις και τα στοιχεία έχουν υποβληθεί σε

	<p>δημοσιότητα στη χώρα προέλευσης (πλεονεκτήματα διαφάνειας και πληροφόρησης).</p> <p>❖ <u>Αλλοδαπή εταιρία:</u> είναι η εταιρία της οποίας η πραγματική έδρα βρίσκεται στην αλλοδαπή.</p> <p>ΑΕ που έχουν την καταστατική τους έδρα στην αλλοδαπή και πραγματική π.χ. στην Ελλάδα δε θεωρούνται ημεδαπές αλλά ως εν τοις πράγμασι ομόρρυθμες ή αφανείς αφού δεν έχουν τηρήσει τις προϋποθέσεις έγκυρης σύστασης ΑΕ κατά το εφαρμοστέο ελληνικό δίκαιο.=>υποκαταστήματα τους στην ημεδαπή δε θα λάβουν άδεια σύστασης, δεν θα υπαχθούν στην ημεδαπή δημοσιότητα αφού οι κύριες δεν είναι αλλοδαπές και θα αναγνωρίζονται μόνο ως προσωπικές.</p>
<u>Κανονισμός 2137/85</u>	Για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Ομίλου Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ). Στόχος είναι η εναρμόνιση εθνικών διατάξεων ώστε να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών μέσα από συνεργασία φυσικών και νομικών προσώπων με διαφορετική μορφή.
<u>Πρόταση 5^{ης} οδηγίας</u>	Για την δομή των ΑΕ. Συστήματα διοίκησης -διαχειριστικά και εποπτικά όργανα.
<u>Προσχέδιο 9^{ης} Οδηγίας</u>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Για τους ομίλους εταιριών ❖ Η έννοια του ελέγχου των εταιρικών υποθέσεων μιας εταιρίας από μια άλλη. ❖ Ο έλεγχος αυτός προσδιορίζεται από το γεγονός ότι μια επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των ψήφων στην Γ.Σ. άλλης επιχείρησης ή το δικαίωμα διορισμού ή ανάκλησης της πλειοψηφίας των μελών των οργάνων μιας επιχείρησης. ❖ Περιέχει διατάξεις για την προστασία των μετόχων μειοψηφίας και των πιστωτών της θυγατρικής.
<u>Πρόταση 10^{ης} Οδηγίας</u>	Για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις ΑΕ Εταιρίες με έδρα σε διαφορετικά κράτη

	μέλη
<u>Πρόταση 13^{ης} Οδηγίας</u>	Για προσφορές αγοράς ή ανταλλαγής εταιρικών τίτλων. Δίκαιο ανταγωνισμού-κεφαλαιαγορά
<u>Πρόταση 14^{ης} Οδηγίας</u>	Θα αντιμετωπίσει το εκκρεμές ζήτημα της μεταφοράς της εγκατάστασης από ένα κράτος μέλος σε άλλο με την διατήρηση της νομική προσωπικότητας της. Πραγματική μεταφορά της έδρας προβλέπεται αυτή την στιγμή μόνο από τον <u>Κανονισμό 2157/2001</u> για την Ευρωπαϊκή Εταιρία. Με την προσπάθεια αυτή δεν θα έχουμε μεταφορά της έδρας που θα επιφέρει τη λύση της εταιρίας και σύσταση νέου νομικού προσώπου στο κράτος υποδοχής όπως ισχύει μέχρι τώρα. Μόνο τροποποίηση του καταστατικού και το δίκαιο που θα διέπει πλέον την εταιρία θα είναι αυτό της πραγματικής έδρας. Η μεταφορά εγκατάστασης θα πρέπει να επιτρέπεται τόσο από το δίκαιο της καταστατικής έδρας όσο και από το δίκαιο της νέας (πραγματικής) έδρας.
*Πηγή: «Το Δίκαιο της ΑΕ» τόμος πρώτος 2002-Β.ΔΟΥΒΑΗΣ	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Μεταβολές σε επόμενες χρήσεις του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου

Οι παρακάτω οικονομικές καταστάσεις αναφέρονται στο παράδειγμα της περίπτωσης μεταβολής σε επόμενες χρήσεις του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου, υπό την παράγραφο 4.4.2.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 2004

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
Ενεργητικό		Μ	Παθητικό
Συμμετοχή στη Θ(100%)	500		Ίδια κεφαλ. 1280
Λοιπά Ενεργητικά	<u>1180</u>		Υποχρεώσεις <u>400</u>
	1680		1680

		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
Ενεργητικό		Θ	Παθητικό
Λοιπά Ενεργητικά	620		Ίδια κεφαλ. 480
	<u>620</u>		Υποχρεώσεις <u>140</u>
			620

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

		Μ	
Κύκλος εργασιών μείον: Κόστος εσόδων			<u>3200</u>
ΜΕΙΟΝ: Κόστος μείον:έξοδα		<u>2693</u>	
καθαρά αποτελέσματα(προ φόρων)		507	
μείον:φόρο εισοδήματος		<u>107</u>	
κέρδη προς διάθεση		400	
		Θ	
Έκτακτο κέρδος από πώληση γηπέδου			<u>400</u>
καθαρά αποτελέσματα(προ φόρων)		400	
μείον:φόρο εισοδήματος		<u>140</u>	

κέρδη προς διάθεση 260

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

	ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ		
	Χ	Μ	Π
Διαφορές ενοποίησης	300(1)		300(3)
Συμμετοχή στην Θ			500(1)
	300(3)		
	<u>200(1)</u>		
Ενδοετ.συναλλαγές με Θ			
	500		
	<u>800</u>		<u>800</u>

	ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ		
	Χ	Θ	Π
Γήπεδα	300(2)		300(3)
Ίδια κεφάλαια	200(1)		
Αναμορφώσεις ενοποίησης- Κλειόμενης χρήσης	300(4)		
έκτακτο κέρδος από πώληση γηπέδου	300(3)		
			200(2)
			<u>300(1)</u>
ενδοετ.συναλλαγές με Μ			500
καθαρό αποτέλεσμα			<u>300(4)</u>
	<u>1100</u>		<u>1100</u>

- (1) εγγραφή για απάλειψη συμμετοχής Μ με αξία 1/1/2004 500€ στα ίδια κεφάλαια της 1/1/2004 της Θ 200€. Ως εκ τούτου, κατά τον αρχικό συμψηφισμό δημιουργείται χρεωστική διαφορά ενοποίησης 300€.
- (2) Κατανομή της χρεωστικής διαφοράς 300€ στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής επιχείρησης Θ και συγκεκριμένα στα γήπεδα, λόγω διαφοράς μεταξύ αξίας κτήσης και της αντίστοιχης τρέχουσας κατά τον χρόνο της πρώτης ενοποίησης.
- (3) Διόρθωση αξίας κτήσης πωληθέντος γηπέδου. Μετά την καταχώρηση της εγγραφής αυτής, το έκτακτο κέρδος από την πώληση του γηπέδου προσδιορίζεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα στο ποσό των 100€.
- (4) Διόρθωση αποτελέσματος θυγατρικής, λόγω μεταβολής αξίας κτήσης πωληθέντος γηπέδου και ως εκ τούτου και του κέρδους από την πώληση αυτή.

Κατανομή της πιστωτικής διαφοράς ενοποίησης

Οι παρακάτω οικονομικές καταστάσεις αναφέρονται στο παράδειγμα της περίπτωσης κατανομής της πιστωτικής διαφοράς ενοποίησης στα περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής στη παράγραφο 4.4.5.

Απάλειψη της συμμετοχής της Μ στα κεφάλαια της Θ

1) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		Χ	Π
16.90	Πιστωτ. διαφορά ενοποίησης με Θ		100
48.90	Συναλλαγές με την Θ	500	
18.00	Συμμετοχές σε συνδεδεμένες		400

2) Εγγραφή στα βιβλία της Θ

		Χ	Π
40.00	Καταβλημένο μετοχικό κεφ.	500	
48.90	Συναλλαγές με την Μ		500

- Κατανομή της πιστωτικής διαφοράς ενοποίησης στα περιουσιακά στοιχεία της Θ

3) Εγγραφή στα βιβλία της Μ

		Χ	Π
48.90	Συναλλαγές με την Θ		100
16.90	πιστωτ. διαφορά ενοποίησης με Θ	100	

4) Εγγραφή στα βιβλία της Θ

		Χ	Π
44.11	Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες		100
48.90	Συναλλαγές με Μ	100	

ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 2004

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Μ		Παθητικό	
Συμμετοχή στη Θ(100%)	400			Ίδια κεφαλ.	800
Λοιπά Ενεργητικά	<u>1100</u>			Υποχρεώσεις	<u>700</u>
	1500				1500

Ενεργητικό		ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Θ		Παθητικό	
Λοιπά Ενεργητικά	1400			Ίδια κεφαλ.	700
	<u>1400</u>			Υποχρεώσεις	<u>700</u>
	1400				1400

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

Μ

Κύκλος εργασιών
μείον: Κόστος εσόδων

4000

ΜΕΙΟΝ:
Κόστος
μείον:έξοδα

3539

**καθαρά αποτελέσματα(προ
φόρων)** **461**
μείον:φόρο εισοδήματος **161**
κέρδη προς διάθεση **300**

Θ

Κύκλος εργασιών
μείον: Κόστος εσόδων

3000

ΜΕΙΟΝ:
Κόστος
μείον:έξοδα

2693

**καθαρά αποτελέσματα(προ
φόρων)** **307**
μείον:φόρο εισοδήματος **107**
κέρδη προς διάθεση **200**

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ

	Χ	Μ	Π
Διαφορές ενοποίησης	100(3)		100(1)
Συμμετοχή στην Θ			400(1)
Ενδοετ.συναλλαγές με Θ	500(1)		100(3)
	<hr/> 800		<hr/> 800

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ

	Χ	Θ	Π
Πρόβλεψη επισφαλών			100(4)
Ίδια κεφάλαια	500(2)		
ενδοετ.συναλλαγές με Μ	100(4)		500(2)
	<hr/> 600		<hr/> 600

ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 2004

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ενεργητικό	ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Μ+Θ	Παθητικό
Διαφορές ενοποίησης	-	

Λοιπά Ενεργητικά	2500	Ίδια κεφαλ.Μ	800
μείον: πρόβλεψη επισφαλών	<u>(100)</u>	Ίδια κεφαλ.Θ	<u>200</u>
		Συν.Ίδ.κεφ.	1000
		Υποχρεώσεις	<u>1400</u>
	<u>2400</u>		2400

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ Μ+Θ

Κύκλος εργασιών	
μείον: Κόστος εσόδων	<u>7000</u>

Κόστος	
μείον: έξοδα	<u>6232</u>

καθαρά αποτελέσματα(προ φόρων)	768
μείον: φόρο εισοδήματος	<u>268</u>
κέρδη προς διάθεση	500
Μείον: αναλογία μετόχων μειοψηφίας	-

καθαρά αποτελέσματα ομίλου	500
----------------------------	-----

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΕΝΟΠΙΗΣΗΣ

	Ενοπ.κεφ.2003	Καθαρά ενοποιημένα αποτελέσματα		Ενοπ.κεφ.2004
		Ομίλου	τρίτων	
Μητρική	500	300	-	800
Θυγατρική	-	200	-	200
Σύνολα	500	500	-	1000

Μέθοδοι ενοποίησης ιδίων κεφαλαίων με δικαιώματα μειοψηφίας.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις, όπου η συμμετοχή καλύπτει ένα ποσοστό μόνο του συνολικού κεφαλαίου της θυγατρική, η λογιστική θεωρία έχει επεξεργασθεί δυο μεθόδους για την πραγματοποίηση της ενοποίησης:

- Την ολική ή πλήρη ενοποίηση
- Την κατά ποσοστό ή αναλογική ενοποίηση.

Ολική ενοποίηση.

Όταν οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση αναμορφωθούν, ώστε να είναι κατάλληλες για ενοποίηση, τότε όλα τα ομοειδή κονδύλια των επιμέρους οικονομικών καταστάσεων της μητρικής και των ενοποιημένων θυγατρικών, δηλαδή τα ομοειδή στοιχεία του ενεργητικού, του παθητικού, των εσόδων και των εξόδων αθροίζονται και το σύνολο τους εμφανίζεται στους οικείους τίτλους λογαριασμών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σαν η μητρική και οι θυγατρικές να αποτελούσαν μια ενιαία οικονομική μονάδα.

Ο κανόνας της πλήρους ενοποίησης, όπως νομοθετικά περιγράφεται στα άρθρα 100-105 του Ν. 2190/1920, προβλέπει τα εξής:

1. την πλήρη, γραμμή προς γραμμή και ολική ενοποίηση(ή αρχή της ολικής ενοποίησης²)

² Βλ. Ν.2190/1920, άρθρο 102

2. στον διαχωρισμό των ενοποιηούμενων κεφαλαίων καθώς και των ενοποιούμενων αποτελεσμάτων:

- στα ανήκοντα στην μητρική
- στα ανήκοντα στους τρίτους εκτός ομίλου(ή δικαιώματα μειοψηφίας).

Ειδικότερα, όταν εφαρμόζεται η ολική ενοποίηση, η συμμετοχή συμψηφίζεται με το ποσοστό της καθαρής θέσης της θυγατρικής στο οποίο αντιστοιχεί. Αν το ποσοστό αυτό διαφέρει από την αξία στην οποία έχει αποτιμηθεί η συμμετοχή στον ισολογισμό της μητρικής, η διαφορά εμφανίζεται ως διαφορά ενοποίησης, κατά τα προηγούμενα. Το τμήμα της καθαρής θέσης της θυγατρικής εταιρίας, το οποίο δεν καλύπτεται από την συμμετοχή, εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό με τον χαρακτηρισμό «Δικαιώματα μειοψηφίας» και εκφράζει την συμμετοχή των εκτός του ομίλου μετοχών στα κεφάλαια της ελεγχόμενης. Το κονδύλι αυτό παρουσιάζεται στην κατηγορία των ιδίων κεφαλαίων του ενοποιημένου ισολογισμού³. Τέλος, κατά την εφαρμογή της ολικής ενοποίησης, τα ομοειδή κονδύλια των προς ενοποίηση ισολογισμών συναθροίζονται στο ακέραιο.

Παράδειγμα

Η εταιρία Μ μετέχει στο κεφάλαιο της Θ κατά ποσοστό 60%. Υποθέτουμε ότι μεταξύ των δυο εταιριών, των οποίων παραθέτουμε τους ισολογισμούς, δεν υφίστανται αμοιβαίες απαιτήσεις και υποχρεώσεις.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
Ενεργητικό		Μ	Παθητικό	
Πάγια	22.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	20.000,00
Συμμετοχή στην Θ	6.000,00		Διαφορά έκδ. υπέρ το άρτιο	2.000,00
Αποθέματα	6.000,00		Αποθεματικά	3.000,00
Απαιτήσεις	4.000,00		Υποχρεώσεις	15.000,00
Διαθέσιμα	2.000,00			
	40.000,00			40.000,00

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
Ενεργητικό		Θ	Παθητικό	
Πάγια	8.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	8.000,00
Συμμετοχή στην Θ	4.000,00		Διαφορά έκδ.υπερ το άρτιο	2.000,00
Αποθέματα	3.000,00		Αποθεματικά	2.000,00
Απαιτήσεις	1.000,00		Υποχρεώσεις	4.000,00
Διαθέσιμα				
	16.000,00			16.000,00

³ Βλ.Γ. Στ. Αληφαντή, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2004: Το μέρος των Ιδίων Κεφαλαίων της θυγατρικής που ανήκει στους εκτός ομίλου- τρίτους μετόχους μεταφέρεται στους λογαριασμούς:

Κωδικός	Λογαριασμός
40.90	Κεφάλαιο-Δικαιώματα Μειοψηφίας
41.90	Αποθεματικά-Δικαιώματα Μειοψηφίας
42.90	Αποτελέσματα εις νέον-Δικαιώματα Μειοψηφίας

Το σύνολο των πιστωτικών υπολοίπων των παραπάνω τριών λογαριασμών εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό ιδιαιτέρως στα ίδια κεφάλαια με τον τίτλο «Δικαιώματα Μειοψηφίας»-

Καθαρή θέση της Θ **12.000**

Αναλογία συμμετοχής της Μ
στην καθαρή θέση της Θ:
12000 x 60% 7.200
Δικαιώματα μειοψηφίας:
12000 x 40% 4.800
12.000

Αναλογία συμμετοχής της Μ
στην καθαρή θέση της Θ 7.200
Αποτίμηση συμμετοχής
στον ισολογισμό της Μ 6.000

Διαφορά ενοποίησης 1.200

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
Ενεργητικό		M+Θ	Παθητικό	
Πάγια	30.000,00		Μετοχ.κεφάλαιο	20.000,00
			Διαφορά έκδ.υπερ το άρτιο	2.000,00
Αποθέματα	10.000,00		Αποθεματικά	3.000,00
Απαιτήσεις	7.000,00		Δικαιώματα Μειοψηφίας	4.800,00
Διαθέσιμα	3.000,00		Διαφορά Ενοποίησης	1.200,00
			Υποχρεώσεις	<u>19.000,00</u>
	<u>50.000,00</u>			50.000,00

Κατά ποσοστό ή αναλογική ενοποίηση⁴

Όταν εφαρμόζεται η αναλογική ή κατά ποσοστό ενοποίηση, η συμμετοχή συμψηφίζεται με το ποσοστό της καθαρής θέσης της θυγατρικής το οποίο και αντιπροσωπεύει, όπως και στην προηγούμενη μέθοδο. Τα σημεία στα οποία διαφέρει η μέθοδος αυτή από την προηγούμενη είναι τα εξής:

- τα κονδύλια του προς ενοποίηση ισολογισμού της θυγατρικής δε συναθροίζονται στο ακέραιο με τα αντίστοιχα κονδύλια του ισολογισμού της μητρικής. Το αλγεβρικό άθροισμα των ποσοστών αυτών πρέπει να ισούται προς την αναλογία συμμετοχής της μητρικής στην καθαρή θέση της θυγατρικής.
- Όπως είναι ευνόητο, κατά την παρούσα μέθοδο δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό δικαιώματα μειοψηφίας.

Θα χρησιμοποιήσουμε τα δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος 3 για να πραγματοποιήσουμε την ενοποίηση των ισολογισμών των επιχειρήσεων Μ και Θ κατά την αναλογική μέθοδο.

Αναλογούσα στην Μ αξία επί των στοιχείων ισολογισμού της Θ:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Πάγια	8000 x 60%	4.800
Αποθέματα	4000 x 60%	2.400
Απαιτήσεις	3000 x 60%	1.800

⁴ Βλ.Γ. Στ. Αληφαντή, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2004.

Διαθέσιμα 1.000 x 60% 600

Σύνολο Ενεργητικού 9.600

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Υποχρεώσεις 4.000 x 60% 2.400

**Αναλογία της Μ
στην καθαρή θέση της Θ 7.200**

**ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
Μ+Θ
(ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ
ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ)**

Ενεργητικό		Παθητικό	
Πάγια	26.800,00	Μετοχ. κεφάλαιο	20.000,00
Αποθέματα	8.400,00	Διαφορά έκδ. υπέρ το άρτιο	2.000,00
Απαιτήσεις	5.800,00	Αποθεματικά	3.000,00
Διαθέσιμα	2.600,00	Διαφορά Ενοποίησης	1.200,00
		Υποχρεώσεις	17.400,00
	<hr/>		<hr/>
	43.600,00		43.600,00